

**Raport de evaluare a progresului
Programului Național privind Reducerea Abandonului Școlar
(PNRAS) Runda 1**

Februarie, 2025

Cuprins

Listă de abrevieri	5
Rezumat	6
1. Cadrul de implementare PNRAS	13
1.1 Descrierea cadrului de implementare PNRAS.....	13
1.2 Metodologia de monitorizare și evaluare a implementării PNRAS	16
2. Măsurarea performanței școlilor finanțate prin PNRAS folosind Indicele PTȘ	18
2.1 Descrierea Indicelui PTȘ	18
2.2. Evoluția la nivel național a indicatorilor care alcătuiesc indicele PTȘ, în perioada 2019-2023	19
2.3 Analiza comparativă a evoluției indicatorilor în școlile finanțate prin PNRAS runda 1 versus școlile eligibile PNRAS, dar care nu au primit finanțare până la 2023	21
2.4 Evoluția Indicelui PTȘ în școlile PNRAS runda 1	26
2.5 Rezultate obținute în urma intervențiilor PNRAS în școlile din runda 1.....	28
2.6 Efecte ale proiectelor PNRAS	30
2.7 Relația dintre execuția bugetare și riscul de PTȘ în cazul școlilor PNRAS runda 1	36
3. Analiza practicilor de predare.....	38
3.1 Aspecte generale privind analiza	38
3.2 Rezultate Teach RO Secundar în școlile beneficiare PNRAS din runda 1	39
4. Analiza datelor colectate în cadrul vizitelor în școlile PNRAS runda 1.....	49
4.1 Date de context referitoare la școlile PNRAS runda 1	49
4.2 Relevanța intervențiilor PNRAS	54
4.3 Eficacitatea intervențiilor PNRAS.....	57
4.4 Eficiența intervențiilor PNRAS.....	62
4.5 Măsuri pentru asigurarea sustenabilității intervențiilor PNRAS propuse de directorii școlilor vizitate .	63
5. Recomandări	65
ANEXA 1. Indicele de evaluare a vulnerabilității școlare privind PTȘ.....	67
ANEXA 2. Analiza relației dintre rezultatele Teach și gradul de risc PTȘ.....	75

LISTA DE TABELE

Tabelul 1. Planul de implementare a Schemei de granturi PNRAS (SG PNRAS)	15
Tabelul 2. Rezultatele așteptate la nivelul unităților de învățământ beneficiare de granturi PNRAS	16
Tabelul 3. Instrumente aplicate în școlile beneficiare de proiecte finanțate prin PNRAS rundele 1 și 2	17
Tabelul 4. Indicatori utilizați și formulele acestora	18
Tabelul 5. Punctele de separare pentru Indicele PTȘ	18
Tabelul 6. Numărul de școli cu nivel gimnazial pe categorii de risc, la nivel național.....	19
Tabelul 7. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 1. Ponderea profesorilor suplinitori	19
Tabelul 8. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 2. Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a.....	20
Tabelul 9. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 3. Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala.....	20
Tabelul 10. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 4. Participarea la Evaluarea Națională.....	21
Tabelul 11. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 5. Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la Evaluarea Națională	21
Tabelul 12. Structura grupurilor de școli analizate	22
Tabelul 13. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 1. Ponderea profesorilor suplinitori.....	23
Tabelul 14. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 2. Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a	23
Tabelul 15. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 3. Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala	24
Tabelul 16. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 4. Participarea la Evaluarea Națională.....	25
Tabelul 17. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 5. Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la Evaluarea Națională	25
Tabelul 18. Numărul școlilor PNRAS Runda 1 care au înregistrat progres	26
Tabelul 19. Numărul de școli PNRAS runda 1 pe categorii de risc Baseline vs. 2022/2023	26
Tabelul 20. Evoluția principalilor indicatori ai Indicelui PTȘ, perioada 2019-2023, școli PNRAS runda 1	27
Tabelul 21. Numărul școlilor PNRAS runda 1 care au progresat	28
Tabelul 22. Analiza impactului dinamicii gradului de risc PTȘ asupra gradului de execuție bugetară pe baza unei regresii liniare multivariate	37
Tabelul 23. Analiza impactului gradului de execuție bugetară asupra dinamicii gradului de risc PTȘ pe baza unui model de regresie logistică (model logit)	37
Tabelul 24. Aspecte generale privind aplicarea instrumentului Teach RO	38
Tabelul 25. Impactul gradului de risc PTȘ și disciplinei (limba română/matematică) asupra rezultatelor Teach pe baza unei regresii liniare multivariate.....	43
Tabelul 26. Impactul rezultatelor Teach asupra dinamicii gradului de risc PTȘ pe baza unui model de regresie logistică (model logit).....	44
Tabelul 27. Scoruri medii Teach calculate pentru școlile beneficiare PNRAS din runda I și runda II, cu relevanța statistică.....	45
Tabelul 28. Indicatorii utilizați și formulele lor	67
Tabelul 29. Punctele de separare pentru indicele de vulnerabilitate a școlilor privind PTȘ	67
Tabelul 30. Distribuția școlilor în funcție de scorurile obținute pentru fiecare indicator, parte a indicelui ^[1]	67
Tabelul 31. Intervale utilizate pentru clasificarea priorităților	68
Tabelul 32. KPI și instrumentele de colectare a datelor corespunzătoare	68
Tabelul 33. Indicatori cheie de performanță ai programului MATE	69

LISTA DE FIGURI

Figura 1. Piloni și componente PNRR.....	13
Figura 2. Nivelul de risc al școlilor PNRAS runda 1, Indice PTȘ Baseline vs. Indice PTȘ 2022/2023	27
Figura 3. Procentul de școli cu risc de PTȘ îmbunătățit (runda 1 PNRAS vs. școli fără finanțare).....	28
Figura 4. Numărul de școli cu execuție bugetară sub 50% și peste 50%, PNRAS runda 1.....	36
Figura 5. Distribuția punctajelor medii Teach, pe domenii și global	39
Figura 6. Distribuția punctajelor Teach RO Secundar pe elemente	40
Figura 7. Scoruri medii Teach pe domenii și elemente	41
Figura 8. Scoruri medii Teach pe domenii și global, în funcție de riscul de abandon	42
Figura 9. Scoruri medii Teach pe domenii și global, în funcție de disciplina de studiu	42
Figura 10. Scoruri medii Teach pe domenii și global, în funcție de nivelul de învățământ (primar/gimnaziu)	45
Figura 11. Diferența scorurilor medii Teach pe elemente, în funcție de nivelul de învățământ (primar/gimnaziu)	46
Figura 12. Caracteristici școli PNRAS runda 1 vizitate	50
Figura 13. Efective de profesori în școală, pe medii de rezidență	51
Figura 14. Efective de elevi în școală, pe medii de rezidență.....	52
Figura 15. Variația ponderii elevilor care au înregistrat peste 40 de absențe pe an școlar	53
Figura 16. Ponderea elevilor care înregistrează un număr mare de absențe,	53

Listă de abrevieri

BM	Banca Mondială
CE	Comisia Europeană
CES	Cerințe Educaționale Speciale
IV.PTȘ	Indicele de evaluare a vulnerabilității școlare privind părăsirea timpurie a școlii
MATE	Mecanism de Avertizare Timpurie în Educație
ME	Ministerul Educației
M&E	Monitorizare și Evaluare
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MRR	Mecanismul de Redresare și Reziliență
PJ	Persoană juridică
PNRAS	Programul Național de Reducere a Abandonului Școlar
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
PO	Program operațional
PEO	Programul Educație și Ocupare
PoIDS	Programul Demnitate și Incluziune Socială
PTȘ	Părăsirea timpurie a școlii
SG PNRAS	Schema de granturi din cadrul Programului Național de Reducere a Abandonului Școlar
SG	Schemă de granturi
SIIR	Sistemul Informatic Integrat pentru Învățământul din România
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană

Rezumat

Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR) a fost conceput pentru a asigura un echilibru optim între prioritățile UE și nevoile specifice de dezvoltare ale României pentru redresarea după pandemia de COVID-19. Reformele și investițiile incluse în PNRR sunt structurate în șase piloni cu 16 componente, implementate prin 66 de reforme și 111 investiții, având un buget total de 28.5 miliarde de euro.

Componenta C15 – Educație din PNRR, cu un buget alocat¹ de 3,6 miliarde de euro, abordează unele dintre principalele provocări ale sistemului de educație legate de calitate, echitate și infrastructură, prin implementarea de reforme și investiții. În cadrul acestei componente, pe lângă obiectivele legate de modernizarea infrastructurii, dotarea cu echipamente sau digitalizarea educației, un accent important este pus pe implementarea mecanismelor de reducere a părăsirii timpurii a școlii.

Programul Național de Reducere a Abandonului Școlar (PNRAS), aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1309/2021, este o intervenție sistemică implementată de Ministerul Educației (ME) ca o schemă de granturi competitive (SG PNRAS) finanțate din PNRR cu scopul de a combate părăsirea timpurie a școlii și abandonul școlar. Prevăzut a fi implementat în două runde și beneficiind de o finanțare de 500 de milioane de euro, PNRAS urmărește reducerea abandonului școlar în minimum 25% din unitățile de învățământ participante, îmbunătățirea rezultatelor elevilor la evaluările naționale și creșterea procentului de elevi care finalizează învățământul gimnazial, creșterea participării absolvenților de gimnaziu la Evaluarea Națională pentru elevii de clasa a VIII-a și a ratei de tranziție de la învățământul gimnazial la învățământul liceal sau profesional. Prin intermediul Mecanismului de Avertizare Timpurie în Educație (MATE), reglementat de Ordinul ministrului educației nr. 6000/30.12.2021 școlile beneficiare PNRAS sunt sprijinite în vederea colectării de date relevante despre elevii în risc de abandon și părăsire timpurie a școlii (PTȘ) și pentru realizarea planurilor de activități individualizate.

Nevoia finanțării pentru școlile PNRAS este strâns legată de prevenirea abandonului școlar și creșterea participării elevilor la activitățile școlare. Nevoile abordate prin proiectele PNRAS au pus un accent puternic pe intervenții adaptate și sprijin continuu pentru elevi, profesori și familii. Principalele elemente au ținut de: (i) prevenirea abandonului școlar și creșterea participării școlare; (ii) sprijinul susținut pentru învățare pentru elevii din comunitățile defavorizate care se confruntă cu dificultăți severe de învățare, ceea ce subliniază nevoia activităților remediale axate pe abilitățile de bază precum scrisul, cititul și socotitul; (iii) asigurarea stabilității și formării cadrelor didactice; (iv) dotarea școlilor și implicarea părinților; (v) asigurarea stării de bine și dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor.

Prezentul raport reprezintă un demers de evaluare a progresului implementării PNRAS, runda 1 până la sfârșitul anului școlar 2022/2023. PNRAS s-a adresat școlilor care au înregistrat un risc ridicat și mediu de abandon școlar stabilit prin utilizarea Indicelui de evaluare a vulnerabilității școlare privind PTȘ (Indicele PTȘ) dezvoltat de Banca Mondială. Indicele PTȘ a fost dezvoltat pe baza datelor din 4.603 unități de învățământ cu nivel gimnazial din anul școlar 2018-2019, permițând clasificarea lor în funcție de riscul de abandon școlar în trei categorii (scăzut, mediu, ridicat). Pe baza acestui indice, 2.633 de școli au fost identificate ca fiind cu risc mediu și ridicat, dintre acestea, 2.059 de școli accesând granturi în cele două runde de propuneri, din care 1.409 de școli în 2022, în runda 1 și 738 de școli în 2024, în runda 2 (informații detaliate despre Indicele PTȘ se regăsesc în ANEXA 1. Indicele de evaluare a vulnerabilității școlare privind PTȘ).

Raportându-ne la evoluția Indicelui PTȘ, impactul SG PNRAS asupra școlilor beneficiare este important și pozitiv. Indicele PTȘ măsoară vulnerabilitatea pe baza unor factori precum ponderea profesorilor suplینitori, rata de absolvire a cls. a VIII-a, abandonul și repetenția, participarea și performanța la Evaluarea Națională. În perioada 2022-2023, 45% dintre școlile beneficiare în runda 1 (634 de școli) au înregistrat progres, trecând la un

¹ Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

nivel de risc mai scăzut, depășind valoarea țintei finale a PNRR de 625 de școli cu progres în rezultatele educaționale, ceea ce înseamnă o participare școlară mai mare, o creștere a calității accesului și o performanță mai bună a elevilor.

Finanțarea programului PNRAS în primii ani de implementare a dus în primul rând la rezultate școlare îmbunătățite ce asigură o tranziție către învățământul secundar superior mai mare și o reducere a abandonului școlar. De asemenea, a contribuit și la creșterea atractivității școlilor beneficiare pentru profesori și elevi. Analiza arată că toți cei cinci indicatori care stau la baza Indicelui PTȘ au înregistrat progres, cel mai semnificativ fiind în cazul următorilor indicatori: i) rata de participare la Evaluarea Națională a crescut cu 8 puncte procentuale în școlile finanțate (de la 72% în 2019 la 80% în 2023), în timp ce în școlile similare fără finanțare a scăzut cu 5 puncte procentuale (de la 75% la 70%); ii) ponderea elevilor cu note sub 6 la Evaluarea Națională s-a redus cu 10 puncte procentuale (de la 64% în 2019 la 54% în 2023) comparativ cu doar 4 puncte procentuale în cazul școlilor fără finanțare (de la 62% la 58%).

În general, impactul finanțării prin PNRAS a fost semnificativ mai mare în școlile cu risc ridicat față de cele cu risc mediu, arătând că în comunitățile cu provocări educaționale majore unde intervențiile au fost mai necesare acestea s-au demonstrat a fi și mai eficiente. Astfel, în școlile cu risc ridicat s-a înregistrat progres pentru toți cei 5 indicatori ce stau la baza Indicelui PTȘ cu o variație între 4 și 12 puncte procentuale, în timp ce în cazul școlilor cu risc mediu progresul a fost obținut pentru 4 din cei 5 indicatori cu o variație mai moderată între 1 și 5 puncte procentuale.

Intervențiile PNRAS au dus la o îmbunătățire semnificativă a performanței elevilor, reflectată prin creșterea procentului celor care au obținut note peste 6 la Evaluarea Națională, de la 39% în 2019 la 48% în 2023 (cu 9 puncte procentuale), ceea ce înseamnă cu 2.284 elevi în plus (de la 11.559 elevi la 13.843 elevi). Impactul a fost mai mare în școlile cu risc ridicat, unde procentul elevilor cu note peste 6 a crescut cu 12 puncte procentuale (de la 34% la 46%), adică cu 2.062 elevi în plus (de la 5.364 la 7.426). În școlile cu risc mediu, creșterea a fost mai modestă, de 7 puncte procentuale (de la 44% la 51%), respectiv cu 222 elevi în plus (de la 6.195 la 6.417). Aceste rezultate confirmă eficiența măsurilor aplicate în mediile vulnerabile și necesitatea continuării programului, cu un accent sporit pe comunitățile cu risc ridicat.

Școlile beneficiare de finanțare prin SG PNRAS, până la sfârșitul anului calendaristic 2024, au executat jumătate din fondurile alocate în contractele de grant. Acest lucru impune, în anul 2025, accelerarea atât a distribuirii, cât și a cheltuirii fondurilor, inclusiv pregătirea pentru extinderea perioadei de implementare a proiectelor până în iunie 2026. Cu toate acestea, există premisele unei execuții bugetare ridicate până la finalizarea perioadei de implementare pentru o bună parte din școli. Conform datelor raportate în execuțiile bugetare, școlile din PNRAS runda 1 au cheltuit în medie peste 50% din fondurile alocate până la sfârșitul anului 2024. Astfel, 826 de școli au executat peste 50% din bugetul proiectului, 583 de școli au cheltuit sub 50%, în timp ce 10% din școli (144 de școli) nu au raportat cheltuieli.

Gestionarea eficientă a bugetelor în cadrul proiectelor PNRAS are un impact semnificativ asupra reducerii vulnerabilității școlilor și a riscului de părăsire timpurie a școlii (PTȘ). Analiza statistică, prin modele de regresie multivariată și logistică, relevă că îmbunătățirea Indicelui PTȘ este corelată cu un grad mai ridicat de execuție bugetară. Rezultatele arată că pentru fiecare creștere unitară a progresului în dinamica PTȘ, gradul de execuție bugetară crește cu 0,025 unități, evidențiind o utilizare mai eficientă a resurselor financiare în școlile care înregistrează o reducere a riscului de PTȘ, respectiv un progres în evoluție. În același timp, execuția bugetară influențează pozitiv dinamica Indicelui PTȘ, confirmând că școlile care gestionează mai bine resursele financiare reușesc să reducă vulnerabilitatea. Modelul logistic indică o relație semnificativă statistic, cu o valoare ridicată a coeficientului pentru indicele PTȘ (5,77). Deși analiza relevă această relație pozitivă, se subliniază că factori suplimentari, precum sprijinul sistemic și alte resurse educaționale, sunt necesari pentru a maximiza impactul acestor proiecte asupra reducerii riscurilor școlare pe termen lung.

Pentru identificarea principalelor efecte ale implementării PNRAS, a fost demarat un demers de cercetare într-un eșantion reprezentativ de 139 de școli², selectate aleatoriu la nivel național, din lista de 2059 de școli beneficiare în cadrul SG PNRAS (runde 1 și 2), implicând diferite categorii de actori școlari și mai multe tipuri de instrumente de cercetare. Derulat prin vizite de teren în școlile selectate, acest demers a vizat analiza relevanței nevoilor care au fundamentat intervenția la nivelul scolii, stadiul activităților derulate până în momentul cercetării, precum și aprecierea eficienței și efectelor intervenției PNRAS. Demersul de cercetare a presupus un exercițiu de colectare și analiză de date la nivelul școlilor beneficiare PNRAS implicând diferite categorii de actori (directori de unități de învățământ, profesori, elevi, părinți, de inspectori școlari responsabili cu proiectele educaționale/coordonatori PNRAS la nivel de județ, reprezentanți ai unităților administrativ-teritoriale, reprezentanți ai comunităților din care fac parte școlile) și mai multe tipuri de instrumente de cercetare (94 interviuri cu directorii de școli, 42 interviuri cu inspectorii școlari, 52 interviuri cu primari, 106 focus grupuri cu profesori, 118 focus grupuri cu părinți, 53 focus grupuri cu reprezentanți ai comunităților locale, 20 interviuri cu liderii informali ai comunităților roma, 507 fișe de observare a practicilor pedagogice la clasă, 138 fișe de observare a mediului școlar, 6224 de chestionare completate de elevi, 139 fișe completate de școli și 1553 de chestionare PNRAS completate de școli). Analiza datelor colectate în cadrul vizitelor în școlile PNRAS este prezentată în paragrafele de mai jos.

Ca parte a exercițiului de monitorizare a școlilor beneficiare PNRAS, în cadrul vizitelor de teren au fost realizate observări la clasă pentru măsurarea calității practicilor de predare prin aplicarea instrumentului Teach RO Secundar care vizează trei domenii principale: Climatul clasei, Instruirea și Abilitățile socio-emoționale. Analiza datelor colectate prin observarea la clasă a evidențiat faptul că practicile de predare și interacțiunile de la nivelul clasei au un nivel calitativ global situat sub pragul mediu (sub 3 din maximum de 5 puncte). Au fost observate 507 de segmente de lecții în 135 școli (77 din runda 1 și 58 din runda 2) pentru 254 de profesori (preponderent la Limba și literatura română și Matematică). Domeniul cel mai performant a fost „climatul clasei” (scor mediu 3.4), iar cel mai slab „abilitățile socio-emoționale” (scor mediu 2). Analizând scorurile globale calculate la nivelul fiecărui profesor observat, 78% dintre profesori au obținut punctaje sub pragul mediu (3 din 5), iar 22% dintre profesori au avut punctaje globale peste medie, fără a depăși 4 puncte. Profesorii din runda 1, cu activități specifice PNRAS în derulare, au avut scoruri ușor mai bune decât cei din runda 2, care nu au demarat activitățile specifice PNRAS până la data observării, dar fără diferențe semnificative statistice. De asemenea, la nivelul runde 1, școlile cu risc de abandon ridicat au avut performanțe mai slabe la Climatul clasei și Abilități socio-emoționale comparativ cu cele cu risc mediu. Profesorii de Limba și literatura română au performat mai bine la Climatul clasei decât cei de Matematică. Analiza relației dintre rezultatele Teach și gradul de risc PTȘ (calculat la nivelul anului școlar 2022-2023) relevă că școlile cu un risc mai scăzut au rezultate didactice mai bune, iar progresul în reducerea vulnerabilităților școlare este asociat cu o îmbunătățire semnificativă a performanței didactice. Totuși, impactul practicilor de predare asupra dinamicii riscului PTȘ este limitat pe termen scurt, indicând necesitatea unor intervenții susținute și adaptate contextului specific al fiecărei școli.

Cunoașterea intervențiilor PNRAS este esențială pentru implicarea eficientă a tuturor actorilor școlari – profesori, elevi, părinți și autorități locale – și pentru maximizarea impactului intervenției. Informațiile despre proiect sprijină elevii să participe mai activ la activități, încurajează profesorii să dezvolte strategii didactice inovatoare și îmbunătățesc colaborarea părinților cu școala, contribuind la susținerea educației copiilor lor. Majoritatea profesorilor implicați în PNRAS au o înțelegere generală a obiectivelor și activităților proiectului, asociindu-l cu prevenirea și reducerea abandonului școlar. Deși proiectul a fost prezentat clar la început, o parte dintre cadrele didactice au raportat dificultăți în implementare, din cauza unei înțelegeri insuficiente a detaliilor practice și a lipsei unui sprijin structurat în depășirea provocărilor întâmpinate. Părinții au fost informați despre proiect prin intermediul copiilor și al diriginților, ceea ce le-a permis să cunoască activitățile principale și beneficiile, cum ar fi orele remediale, masa caldă sau dotările școlare. Cu toate acestea, informațiile transmise

² Selectate aleatoriu într-un eșantion astfel încât să acopere toate județele țării și să respecte proporționalitatea finanțării, respectiv 25% școli din mediul urban și 75% școli din mediul rural.

au fost mai degrabă generale, iar o cunoaștere mai detaliată a intervențiilor ar putea îmbunătăți colaborarea dintre părinți și școală.

Unitățile de învățământ vizitate, participante în programul PNRAS, sunt majoritar situate în mediul rural și multe dintre acestea au infrastructură și resurse educaționale insuficiente. Majoritatea funcționează într-un singur schimb, cu clase organizate preponderent în regim normal. Dotările cu echipamente informatice acoperă parțial clasele în multe școli, doar 35% beneficiind de echipamente în toate clasele, iar 28% reușind să crească numărul claselor dotate datorită proiectelor PNRAS. În ciuda progreselor, laboratoarele de științe și TIC lipsesc în multe școli, doar un număr limitat creând astfel de facilități în perioada implementării proiectului. De asemenea, infrastructura de suport educațional, precum bibliotecile și sălile de sport, este deficitară pentru o parte dintre școli: 25% dintre școli nu au bibliotecă, peste jumătate nu au sală de sport, iar facilitățile esențiale precum cabinetele medicale lipsesc în trei sferturi din unitățile școlare vizitate.

În unitățile de învățământ beneficiare PNRAS runda 1 vizitate din mediul rural, numărul profesorilor este redus, iar fluctuația acestora rămâne o provocare majoră deoarece un procent mare de profesori suplinitori se corelează cu rezultatele mai scăzute la învățare. În 25% dintre școlile evaluate, numărul profesorilor a scăzut față de începutul proiectului, în timp ce restul școlilor au raportat fie menținere, fie o ușoară creștere a personalului didactic. Profesorii navetiști sunt prezenți în aproape toate școlile, două treimi dintre acestea având între 5 și 25 de astfel de cadre didactice. Aproape 75% dintre școli nu beneficiază de profesori de sprijin, ceea ce limitează capacitatea de a răspunde nevoilor elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Consilierii școlari sunt disponibili în 80% dintre școlile vizitate, iar serviciile mediatorilor școlari sunt oferite în 20% dintre școli, majoritatea situate în comunități cu o proporție semnificativă de populație romă. Aceste resurse sunt esențiale pentru sprijinirea elevilor vulnerabili, însă distribuția inegală evidențiază necesitatea unor investiții suplimentare în personal specializat pentru a reduce disparitățile între școli.

Intervenția PNRAS a demonstrat un impact important în reducerea absenteismului și îmbunătățirea participării școlare, îmbunătățind eficacitatea școlilor. Cu toate acestea, s-a constatat un raport mic al numărului de elevi per profesor, ceea ce reprezintă un aspect care necesită îmbunătățire pentru a crește și eficiența sistemului educațional. Școlile vizitate cuprind aproximativ 20.000 de elevi, dintre care 37% sunt înregistrați în învățământul gimnazial. Majoritatea școlilor rurale au sub 150 de elevi, în timp ce cele urbane au efective mai mari. Un procent semnificativ, 82% dintre școli, școlarizează elevi cu cerințe educaționale speciale (CES), iar 38% includ elevi navetiști. În ciuda acestor vulnerabilități, raportul elevi per profesor este mult sub media națională, situându-se între 2 și 5 elevi în 72% dintre școlile vizitate. Acest raport mai mic poate facilita sprijinul individualizat pentru elevi. Ponderea școlilor din mediul rural cu elevi cu peste 40 de absențe a scăzut de la 40% la 30%, iar în mediul urban, de la 73% la 60%. De asemenea, numărul elevilor care nu au frecventat nicio zi de școală a scăzut ușor, iar rata abandonului școlar, deși ridicată în unele cazuri, a înregistrat progrese în majoritatea școlilor. Situațiile de repetenție au fost frecvente înaintea intervenției, cu o medie de 8,6%. Proiectele PNRAS au contribuit la reducerea acestor cifre în multe școli, deși provocările rămân.

Din discuțiile cu actorii școlari, a rezultat că activitățile din cadrul proiectelor PNRAS au răspuns atât nevoilor educaționale ale elevilor, contribuind la creșterea participării și performanței acestora, cât și cerințelor de îmbunătățire a condițiilor de învățare, contribuind la creșterea calității serviciilor de educație și creării unui mediu de învățare mai atractiv. Aceste inițiative au îmbunătățit mediul școlar, transformând școala într-un spațiu mai atractiv și mai bine adaptat pentru nevoile elevilor și ale profesorilor. Activitățile remediale s-au concentrat pe recuperarea lacunelor educaționale la discipline precum Limba Română și Matematică, dar și la alte materii precum științe, limbi străine sau istorie. Acestea au avut un impact semnificativ asupra îmbunătățirii rezultatelor școlare și asupra stimei de sine a elevilor, reducând stigmatizarea și comportamentele agresive asociate cu performanțele slabe. Activitățile extrașcolare, incluzând excursii tematice, tabere și ateliere, au contribuit la diversificarea metodelor de învățare și la creșterea coeziunii de grup. Activitățile precum cluburile tematice de dans, sport, lectură, pictură sau origami au oferit elevilor contexte de învățare alternative și oportunități de dezvoltare personală. Școlile au investit în echipamente moderne precum table digitale, laptopuri și calculatoare pentru laboratoarele TIC, dar și în materiale didactice pentru modernizarea procesului educațional. De

asemenea, s-au renovat spații și s-au digitalizat biblioteci, îmbunătățind calitatea mediului școlar și sprijinind utilizarea tehnologiei în procesul de predare-învățare. Serviciile de masă caldă și gustările au încurajat frecvența școlară, oferind elevilor un stimulente suplimentar pentru a participa la activități. Directorii au evidențiat necesitatea combinării acestui sprijin material cu implicarea activă a părinților și consilierea elevilor, pentru a crește motivația de participare și implicare în procesul educațional. Profesorii au beneficiat de activități de formare axate pe utilizarea tehnologiei și lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale (CES). Workshop-urile și seminarele organizate au crescut interesul și accesul cadrelor didactice la oportunități de dezvoltare profesională, sprijinind implementarea unor metode inovatoare în predare.

Implicarea diferită a actorilor școlari relevă atât succesul, cât și provocările implementării proiectelor PNRAS, subliniind importanța unor strategii incluzive pentru mobilizarea tuturor celor implicați. Succesul proiectelor PNRAS a depins în mare măsură și de implicarea colectivului didactic. Mulți directori au evidențiat colaborarea și spiritul de echipă între profesori, descriind experiența ca fiind una de consolidare a coeziunii și de lucru în echipă pentru atingerea obiectivelor educaționale. Cu toate acestea, unii profesori au manifestat reticență în a se implica în activități suplimentare, precum orele remediale sau cele extrașcolare, invocând lipsa timpului, oboseala sau vârsta. Elevii au fost implicați mai amplu în activități practice și recreative, precum excursiile și taberele, care le-au oferit oportunități noi, inaccesibile anterior. Aceste activități au fost considerate un succes, în special pentru copiii din medii defavorizate, care au beneficiat de experiențe unice și de un mediu educațional mai atractiv. Gradul de implicare a părinților a variat semnificativ între școli. În unele cazuri, părinții au participat activ la activități, exprimându-și aprecierea pentru dotările școlii, masa oferită și sprijinul educațional primit de copiii lor. Totuși, în alte situații, atitudinile discriminatorii și reticențele părinților au reprezentat un obstacol. Părinții din comunitățile romă au fost mai puțin implicați, dificultățile fiind amplificate de situații sociale precare. Aceste constatări sugerează necesitatea unor intervenții suplimentare pentru a încuraja participarea părinților și a reduce barierele culturale și sociale.

Analiza subliniază necesitatea unor intervenții mai cuprinzătoare și bine coordonate, care să abordeze atât problemele educaționale, cât și cele sociale și culturale, pentru a oferi un sprijin real elevilor vulnerabili. Profesorii depun eforturi considerabile pentru a sprijini elevii proveniți din grupuri dezavantajate, cum ar fi cei din familii sărace, copii cu cerințe educaționale speciale (CES), romi și cei din familii dezorganizate. Activitățile remediale și extrașcolare, centrate pe nevoile specifice ale acestor elevi, sunt considerate esențiale, iar profesorii subliniază importanța continuării acestora și după finalizarea proiectelor PNRAS. De asemenea, lipsa resurselor adecvate și a pregătirii practice pentru lucrul cu elevii cu CES este o problemă majoră. Formările existente sunt percepute ca insuficiente și prea teoretice, iar profesorii solicită programe de pregătire aplicative, centrate pe situații concrete din clasă. Profesorii se simt insuficient pregătiți și sprijiniți pentru a răspunde nevoilor complexe ale elevilor vulnerabili. Aceștia solicită sprijin suplimentar sub forma unor resurse educaționale și umane, cum ar fi profesori de sprijin, precum și programe de formare profesională adaptate nevoilor lor și ale elevilor.

În urma analizei interviurilor cu directorii de școli și cu primarii, s-a constatat o nevoie de sprijin în gestionarea financiară a proiectelor precum și flexibilizarea structurii bugetelor. În opinia majorității directorilor de școli și a primarilor, bugetele proiectelor finanțate prin PNRAS runda 1 au fost în general suficiente pentru activitățile planificate. Acestea au permis realizarea obiectivelor propuse, însă întârzierile în transferul fondurilor au reprezentat o problemă semnificativă, afectând plățile către furnizori și relațiile contractuale cu aceștia. O problemă majoră a fost perioada lungă dintre proiectarea bugetelor și demararea efectivă a activităților, ceea ce a dus la creșterea costurilor față de sumele bugetate inițial. Ajustările necesare pentru a adapta bugetele la realitățile economice s-au dovedit a fi procese complexe, costisitoare ca timp și soluționare, evidențiindu-se nevoia de reguli mai flexibile pentru modificarea bugetelor, astfel încât să se poată răspunde eficient nevoilor proiectului. Planificarea inițială a bugetelor a fost afectată de lipsa de experiență și de personal specializat în scrierea și gestionarea proiectelor. Aceasta a dus la subestimarea unor costuri importante, precum cele pentru masa zilnică a elevilor, ceea ce a necesitat ajustări ulterioare și a provocat întârzieri. Directorii de școli au subliniat necesitatea unor resurse suplimentare, cum ar fi manageri financiari sau firme de consultanță care să sprijine gestionarea bugetelor. Echipele de implementare s-au confruntat cu dificultăți în realizarea achizițiilor publice,

efectuarea plăților personalului și respectarea cerințelor financiare. Lipsa clarificărilor rapide din partea structurilor superioare de gestionare a PNRAS a întârziat execuția bugetară. De asemenea, personalul financiar limitat al școlilor a fost copleșit de sarcini, subliniindu-se nevoia unei mai bune pregătiri și sprijin logistic.

Proiectele PNRAS runda 1 reflectă un progres important în direcția creării unui mediu educațional mai echitabil și incluziv, deși efectele complete ale acestor schimbări vor fi observabile în timp. Actorii școlari recunosc atât efectele imediate ale proiectelor PNRAS, cât și potențialul impact pe termen lung. Rezultatele vizibile includ îmbunătățiri ale infrastructurii și dotărilor, precum și progrese în rezultatele școlare și calitatea mediului educațional. Efectele pe termen lung, precum schimbarea climatului școlar, adaptarea rutinelor didactice și creșterea motivației pentru învățare, sunt așteptate să se materializeze treptat, consolidând progresul educațional. Proiectele PNRAS au contribuit la profesionalizarea echipelor manageriale și la crearea unor practici mai eficiente de gestionare și comunicare. Modernizarea infrastructurii și achizițiile de echipamente au făcut școlile mai atractive, îmbunătățind condițiile de învățare și creând un mediu mai propice pentru elevi și profesori. Proiectele au extins oferta educațională prin activități remediale, extrașcolare și formări pentru profesori. Totuși, impactul complet al acestor schimbări asupra performanțelor elevilor va deveni mai evident pe termen lung. Proiectele PNRAS au îmbunătățit imaginea școlilor în comunitățile lor, stimulând o mai bună colaborare cu autoritățile locale și alte instituții.

Școlile PNRAS au înregistrat progrese semnificative în rezultatele educaționale în ciuda dificultăților întâmpinate în implementare, dificultăți care reflectă atât lipsa de pregătire în managementul proiectelor și de resurse umane disponibile pentru implementare, cât și provocări externe complexe. Echipele din școli, responsabile de proiecte, au avut o pregătire insuficientă în gestionarea acestora, ceea ce a generat întârzieri și probleme de organizare. Membrii echipelor de management, în multe cazuri fără experiență în implementarea de proiecte, au întâmpinat dificultăți în înțelegerea procedurilor de implementare, achiziții și raportare. Motivația și gradul de implicare a fost influențat și de faptul că echipele de management nu au fost remunerate. Modificările regulilor de raportare în timpul implementării au creat dificultăți suplimentare. Multe școli s-au confruntat cu lipsa personalului, a spațiilor și a resurselor necesare pentru implementarea activităților, inclusiv educația remedială. De asemenea, lipsa personalului auxiliar calificat (contabil, informatician) a îngreunat gestionarea proiectelor. Organizarea activităților a fost complicată de programele încărcate ale elevilor și profesorilor, însă motivația crescută a elevilor a contribuit la depășirea acestei provocări. Soluții precum formarea adecvată a echipelor, flexibilizarea procedurilor de achiziții, îmbunătățirea planificării bugetare și creșterea sprijinului din partea autorităților locale sunt esențiale pentru o implementare mai eficientă a viitoarelor proiecte.

În urma analizei datelor colectate, au fost identificate următoarele recomandări care ar putea accelera implementarea proiectelor PNRAS pentru o absorbție mai mare a fondurilor și o creștere a capacității de a finaliza aceste proiecte cu succes

- Asigurarea unui sprijin constant pentru școlile implicate în PNRAS, pentru derularea activităților și managementului proiectelor. Deși obiectivele Reformei 3 din PNRR și a țintei 468 se îndeplinesc, școlile au raportat o nevoie de sprijin în implementare și un răspuns mai prompt din partea echipei inspectoratelor și a ministerului. Recomandăm pentru perioada viitoare stabilirea unor întâlniri lunare online la care pot participa beneficiarii în vederea soluționării concrete a problemelor întâmpinate și efectuarea unor vizite periodice în teren pentru a identifica rapid problemele și a oferi soluții adaptat direct la fața locului.
- Accelerarea distribuției periodice a fondurilor către școli și monitorizarea cheltuielilor pentru a finaliza cu succes proiectele pe perioada derulării PNRR de către echipele de monitorizare din partea ISJ.
- Organizarea de sesiuni regionale de informare a școlilor PNRAS pe teme de interes și pentru creșterea conștientizării privind importanța utilizării mecanismului MATE.
- Formarea personalului din inspectoratele școlare și minister în strategii de comunicare la nivel de comunitate, proiect și program pentru asigurarea unei transparențe mai mari la toate nivelurile și luarea unor decizii mai informate.

- Formarea personalului din inspectoratele școlare și minister în gestionarea intervențiilor cu privire la dezvoltarea competențelor digitale ale profesorilor.
- Formarea directorilor din școli în cadrul Programului Național de Leadership și Management Educațional cu accent pe pregătirea acestora în managementul financiar inclusiv al proiectelor, prin programe dedicate.
- Pilotarea unui program de formare a profesorilor de matematică din 300 de școli PNRAS pentru a implementa în clasă un program remedial modern, bazat pe mijloace de predare-învățare-evaluare asistată de tehnologie ce include și inteligența artificială.
- Pilotarea unui program de formare a directorilor și profesorilor din gimnaziu din 300 de școli PNRAS pentru îmbunătățirea practicilor de predare, a interacțiunilor din clasă și pentru măsurarea performanței profesorilor.
- Realizarea unei evaluări de impact în urma pilotării de programe propuse în cele 600 de școli PNRAS pentru a crește capacitatea de a crea politici bazate pe dovezi și scala intervențiile acestor programe la nivel național.

Prezentul raport este structurat în cinci secțiuni în care sunt prezentate concluziile analizei datelor colectate în perioada decembrie 2023 – iunie 2024 prin monitorizarea intervențiilor PNRAS în școlile din runda 1:

- *Prima secțiune, Cadru de implementare PNRAS*, prezintă cadrul strategic al PNRR care reglementează atât implementarea PNRAS, cât și a altor reforme și investiții planificate în educație prin Componenta 15. Totodată, se oferă o privire de ansamblu asupra activităților de monitorizare a școlilor PNRAS, derulate în perioada decembrie 2023 – iunie 2024.
- *A doua secțiune, Măsurarea performanțelor școlilor PNRAS folosind Indicele PTȘ*, descrie Indicele PTȘ dezvoltat de Banca Mondială și modul în care acesta a fost utilizat pentru a obține lista unităților de învățământ eligibile pentru a aplica pentru finanțare în cadrul Schemei de Granturi PNRAS. De asemenea, secțiunea arată evoluția școlilor beneficiare PNRAS, după primul an de implementarea a proiectelor, analizată prin prisma indicelui PTȘ și a indicatorilor care stau la baza calculării acestuia.
- *A treia secțiune, Analiza practicilor de predare* prezintă, din perspectiva instrumentului TEACH RO, concluziile analizei datelor colectate prin activitățile de observare la clasă în școlile PNRAS vizitate.
- *A patra secțiune, Analiza datelor colectate în timpul vizitelor în școlile PNRAS*, prezintă concluziile analizei datelor colectate prin aplicarea celor 12 instrumente de monitorizare (interviuri, focus grupuri, chestionare, fișe de date) în școlile beneficiare de proiecte PNRAS și în comunitățile aferente acestora.
- *A cincea secțiune, Recomandări*, vine cu propuneri pentru îmbunătățirea implementării PNRAS, pentru diversificarea activităților MATE și participarea la programe de formare pentru cadrele didactice.

Anexat prezentei metodologii se regăsesc : *Anexa 1 – Indicele PTȘ* și *Anexa 2 – Analiza relației dintre rezultatele Teach și gradul de risc PTȘ*.

1. Cadrul de implementare PNRR

1.1 Descrierea cadrului de implementare PNRR

La 28 octombrie 2021 Consiliul UE a aprobat Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR), modificat ulterior la 5 decembrie 2023, cu scopul de a asigura un echilibru optim între prioritățile UE și nevoile specifice de dezvoltare ale României pentru redresarea după pandemia de COVID-19. Reformele și investițiile preconizate ajută România să devină mai sustenabilă, mai rezilientă și mai bine pregătită pentru provocările viitoare, printr-un buget de 28,5 miliarde euro³. Structura generală a planului constă în șase piloni (Figura 1) ce cuprind 16 componente, implementate prin 66 de reforme și 111 investiții.

Figura 1. Piloni și componente PNRR

Sursa : PNRR

În cadrul PNRR, Componenta C15 – Educație, cu un buget alocat⁴ de 3,6 miliarde de euro, abordează unele dintre principalele provocări ale sistemului de educație legate de calitate, echitate și infrastructură, prin implementarea de reforme și investiții. În cadrul acestei componente, un accent important este pus pe modernizarea infrastructurii, dotarea cu echipamente, digitalizarea educației și implementarea mecanismelor de reducere a părăsirii timpurii a școlii. Componenta C 15. Educație cuprinde șapte reforme și optsprezece investiții (Caseta 1), printre care și adoptarea legislației privind implementarea proiectului „România Educată”. Toate reformele și investițiile din cadrul Componentei 15 au ținte și jaloane prevăzute pentru a se implementa până în anul 2026.

Caseta 1. Reformele (R) și investițiile (I) PNRR în cadrul Componentei 15. Educație

R1. Elaborarea și adoptarea pachetului legislativ pentru implementarea proiectului "România Educată"

R2. Dezvoltarea unui sistem de servicii de educație timpurie unitar, incluziv și de calitate

I1. Construirea, echiparea și operaționalizarea a 110 creșe

I2. Înființarea, echiparea și operaționalizarea a 412 servicii complementare pentru grupurile defavorizate

I3. Dezvoltarea programului-cadru pentru formarea continuă a profesioniștilor ce lucrează în servicii de educație timpurie

R3. Reforma sistemului de învățământ obligatoriu pentru prevenirea și reducerea părăsirii timpurii a școlii

I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar.

³ Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), 2023, disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

⁴ Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

I5. Cursuri de formare a utilizatorilor Sistemului Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR) și ai instrumentului informatic al mecanismului de avertizare timpurie (MATE) și intervenții sistematice pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii

R4. Crearea unei rute profesionale complete pentru învățământul tehnic superior

I6. Dezvoltarea a 10 consorții regionale și dezvoltarea și dotarea a 10 campusuri profesionale integrate

I7. Transformarea liceelor agricole în centre de profesionalizare

I13. Echiparea laboratoarelor de informatică din unitățile de învățământ profesional și tehnic (ÎPT)

I14. Echiparea atelierelor de practică din unitățile de învățământ profesional și tehnic (ÎPT)

R5. Adoptarea cadrului legislativ pentru digitalizarea educației

I8. Program de formare la locul de muncă pentru personalul didactic

I9. Asigurarea echipamentelor și a resurselor tehnologice digitale pentru unitățile de învățământ

I15. Școala online: Dezvoltarea platformei de evaluare și realizarea de conținut

I16. Digitalizarea universităților și pregătirea acestora pentru profesiile digitale ale viitorului

R6. Actualizarea cadrului legislativ pentru a asigura standarde ecologice de proiectare, construcție și dotare în sistemul de învățământ preuniversitar

I10. Dezvoltarea rețelei de școli verzi și achiziționarea de microbuze verzi

I11. Asigurarea dotărilor pentru sălile de clasă preuniversitare și laboratoarele/atelierele școlare

I12. Schema de granturi pentru consorții școlare rurale

I17. Asigurarea infrastructurii universitare (cămine, cantine, spații de recreere)

R7. Reforma guvernancei sistemului de învățământ preuniversitar și profesionalizarea managementului

I18. Programul de formare și îndrumare pentru managerii și inspectorii școlari

Sursa: PNRR

Programul Național de Reducere a Abandonului Școlar (PNRAS) este o intervenție sistemică întreprinsă de Ministerul Educației (ME) pentru a combate părăsirea timpurie a școlii și abandonul școlar. PNRAS a fost aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1309/2021 și este implementat în cadrul PNRR, *Componenta 15 - Educație, Reforma 3: Reforma sistemului de învățământ obligatoriu pentru prevenirea și reducerea părăsirii timpurii a școlii, Investiția 4 - Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar*, beneficiind de o finanțare de 500 de milioane de euro. Scopul PNRAS constă în: i) reducerea abandonului școlar în minimum 25% din unitățile de învățământ participante la Program în perioada 2021-2026, cu trecerea unității de învățământ într-o categorie de risc mai scăzut; ii) îmbunătățirea rezultatelor elevilor la evaluările naționale și creșterea procentului de elevi care finalizează învățământul gimnazial; iii) creșterea participării absolvenților de gimnaziu la Evaluarea Națională pentru elevii de clasa a VIII-a și a ratei de tranziție de la învățământul gimnazial la învățământul liceal sau profesional. Prin intermediul Mecanismului de Avertizare Timpurie în Educație (MATE), reglementat de Ordinul ministrului educației nr. 6000/30.12.2021 școlile beneficiare PNRAS sunt sprijinite în vederea colectării de date relevante despre elevii în risc de abandon și părăsire timpurie a școlii (PTȘ) și pentru realizarea planurilor de activități individualizate. Mecanismul abordează măsuri integrate la nivel de școală, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor digitale și a învățământului virtual ("Clever classroom") cu scopul de a preveni și combate abandonul școlar și PTȘ.

La nivelul școlilor prioritizate prin intermediul MATE, PNRAS finanțează proiecte prin implementarea unei scheme de granturi competitive (SG PNRAS), lansată în două runde, în perioada 2022 – 2024. SG PNRAS contribuie la prevenirea abandonului școlar și reducerea PTȘ și, implicit, la creșterea ratei de tranziție de la învățământul secundar inferior — gimnazial la învățământul secundar superior — liceu sau învățământul profesional și tehnic. SG PNRAS urmărește atingerea țintei PNRR 468, constând în reducerea numărului de școli beneficiare de granturi PNRAS (2.500 de școli) cu risc ridicat de abandon școlar cu 25% (625 de școli) până la 30 iunie 2026. Ministerul Educației a lansat apelurile de proiecte pentru prima și a doua rundă a SG PNRAS în martie 2022, respectiv în mai 2023. Din cauza ratei scăzute de participare, a doua rundă a fost relansată în noiembrie 2023 și iunie 2024. De asemenea, o rundă dedicată școlilor mici a fost derulată în noiembrie 2023 (Tabelul 1).

Ghidurile aferente competițiilor de proiecte lansate prin SG PNRAS pot fi consultate la adresa <https://www.edu.ro/PNRR>.

Tabelul 1. Planul de implementare a Schemei de granturi PNRAS (SG PNRAS)

Componenta 15. Educație					
Reforma 3. Reforma sistemului de învățământ obligatoriu pentru prevenirea și reducerea părăsirii timpurii a școlii					
Investiție	Descriere	Indicatori (țintă) -număr-	Indicatori (realizați) -număr-	Calendar pentru atingerea țăintelor	Apeluri lansate
I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar	Unități de învățământ care au primit un grant (runda 1)	750	1.409*	Martie 2022	SG PNRAS, runda I, competitivă
I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar	Unități de învățământ care au primit un grant (runda 2.1)	1.750	653	Mai 2023	SG PNRAS, runda a II-a, competitivă
I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar	Unități de învățământ care au primit un grant (runda 2.2)	n/a	85	Noiembrie 2023	SG PNRAS, runda a II-a relansată, competitivă
I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar	Unități de învățământ care au primit un grant (runda 2.3)	n/a	90	Iunie 2024	SG PNRAS, runda a II-a relansată, competitivă
I4. Sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar	Unități de învățământ care au primit un grant (runda 2_școli mici)	n/a	148	Noiembrie 2023	SG PNRAS runda 2_școli mici, competitivă
Total		2.500	2.385	Iunie 2026	
Ținte conexe	466: unități de învățământ care primesc granturi – lotul al doilea (1.750), T2/2023 467: 2.500 de beneficiari PNRAS au echipamente digitale, T4/2023 468: numărul școlilor cu risc de abandon școlar (mediu/ridicat) va fi redus cu 625 (de la 2.500 la 1.875), T2/26				

Sursa: PNRR

*În anul 2025, numărul de școli se modifică de la 1409 școli la 1405 școli, fiind influențat de optimizarea rețelei școlare

Unitățile de învățământ eligibile pentru a participa în cadrul SG PNRAS au fost identificate prin utilizarea Indicelui de evaluare a vulnerabilității școlii privind PTȘ (Indicele PTȘ) dezvoltat de Banca Mondială. Anual, Banca Mondială calculează Indicele PTȘ pe baza datelor din SIIIR. Indicele PTȘ elaborat de Bancă cuprinde cinci indicatori (ponderea profesorilor suplinitori, rata de absolvire la clasa a VIII-a, ponderea repetenților, rata de participare și rezultatele Evaluării Naționale) pe baza datelor din 4.603 de școli care includ și nivel gimnazial din anul școlar 2018-2019, permițând clasificarea școlilor în funcție de riscul de abandon școlar în trei categorii (scăzut, mediu, ridicat). Pe baza acestui indice, 2.633 de școli au fost identificate ca fiind cu risc ridicat (atât riscurile medii, cât și cele ridicate au fost incluse în categoria pentru a primi granturi și etichetate ca fiind cu risc ridicat) în 2022, dintre care 2.059 de școli au accesat granturi în cele două runde de propuneri. Nivelul de risc al școlilor beneficiare de granturi PNRAS este calculat și urmărit anual prin utilizarea Indexului PTȘ, trecerea acestor școli într-o categorie cu risc mai scăzut în timp ce intervențiile au loc fiind esențială pentru atingerea țintei 468 a PNRR, respectiv reducerea numărului de școli beneficiare de granturi PNRAS cu risc ridicat de abandon școlar cu 25% până la 30 iunie 2026.

Implementarea cu succes de către unitățile de învățământ a proiectelor finanțate prin schema de granturi PNRAS va contribui la îmbunătățirea participării și a rezultatelor școlare ale elevilor, la creșterea ratei de absolvire a acestora și implicit la reducerea ratei abandonului școlar (Tabelul 2). Măsurile implementate în școli cu ajutorul granturilor vizează în mod specific copiii expuși riscului de abandon școlar, precum și tinerii și adulții care nu au absolvit învățământul obligatoriu. Măsurile sunt prevăzute în special pentru a sprijini un grup-țintă de aproximativ 400.000 de elevi și aproximativ 45.000 profesori care vor folosi instrumente digitale în practicile de predare⁵. Măsurile sunt complementare cu cele prevăzute în Programul Educație și Ocupare (PEO) 2021 - 2027, la nivelul *Priorității 6 - Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație* („școală după școală”, „masă caldă”, „programe remediale” etc.), precum și cu cele prevăzute în Programul Demnitate și Incluziune Socială (PoIDS), la nivelul *Priorității 1 – Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC)*, Obiectivul RS04.2 *Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și calității în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)* care vizează modernizarea și construcția infrastructurii preșcolare/școlare și furnizarea de tehnologii pentru a ajuta elevii și profesorii să desfășoare procesul educațional.

Tabelul 2. Rezultatele așteptate la nivelul unităților de învățământ beneficiare de granturi PNRAS

Creșterea eficienței și eficacității interne ale școlii, reflectate prin:	Îmbunătățirea proceselor de predare - învățare – evaluare	Creșterea accesului elevilor aparținând unor categorii vulnerabile la o educație de calitate
Scăderea ratei de abandon școlar; Creșterea ratei de finalizare a învățământului gimnazial; Creșterea ratei de participare la Evaluarea Națională la clasa a VIIIa; Reducerea procentului de elevi care iau sub nota șase la Evaluarea Națională; Reducerea absenteismului școlar	Creșterea procentului de cadre didactice din unitatea de învățământ care folosesc mijloace de predare – evaluare digitale; Creșterea procentului de cadre didactice care folosesc strategii pedagogice moderne la nivelul clasei (instruire personalizată, abordări pedagogice structurate, centrate pe elev etc.) sau de prioritizare a elevilor (programe remediale în grupe mici, sau învățare autodirijată susținută de tehnologie)	Îmbunătățirea interacțiunii între toți actorii cheie ai ecosistemului școlar (elevi, cadre didactice, părinți, directori, inspectori, reprezentanți ai comunității etc.); Îmbunătățirea climatului la nivelul școlii și la nivelul clasei; Creșterea timpului de instruire alocat elevilor în risc de abandon.

Sursa: PNRR

1.2 Metodologia de monitorizare și evaluare a implementării PNRAS

Prezentul raport de evaluare se concentrează pe runda 1 a PNRAS. Raportul vizează analiza aspectelor ce țin de nevoile care au fundamentat proiectele derulate la nivelul școlilor, activitățile implementate și rezultatele obținute, gradul de implicare a actorilor relevanți, dificultăți întâmpinate în implementarea proiectelor, efecte ale intervențiilor.

Pentru identificarea principalelor efecte ale implementării PNRAS, a fost demarat un demers de cercetare la nivelul școlilor beneficiare ale schemei de granturi PNRAS. Acest demers a vizat următoarele aspecte:

- analiza relevanței nevoilor care au fundamentat proiectele derulate în școli și a intervențiilor proiectate;
- analiza activităților implementate, a modalităților de implicare a principalilor actori vizați, a dificultăților întâmpinate;
- aprecieri privind eficiența intervențiilor;

⁵ Planul Național de Redresare și Reziliență, Componenta 15. Educație, R3. Reforma sistemului de învățământ obligatoriu pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii, disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>.

- evaluarea efectelor intervenției la nivelul beneficiarilor.

Pentru realizarea demersului de cercetare, a fost proiectată și aplicată o investigație științifică, la nivelul a diferite categorii de actori: directori de unități de învățământ, profesori, elevi, părinți, inspectori școlari responsabili cu proiectele educaționale/coordonatori PNRAS la nivel de județ, reprezentanți ai unităților administrativ-teritoriale, reprezentanți ai comunităților din care fac parte școlile. Instrumentele de cercetare pe baza cărora au fost culese informațiile au fost: fișa școlii, ghid de interviu adresat directorilor, ghid de focus grup adresat profesorilor, ghid de focus grup adresat părinților, ghid de interviu adresat inspectorului școlar, ghid de interviu adresat reprezentantului unității administrativ-teritoriale, ghid de focus grup adresat reprezentanților comunității, ghid de interviu adresat liderului informal pentru comunitățile roma, fișa de observare la clasă Teach RO și chestionarul adresat școlilor beneficiare PNRAS.

Datele au fost colectate prin vizite de teren realizate în școlile beneficiare de proiecte PNRAS în rundele 1 și 2. Vizitele s-au desfășurat în perioada decembrie 2023 – iunie 2024, în 94 de unități de învățământ cu personalitate juridică și 45 de structuri arondate acestora, care beneficiază de finanțare prin PNRAS rundele 1 și 2, în total 139 de școli, selectate aleatoriu într-un eșantion astfel încât să acopere toate județele țării și să respecte proporționalitatea finanțării, respectiv 25% școli din mediul urban și 75% școli din mediul rural. În cadrul vizitelor în școli au fost aplicate 9 instrumente de monitorizare (Tabelul 3) pentru o abordare integrată a contextului educațional, implicând elevi, profesori, părinți, directori de școală și inspectori responsabili cu coordonarea proiectelor PNRAS la nivel de județ. În plus, au fost efectuate vizite și în comunitățile din care școlile fac parte, aplicându-se 3 instrumente, respectiv: interviu cu primarul localității (52 de interviuri), interviul cu liderul informal al comunității roma (20 de interviuri) și focus grupuri (53 de focus grupuri) cu reprezentanți ai comunităților locale (asistent social, mediator școlar, polițist, preot, mediator sanitar etc.).

Tabelul 3. Instrumente aplicate în școlile beneficiare de proiecte finanțate prin PNRAS rundele 1 și 2

Cod instrument	Instrumente aplicate în școală	Număr total de instrumente aplicate	Număr total de respondenți
01	Fișa școlii	139	139
02	Interviu director	94	94
05	Interviu inspector	42	42
06	Focus-grup profesori	106	606
07	Focus-grup părinți	118	646
09	Chestionar pentru elevi	6224	6224
10	Fișa de observare la clasă (Teach RO)	507	n/a
11	Fișa mediului școlar	138	n/a
12	Chestionar PNRAS	1553	1553

Sursa: Situație realizată de Banca Mondială, pe baza datelor colectate din școlile vizitate

*Notă: Chestionarul de monitorizare a școlilor care implementează proiecte PNRAS (Chestionarul PNRAS) a fost transmis tuturor școlilor beneficiare de proiecte PNRAS în rundele 1 și 2 (2059 de școli), iar rata de răspuns a fost de aprox. 75% (1553 de școli).

2. Măsurarea performanței școlilor finanțate prin PNRAS folosind Indicele PTȘ

2.1 Descrierea Indicelui PTȘ

Echipa Băncii Mondiale (BM) a creat indicele de evaluare a vulnerabilității școlare privind părăsirea timpurie a școlii (Indice PTȘ) pentru învățământul gimnazial, pe baza datelor disponibile în SIIR, care permite clasificarea și ierarhizarea școlilor pe baza factorilor PTȘ. Indicele cuprinde cinci indicatori de pondere la nivel de școală, acordând aceeași pondere fiecărui indicator, respectiv 20%, și utilizând o scală de la 1 la 5, unde 1 reprezintă cel mai scăzut nivel de risc, iar 5, cel mai ridicat nivel de risc (Tabelul 4 și Tabelul 5). Concret, indicatorii surprind aspecte cheie, inclusiv ponderea profesorilor suplinitori, ponderea elevilor repetenți și a abandonului școlar, înscrierea elevilor și performanța, așa cum se reflectă în examenele naționale. Indicele exploatează o bază de date vastă, de 4.603 școli gimnaziale cu personalitate juridică⁶ din rețeaua școlară actuală. În acest context, echipa BM a creat o bază de date a PTȘ prin cartografierea și armonizarea seturilor de date din diferitele module ale SIIR care furnizează date despre elevi, profesori etc., modulele PMIPN⁷ și EDUSAL⁸.

Tabelul 4. Indicatori utilizați și formulele acestora

Cod	Descrierea indicatorului de pondere
IV.PTȘ. 1	S/T Profesori suplinitori/Total profesori
IV.PTȘ. 2	A/Î Absolvent/Înscriș în clasa a VIII-a
IV.PTȘ. 3	RA/E (repetenți + abandon școlar)/elevi înscriși în clasele V-VIII
IV.PTȘ. 4	P/A Participant la Evaluarea Națională/Absolvent clasa a VIII-a
IV.PTȘ. 5	S<6/EN Elevi cu note sub 6/Elevi care au participat la Evaluarea Națională

Sursa: Echipa Băncii Mondiale *IV.PTȘ. = Indice de vulnerabilitate privind părăsirea timpurie a școlii

Tabelul 5. Punctele de separare pentru Indicele PTȘ

Definiția indicatorului de vulnerabilitate PTȘ	Puncte de separare de la scăzut la ridicat (de la 1 la 5)
IV.PTȘ. 1 Profesori suplinitori/Total profesori	≤0.10 0.10≤0.20 0.20≤0.30 0.30≤0.40 >0.40
IV.PTȘ. 2 Absolvent/Înscriș în clasa a VIII-a -a	=1.00 1.00>0.95 0.95≥0.90 0.90≥0.85 ≤0.85
IV.PTȘ. 3 (repetenți + abandon școlar)/Elevi înscriși în clasele V-VIII	=0.00 0.00≤0.03 0.03≤0.06 0.06≤0.10 >0.10
IV.PTȘ. 4 Participant la Evaluarea Națională/Absolvent clasa a VIII-a	=1.00 1.00>0.90 0.90≥0.80 0.80≥0.70 ≤0.70
IV.PTȘ. 5 Elevi cu note sub 6/Elevi care au participat la Evaluarea Națională	≤0.20 0.20≤0.40 0.40≤0.55 0.55<0.75 ≥0.75

Sursa: Echipa Băncii Mondiale *IV.PTȘ. = Indice de vulnerabilitate privind părăsirea timpurie a școlii

O descriere detaliată a etapelor parcurse pentru elaborarea Indicelui PTȘ este prezentată în ANEXA 1. Indicele de evaluare a vulnerabilității școlare privind PTȘ. Anexa conține informații despre indicatori, calculul acestora, modalitatea propusă pentru prioritizarea intervențiilor, precum și ilustrări ale distribuției tuturor școlilor

⁶ O școală cu personalitate juridică este o școală cu autonomie instituțională și decizională, cu conducere, personal, buget, înregistrare fiscală și patrimoniu proprii. Există unități școlare numite „sateliți” sau „structuri” care nu au personalitate juridică și care sunt subordonate unei școli cu personalitate juridică.

⁷ PMIPN (Platforma Metodologică și Informatică pentru Organizarea și Desfășurarea Programelor Naționale) este platforma IT pentru programele naționale gestionată de Ministerul Educației, care include examene naționale precum Evaluarea Națională din clasa a VIII-a și Bacalaureatul.

⁸ EDUSAL este sistemul de salarizare a cadrelor didactice, care include date privind experiența și calificările profesorilor.

gimnaziale în funcție de scorurile obținute pentru fiecare indicator, aspecte legate de decalajul dintre mediul rural și cel urban și disparitățile dintre județe.

2.2. Evoluția la nivel național a indicatorilor care alcătuiesc indicele PTȘ, în perioada 2019-2023

Analiza evoluției celor cinci indicatori din compoziția Indicelui PTȘ, în perioada 2019-2023, evidențiază tendințele generale ale fenomenului de PTȘ și impactul la nivel național pe care l-au avut măsurile luate prin implementarea Schemei de Granturi PNRAS. Analiza detaliază variațiile între categoriile de risc, evidențiind faptul că impactul măsurilor a fost diferit în funcție de nivelul de vulnerabilitate al școlilor. În timp ce unele categorii de risc au beneficiat mai mult de intervențiile aplicate, altele au continuat să se confrunte cu provocări persistente care necesită ajustări și măsuri suplimentare. Analiza este realizată la nivelul celor 4603 unități de învățământ gimnazial, clasificate în categorii de risc, conform datelor disponibile la nivelul anului 2019 (Tabelul 6).

Tabelul 6. Numărul de școli cu nivel gimnazial pe categorii de risc, la nivel național

Categorii de risc	Număr de școli
Școli cu învățământ gimnazial, la nivel național, din care:	4603
<i>cu risc ridicat</i>	1338
<i>cu risc mediu</i>	1872
<i>cu risc scăzut</i>	1393

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 1. Ponderea profesorilor suplinitori

Ponderea profesorilor suplinitori este un indicator cheie al stabilității personalului didactic. Școlile care depind într-o măsură mai mare de cadre didactice suplinitoare se confruntă cu dificultăți în asigurarea continuității procesului educațional și în menținerea unui standard pedagogic constant. La nivel național, ponderea profesorilor suplinitori a scăzut de la 31% în anul 2019 la 23% în anul 2023, indicând o tendință generală de stabilizare a personalului didactic (Tabelul 7). Se poate observa cu ușurință că școlile cu rezultate foarte bune ce se află în riscul cel mai scăzut rămân cele mai atractive pentru cadrele didactice nefiind niciun beneficiu suplimentar pentru a predă în școlile așa numite "hard to staff". Tendința de stabilizare a personalului didactic prin reducerea ponderii profesorilor suplinitori a fost înregistrată pentru școlile din toate categoriile de risc, dar mai accentuat în școlile cu risc mediu și scăzut (o scădere cu 10 puncte procentuale pentru fiecare). Școlile cu risc ridicat au urmat această tendință, dar cu o scădere mai ușoară comparativ cu celelalte categorii, respectiv cu 5 puncte procentuale. Aceste date demonstrează un progres în atragerea și retenția cadrelor didactice, evidențiind faptul că intervențiile au condus la obținerea unui echilibru mai bun în distribuția resurselor umane în sistemul educațional. Totuși școlile cu risc ridicat necesită măsuri suplimentare pentru atragerea și păstrarea cadrelor didactice pe termen lung.

Tabelul 7. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 1. Ponderea profesorilor suplinitori

Media pe școli	Ponderea profesorilor suplinitori		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu învățământ gimnazial, la nivel național	31%	23%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	33%	28%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	33%	23%	PROGRES
<i>Risc scăzut (baseline)</i>	28%	18%	PROGRES

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 2. Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a

Promovabilitatea la clasa a VIII-a este un indicator important al eficienței sistemului educațional și al capacității elevilor de a finaliza ciclul gimnazial cu succes. Creșterea acestui indicator reflectă îmbunătățiri în procesul de predare și sprijinul acordat elevilor pe parcursul ciclului gimnazial. La nivel național, rata de promovabilitate a crescut de la 94% în anul 2019 la 95% în anul 2023, indicând o ușoară tendință pozitivă. Deși la nivel național rata de promovabilitate la clasa a VIII-a a înregistrat o ușoară creștere, școlile cu risc mediu și scăzut s-au menținut la un nivel stabil de performanță, în timp ce școlile cu risc ridicat au înregistrat o creștere cu 4 puncte procentuale. Această tendință sugerează o reducere a inegalităților în educație, datorată măsurilor educaționale ținute prin intermediul PNRAS. Cu toate acestea este necesară continuarea intervențiilor pentru a sprijini elevii din mediile cele mai vulnerabile pentru a crește rata promovabilității la clasa a VIII-a (aflată în anul 2023 la 89%) și a asigura o echitate mai mare în sistemul educațional. (Tabelul 8)

Tabelul 8. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 2. Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a

Media pe școli	Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu învățământ gimnazial, la nivel național	94%	95%	PROGRES
Risc ridicat (baseline)	85%	89%	PROGRES
Risc mediu (baseline)	97%	97%	MENȚINERE
Risc scăzut (baseline)	99%	99%	MENȚINERE

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 3. Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala

Reducerea abandonului școlar și a repetenției este esențială pentru creșterea ratei de retenție în sistemul educațional. La nivel național, ponderea elevilor repetenți și a celor care au abandonat școala a scăzut de la 7% în 2019 la 6% în 2023, reflectând o tendință pozitivă. Scăderea cu 4 puncte procentuale pentru școlile cu risc ridicat reprezintă cea mai mare îmbunătățire dintre cele trei categorii de risc ca efect al intervențiilor PNRAS. Cu toate acestea, ponderea rămâne încă ridicată față de media națională (12% pentru școlile cu risc ridicat față de 6% media națională), ceea ce sugerează necesitatea continuării intervențiilor în aceste școli. (Tabelul 9)

Tabelul 9. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 3. Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala

Media pe școli	Ponderea elevilor repetenți și a celor care au abandonat școala		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu învățământ gimnazial, la nivel național	7%	6%	PROGRES
Risc ridicat (baseline)	16%	12%	PROGRES
Risc mediu (baseline)	5%	4%	PROGRES
Risc scăzut (baseline)	1%	1%	MENȚINERE

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 4. Participarea la Evaluarea Națională

Participarea la Evaluarea Națională este un indicator al implicării elevilor și al capacității școlilor de a-i sprijini în procesul de învățare pentru a le facilita tranziția spre învățământul liceal sau profesional. La nivel național, rata

de participare a crescut de la 81% în 2019 la 84% în 2023, indicând o îmbunătățire generală. Cea mai importantă creștere se constată la nivelul școlilor cu risc ridicat care au înregistrat un progres semnificativ de 10 puncte procentuale. Cu toate acestea rata participării rămâne la un nivel mai mic în școlile cu risc ridicat (78%) față de cele cu risc mediu (82%) și scăzut (92%). (Tabelul 10).

Tabelul 10. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 4. Participarea la Evaluarea Națională

Media pe școli	Rata participării la Evaluarea Națională (EN)		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu învățământ gimnazial, la nivel național	81%	84%	PROGRES
Risc ridicat (baseline)	68%	78%	PROGRES
Risc mediu (baseline)	81%	82%	PROGRES
Risc scăzut (baseline)	93%	92%	REGRES

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 5. Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la Evaluarea Națională

Acest indicator reflectă nivelul de pregătire al elevilor și eficiența procesului educațional. La nivel național procentul elevilor cu note sub 6 la Evaluarea Națională a scăzut de la 52% în 2019 la 44% în 2023, indicând o îmbunătățire generală a performanțelor academice. În cazul școlilor cu risc ridicat, scăderea cu 13 puncte procentuale a ponderii elevilor cu note sub 6 la Evaluarea Națională reprezintă cea mai importantă îmbunătățire constatată la nivelul celor 5 indicatori analizați. Acest rezultat sugerează că intervențiile mai ales cele legate de activitățile remediale pentru școlile vulnerabile au avut un impact considerabil, ajutând mai mulți elevi să obțină note peste 6. De asemenea, progres s-a înregistrat și în cazul școlilor cu risc mediu și scăzut (scăderea cu 7 puncte procentuale pentru școlile cu risc mediu, respectiv cu 6 puncte procentuale pentru cele cu risc scăzut) ceea ce indică o îmbunătățire constantă, sugerând în același timp că intervențiile educaționale existente au funcționat eficient. (Tabelul 11).

Tabelul 11. Evoluția indicatorului IV.PTȘ. 5. Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la Evaluarea Națională

Media pe școli	Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la EN		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu învățământ gimnazial, la nivel național	52%	44%	PROGRES
Risc ridicat (baseline)	68%	55%	PROGRES
Risc mediu (baseline)	55%	48%	PROGRES
Risc scăzut (baseline)	34%	28%	PROGRES

Sursa: Banca Mondială

2.3 Analiza comparativă a evoluției indicatorilor în școlile finanțate prin PNRAS runda 1 versus școlile eligibile PNRAS, dar care nu au primit finanțare până la 2023

Finanțarea programului PNRAS în primii ani de implementare a dus în primul rând la rezultate școlare îmbunătățite ce asigură o tranziție către învățământul secundar superior mai mare și o reducere a abandonului școlar. De asemenea, a contribuit și la creșterea atractivității școlilor beneficiare pentru profesori și elevi. Analiza arată că toți cei cinci indicatori care stau la baza Indicelui PTȘ au înregistrat progres, cel mai semnificativ fiind în cazul următorilor indicatori:

i) rata de participare la Evaluarea Națională a crescut cu 8 puncte procentuale în școlile finanțate (de la 72% în 2019 la 80% în 2023), în timp ce în școlile fără finanțare a scăzut cu 5 puncte procentuale (de la 75% la 70%);

ii) ponderea elevilor cu note sub 6 la Evaluarea Națională s-a redus cu 10 puncte procentuale (de la 64% în 2019 la 54% în 2023) comparativ cu doar 4 puncte procentuale în cazul școlilor fără finanțare (de la 62% la 58%).

În general, impactul finanțării prin PNRAS a fost semnificativ mai mare în școlile cu risc ridicat față de cele cu risc mediu, arătând că în comunitățile cu provocări educaționale majore unde intervențiile au fost mai necesare acestea s-au demonstrat a fi și mai eficiente. Astfel, în școlile cu risc ridicat s-a înregistrat progres pentru toți cei 5 indicatori ce stau la baza Indicelui PTȘ cu o variație între 4 și 12 puncte procentuale, în timp ce în cazul școlilor cu risc mediu progresul a fost obținut pentru 4 din cei 5 indicatori cu o variație mai moderată între 1 și 5 puncte procentuale.

Intervențiile PNRAS au dus la o îmbunătățire semnificativă a performanței elevilor, reflectată prin creșterea procentului celor care au obținut note peste 6 la Evaluarea Națională, de la 39% în 2019 la 48% în 2023 (cu 9 puncte procentuale), ceea ce înseamnă cu 2.284 elevi în plus (de la 11.559 elevi la 13.843 elevi). Impactul a fost mai mare în școlile cu risc ridicat, unde procentul elevilor cu note peste 6 a crescut cu 12 puncte procentuale (de la 34% la 46%), adică cu 2.062 elevi în plus (de la 5.364 la 7.426). În școlile cu risc mediu, creșterea a fost mai modestă, de 7 puncte procentuale (de la 44% la 51%), respectiv cu 222 elevi în plus (de la 6.195 la 6.417). Aceste rezultate confirmă eficiența măsurilor aplicate în mediile vulnerabile și necesitatea continuării programului, cu un accent sporit pe comunitățile cu risc ridicat.

Impactul finanțării prin PNRAS, reflectat în evoluția indicatorilor care stau la baza Indicelui PTȘ este scos în evidență prin compararea evoluției școlilor finanțate cu a celor eligibile, dar care nu au primit finanțare până la finalul anului școlar 2022-2023. Diferențele dintre aceste două grupuri de școli permit evidențierea modului în care granturile PNRAS au influențat stabilitatea personalului didactic, rezultatele academice ale elevilor și reducerea riscurilor educaționale. De asemenea, analiza arată și diferențele dintre școlile cu risc mediu și ridicat, subliniind că efectul măsurilor adoptate a variat în funcție de gradul de vulnerabilitate al acestor școli. Analiza urmărește dinamica, în perioada 2019-2023, celor cinci indicatori care constituie baza calculării Indicelui PTȘ, prin compararea școlilor finanțate prin PNRAS runda 1 cu un grup similar de școli, eligibile PNRAS, dar care nu au primit finanțare până la finalul anului 2023. Structura celor două grupuri de școli analizate este prezentată în Tabelul 12 de mai jos.

Tabelul 12. Structura grupurilor de școli analizate

Număr școli	Școli cu finanțare PNRAS runda 1	Școli eligibile PNRAS fără finanțare până la 2023
Total școli, din care:	1409	1255
<i>Risc mediu (baseline)</i>	563	811
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	846	444

Sursa: Banca Mondială

Această analiză comparativă, detaliată mai jos, evidențiază faptul că până la finalul anului școlar 2022-2023, finanțarea prin PNRAS a avut un impact pozitiv asupra școlilor beneficiare, în special în cele cu risc ridicat. Evoluția indicatorilor arată că măsurile de sprijin implementate au condus la îmbunătățiri semnificative în stabilitatea personalului didactic, rata promovabilității și participarea la Evaluarea Națională. În școlile nefinanțate, progresul a fost mai lent, indicând că lipsa resurselor suplimentare poate conduce la menținerea unor vulnerabilități educaționale.

Comparativ cu școlile care nu au beneficiat de finanțare, școlile sprijinite prin PNRAS au înregistrat îmbunătățiri mai consistente pe toți indicatorii analizați, demonstrând importanța continuării acestui tip de finanțare. Rezultatele sugerează că viitoarele intervenții ar trebui să fie mai personalizate, având în vedere particularitățile fiecărei categorii de risc, și mai concentrate pe școlile cu risc ridicat, pentru a maximiza impactul asupra reducerii abandonului școlar și creșterii performanței academice.

IV.PTȘ. 1. Ponderea profesorilor suplinitori

În școlile finanțate prin PNRAS, ponderea profesorilor suplinitori s-a îmbunătățit, scăzând în medie cu 5 puncte procentuale (de la 32% în 2019 la 27% în 2023), comparativ cu doar 2 puncte procentuale în școlile fără finanțare (de la 32% în 2019 la 30% în 2023). Această tendință demonstrează că finanțarea prin PNRAS a avut un impact pozitiv în reducerea numărului de suplinitori. În școlile cu risc mediu, progresul este relativ similar în școlile cu finanțare și în cele fără finanțare. În școlile cu risc ridicat, progresul este obținut doar în școlile care au beneficiat de granturi PNRAS (ponderea profesorilor suplinitori a scăzut cu 5 puncte procentuale), în cele fără finanțare înregistrându-se regres, ponderea profesorilor suplinitori crescând în 2023 cu 1 punct procentual față de 2019. În concluzie, finanțarea prin PNRAS a avut un impact pozitiv în reducerea numărului de cadre didactice suplinitoare, în special în școlile cu risc ridicat, unde provocările privind atragerea și menținerea profesorilor erau mai mari (Tabelul 13) și unde pentru a crea un climat școlar pozitiv și calitativ este nevoie de finanțare.

Tabelul 13. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 1. Ponderea profesorilor suplinitori

Media pe școli	Ponderea profesorilor suplinitori		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu finanțare PNRAS runda 1	32%	27%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	31%	26%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	33%	29%	PROGRES
Școli eligibile PNRAS, fără finanțare până la 2023	32%	30%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	32%	26%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	33%	34%	REGRES

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 2. Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a

Rata de promovabilitate la cls a VIII-a a crescut ușor în școlile finanțate, cu 3 puncte procentuale (de la 89% în 2019 la 91% în 2023), în timp ce în școlile fără finanțare aceasta a scăzut cu 2 puncte procentuale (de la 91% la 89%). Pe categorii de risc, în școlile cu risc ridicat finanțate, rata de promovabilitate a crescut cu 4 puncte procentuale (de la 84% la 88%), în timp ce în cele fără finanțare a scăzut cu 2 puncte procentuale (de la 86% la 84%), arătând că suportul acordat prin PNRAS a contribuit la menținerea și creșterea promovabilității, impactul fiind mai vizibil în școlile cu risc ridicat. În școlile cu risc mediu, deși s-a înregistrat un nivel ridicat al ratei de promovabilitate (96% în școlile cu finanțare, respectiv 95% în școlile fără finanțare), acesta a scăzut ușor de la 2019 la 2023 (cu 1 punct procentual pentru școlile cu finanțare și 2 puncte procentuale pentru cele fără finanțare), granturile PNRAS neavând un impact vizibil la nivelul școlilor cu finanțare. Această analiză subliniază că sprijinul acordat prin PNRAS a avut un efect pozitiv semnificativ asupra promovabilității, la nivelul școlilor cu risc ridicat, unde fără aceste resurse, tendința este de regres (Tabelul 14).

Tabelul 14. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 2. Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a

Media pe școli	Rata de promovabilitate la clasa a VIII-a		
	2019	2023	
Școli cu finanțare PNRAS runda 1	89%	91%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	97%	96%	REGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	84%	88%	PROGRES
Școli eligibile PNRAS, fără finanțare până la 2023	91%	89%	REGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	97%	95%	REGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	86%	84%	REGRES

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 3. Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala

Abandonul școlar și repetenția au scăzut în școlile cu finanțare (de la 12% la 10%), în timp ce în cele fără finanțare ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala a rămas constantă (10%) (Tabelul 15). În școlile cu risc ridicat, impactul PNRAS a fost semnificativ, în special prin desfășurarea unor activități specifice reducerii abandonului școlar. Astfel, școlile cu finanțare cu risc ridicat au înregistrat o reducere a ponderii elevilor repetenți și care au abandonat școala de 4 puncte procentuale scăzând de la 17% la 13%, în timp ce în școlile fără finanțare această pondere nu a înregistrat modificări în 2023 față de 2019, rămânând în continuare 14%. În cazul școlilor cu risc mediu, variațiile între 2019 și 2023 sunt relativ ne semnificative, școlile cu finanțare înregistrând un ușor progres (de la 6% la 5%), iar cele fără finanțare rămânând în menținere (5%).

Tabelul 15. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 3. Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala

Media pe școli	Ponderea elevilor repetenți și care au abandonat școala		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu finanțare PNRAS runda 1	12%	10%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	6%	5%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	17%	13%	PROGRES
Școli eligibile PNRAS, fără finanțare până la 2023	10%	10%	MENTINERE
<i>Risc mediu (baseline)</i>	5%	5%	MENTINERE
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	14%	14%	MENTINERE

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 4. Participarea la Evaluarea Națională

Participarea la Evaluarea Națională (EN) a crescut substanțial în școlile finanțate, cu 8 puncte procentuale (de la 72% în 2019 la 80% în 2023), în timp ce în școlile fără finanțare a scăzut cu 5 puncte procentuale (de la 75% în 2019 la 70% în 2023). Progresul este observat cu precădere în școlile finanțate, cu risc ridicat unde rata participării la EN a crescut cu 10 puncte procentuale în 2023 față de 2019. În ansamblu, școlile fără finanțare au înregistrat regres în această perioadă, iar cele cu finanțare, în special cele aflate în risc ridicat, au progresat semnificativ, sugerând că intervențiile PNRAS au contribuit în mod direct la creșterea participării la EN (Tabelul 16).

Tabelul 16. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 4. Participarea la Evaluarea Națională

Media pe școli	Rata participării la evaluarea națională (EN)		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu finanțare PNRAS runda 1	72%	80%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	79%	80%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	66%	76%	PROGRES
Școli eligibile PNRAS, fără finanțare până la 2023	75%	70%	REGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	81%	74%	REGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	70%	65%	REGRES

Sursa: Banca Mondială

IV.PTȘ. 5. Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la Evaluarea Națională

Procentul elevilor cu note sub 6 s-a îmbunătățit semnificativ în școlile cu finanțare scăzând cu 10 puncte procentuale (de la 64% la 54%), comparativ cu cele fără finanțare unde scăderea a fost mai ușoară cu doar 4 puncte (de la 62% la 58%). În școlile cu risc ridicat, reducerea procentului de elevi cu note sub 6 la EN a fost substanțială, cu 12 puncte procentuale în 2023 față de 2019, indicând că măsurile remediale susținute prin PNRAS au avut un efect clar asupra performanțelor elevilor. În școlile cu risc mediu, progresul a fost mai lent cu doar 5 puncte procentuale (Tabelul 17).

Tabelul 17. Analiza comparativă a evoluției indicatorului IV.PTȘ. 5. Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la Evaluarea Națională

Media pe școli	Procentul elevilor care au obținut note sub 6 la EN		
	2019	2023	Evoluție
Școli cu finanțare PNRAS runda 1	64%	54%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	57%	52%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	68%	56%	PROGRES
Școli eligibile PNRAS, fără finanțare până la 2023	62%	58%	PROGRES
<i>Risc mediu (baseline)</i>	57%	53%	PROGRES
<i>Risc ridicat (baseline)</i>	68%	63%	PROGRES

Sursa: Banca Mondială

În mod implicit, intervențiile PNRAS au contribuit semnificativ la îmbunătățirea performanței elevilor, reflectată prin creșterea procentului celor care au obținut note peste 6 la Evaluarea Națională, de la 39% în 2019 la 48% în 2023 (cu 9 puncte procentuale), respectiv cu 2.284 elevi, de la 11.559 elevi în 2019 la 13.843 elevi în 2023. Școlile cu risc ridicat au înregistrat cea mai mare creștere, de la 34% la 46% (cu 12 puncte procentuale), respectiv cu 2.062 elevi, de la 5.364 elevi în 2019 la 7.426 elevi în 2023, confirmând eficiența măsurilor aplicate în mediile mai vulnerabile. În școlile cu risc mediu, îmbunătățirea a fost mai modestă, de la 44% la 51% (cu 7 puncte procentuale), respectiv cu 222 elevi, de la 6.195 elevi în 2019 la 6.417 elevi în 2023, indicând un impact mai limitat.

Rezultatele demonstrează că PNRAS a generat o creștere clară a performanței școlare, în special în comunitățile cu provocări educaționale majore, unde intervențiile au fost mai necesare și mai eficiente. Acest progres justifică necesitatea continuării și adaptării programului, pentru a maximiza impactul în toate categoriile de risc.

2.4 Evoluția Indicelui PTȘ în școlile PNRAS runda 1

După doi ani de implementare a Schemei de Granturi PNRAS, impactul asupra școlilor beneficiare este important și pozitiv depășind valoarea țintei finale a PNRR de 625 de școli cu progres în rezultatele educaționale. Dintr-un total de 1.409 de școli sprijinite în runda 1, 45% dintre acestea (634 de școli) au înregistrat progres, trecând de la risc ridicat la risc mediu sau scăzut și de la risc mediu la risc scăzut, conform Indicelui PTȘ.

Școlile sprijinite prin PNRAS runda 1 au fost școlile cele mai vulnerabile privind PTȘ. Inițial, școlile sprijinite prin PNRAS au fost incluse în categoriile de risc ridicat și mediu conform Indicelui PTȘ inițial și au prezentat mai multe vulnerabilități, cum ar fi o pondere ridicată de profesori suplinitori, abandon școlar, participare scăzută și performanțe slabe la Evaluarea Națională. Modificarea încadrării lor într-o categorie de risc a fost determinată pe baza Indicelui PTȘ pentru anul școlar 2022-2023 (Tabelul 18).

Tabelul 18. Numărul școlilor PNRAS Runda 1 care au înregistrat progres

Runda PNRAS	Tipul de risc conform Indicelui PTȘ inițial vs. Indicelui PTȘ din 2022/2023	Numărul de școli care au înregistrat progres
Runda 1	De la R la M	348
	De la R la S	99
	De la M la S	187
	TOTAL	634

Sursă: Echipa Băncii Mondiale. * R = risc ridicat, M = risc mediu și S = risc scăzut.

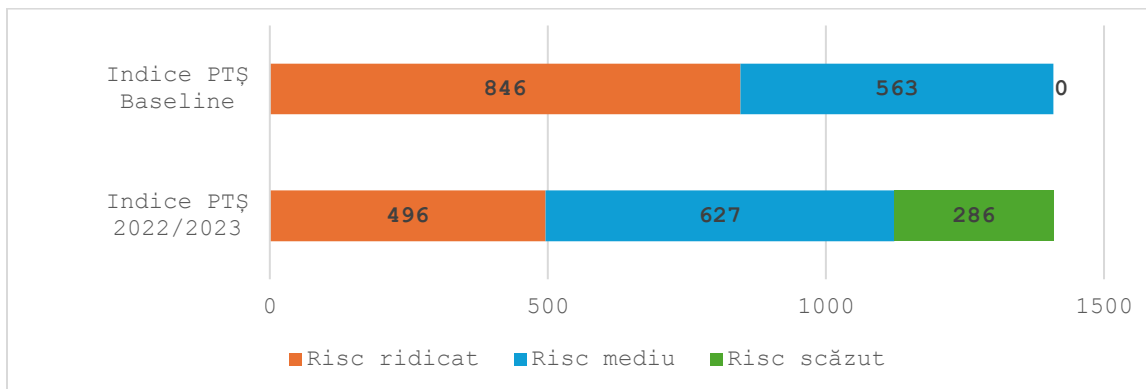
Școlile din PNRAS au întâmpinat cele mai mari provocări privitoare la PTȘ, astfel încât sprijinul care a contribuit la reducerea numărului de școli clasificate inițial cu risc ridicat se dovedește a fi de o importanță majoră. Conform Indicelui PTȘ din 2022/2023, 53% dintre școlile PNRAS runda 1 (447 de școli din 846), cu risc ridicat inițial, au progresat la un risc mediu sau scăzut. În același timp, 33% dintre școlile PNRAS runda 1 (187 de școli din 563), cu risc mediu au trecut la un nivel de risc scăzut, în timp ce doar un procent scăzut de școli, 6.8% dintre școlile PNRAS runda 1 (97 de școli din 563), și-au înrăutățit nivelul de risc inițial regresând la risc ridicat (Tabelul 19 și Figura 2).

Tabelul 19. Numărul de școli PNRAS runda 1 pe categorii de risc Baseline vs. 2022/2023

Runda PNRAS	Categoria de risc	IV.PTȘ Baseline (nr. de școli)	IV. PTȘ 2022/2023 (nr. de școli)
		a	b
Runda 1	Ridicat	846	496
	Mediu	563	627
	Scăzut	0	286
	Total	1.409	1.409

Sursa: Echipa Băncii Mondiale *IV.PTȘ. = Indice de vulnerabilitate privind părăsirea timpurie a școlii

Figura 2. Nivelul de risc al școlilor PNRAS runda 1, Indice PTȘ Baseline vs. Indice PTȘ 2022/2023

Sursa: Echipa Băncii Mondiale

Evoluția școlilor finanțate prin PNRAS runda 1 este în general pozitivă, cu îmbunătățiri importante în performanțele elevilor și reducerea ratei abandonului școlar (Tabelul 20). Între 2019 și 2023, școlile cu finanțare PNRAS runda 1 au înregistrat o îmbunătățire importantă a performanțelor elevilor (reducerea elevilor cu note sub 6 și creșterea promovabilității), o participare mai mare la Evaluarea Națională, o scădere a abandonului școlar și a procentului de profesori suplinitori, reflectând un impact pozitiv al finanțării.

Tabelul 20. Evoluția principalilor indicatori ai Indicelui PTȘ, perioada 2019-2023, școli PNRAS runda 1

	Indicator		Evoluție (Îmbunătățire /Menținere/Regres)
	2019	2023	
Media pe școli cu finanțare PNRAS 1	procent profesori suplinitori		
	32%	27%	Îmbunătățire
	procent elevi promovați clasa VIII		
	89%	91%	Îmbunătățire
	procent elevi repetenți și abandon		
	12%	10%	Îmbunătățire
	procent elevi prezenți la EVNAT		
	72%	80%	Îmbunătățire
	procent elevi cu note sub șase		
	64%	54%	Îmbunătățire

Sursa: Echipa Băncii Mondiale

Școlile eligibile, dar care nu au primit finanțare până în prezent⁹, înregistrează rezultate mai scăzute legate de riscul de PTȘ comparativ cu școlile susținute prin PNRAS. Astfel, dintr-un total de 1255 de școli eligibile, dar fără finanțare primită până în prezent, 42% (527 de școli) și-au îmbunătățit situația, trecând de la risc ridicat la risc mediu sau scăzut și de la risc mediu la risc scăzut (Tabelul 21 și Figura 3). Comparativ cu școlile din PNRAS runda 1

⁹ Cu risc ridicat și mediu conform Indicelui PTȘ 2018/2019 și 2020/2021

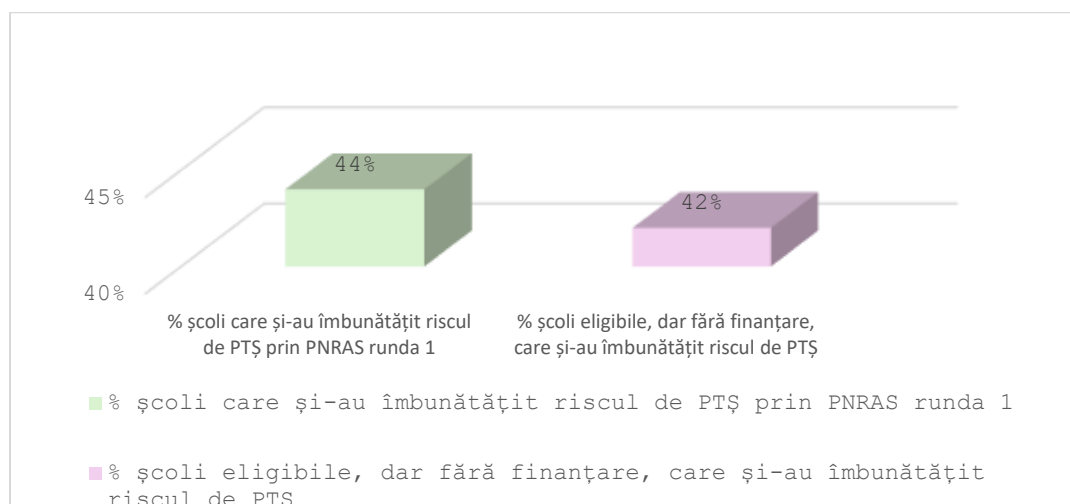
(runda cea mai avansată din punct de vedere al implementării proiectelor finanțate), procentul de școli fără finanțări care au progresat conform evoluției Indicelui PTȘ este cu 2% mai mic.

Tabelul 21. Numărul școlilor PNRAS runda 1 care au progresat

Școli eligibile dar fără finanțare primită	Tipul de risc conform Indicelui PTȘ inițial vs. 2022/2023	Numărul de școli care au progresat
Școli eligibile	De la R la M	208
	De la R la S	86
	De la M la S	233
	TOTAL	527

Sursă: Echipa Băncii Mondiale. * R = risc ridicat, M = risc mediu și S = risc scăzut.

Figura 3. Procentul de școli cu risc de PTȘ îmbunătățit (runda 1 PNRAS vs. școli fără finanțare)

Sursa: Echipa Băncii Mondiale

2.5 Rezultate obținute în urma intervențiilor PNRAS în școlile din runda 1

Impactul pozitiv al implementării proiectelor PNRAS în școli reiese și din discuțiile avute cu personalul didactic, elevii sau părinții în timpul vizitelor de monitorizare. În timpul acestor vizite, au fost aplicate instrumente de colectare a datelor nu doar cantitative ci și calitative cu privire la rezultatele și efectele obținute, în urma implementării proiectelor, la nivelul elevilor, profesorilor și școlilor în ansamblu. Astfel, au avut loc interviuri individuale cu directorii școlilor și inspectorii și focus grupuri cu cadrele didactice și părinții, din care au reieșit următoarele:

- **Infrastructură școlară modernă și digitalizarea școlilor** (echipamente digitale, softuri) – Aceste două aspecte sunt cele mai vizibile rezultate asociate intervențiilor PNRAS. Cadrele didactice participante la focus grupuri subliniază ca un element pozitiv existența infrastructurii și a mediului educațional prietenos care susțin procesul educațional prin „spații generoase și dotări digitale” ce le transformă în „școli prietenoase”. Clădirile renovate, dotarea cu echipamente moderne și spațiile amenajate recent contribuie la dezvoltarea unui mediu educațional care are potențial să susțină învățarea și dezvoltarea instituțională („Am utilizat tabla interactivă. M-a ajutat mult la matematică. Mai ales la geometrie. Până anul ăsta nici n-am văzut în alte părți. Chiar a fost o chestie surprinzătoare în sens pozitiv, ceea ce se întâmplă foarte rar, pentru mine cel

puțin, să văd chestii pozitive.” – interviu de grup cu profesorii). Astfel, sunt menționate în special dotările din clase („toate clasele au Smart TV sau tablă inteligentă”), clădirea renovată a școlii („clădirea e un punct forte, e atractivă, sălile de clasă sunt uriașe, luminoase, aerisite, cu căldură, copiilor le place să facă lucrări și să le afișeze, sunt mândri de ceea ce fac, așa au contribuit și ei să facă școala mai frumoasă”; „clădirea complet renovată și dotată cu mijloace didactice moderne”), băile în interior („și nu toate școlile din mediul rural au băile așa”). În unele proiecte, dotările au fost prioritizate, considerându-se că sunt rezultate observabile imediat, comparativ cu activitățile adresate elevilor, care au nevoie de timp pentru a se face vizibile. „M-am gândit. Cheltuiesc niște bani și nu văd rezultate. De aceea am preferat să mă axez doar pe achizițiile acestea. Aici se vede” (interviu cu directorul școlii); „Se văd dotările. Avem școli care și-au cheltuit toți banii pe dotări.” (interviu cu inspectorul)

- **Participare școlară în creștere, abandon școlar în scădere** – Referitor la indicatorii de proiect care au vizat reducerea absenteismului și a abandonului școlar, inspectorii apreciază că multe școli PNRAS runda 1 din județele lor au obținut progrese, în special cele care, pe lângă educație remedială, au oferit elevilor servicii de masă caldă și activități de consiliere.
- **Rezultate școlare îmbunătățite** – Actorii școlari apreciază că a început să se vadă o ameliorare a rezultatelor școlare ale elevilor din grupul țintă PNRAS, ca urmare a complexului de activități implementate: educație remedială, acces la resurse variate de învățare mai atractive, sprijin material, servicii de consiliere care au diminuat situațiile de marginalizare, de stigmatizare și de stimă de sine scăzută etc. Activitățile implementate în cadrul proiectelor au contribuit nu doar la progresul academic al elevilor, la menținerea lor în școală, angrenați în activități de învățare, dar și la echilibrul lor socio-emoțional. „Vorbim despre o îmbunătățire a situației la învățatură a elevilor și mă refer aici în primul rând la activitățile de remediere la Limba Română și Matematică” (interviu de grup cu profesorii); „S-a văzut la a doua simulare. (...) „În prima au fost note foarte mici, la a doua au mai crescut cu 2-3 puncte”; „Îi atrage, nu mai e în Evul Mediu la școală” (interviu de grup părinții).
- **Competențe profesionale crescute și diversificate ale cadrelor didactice** – Acestea au fost facilitate cu prioritate de programele sau activitățile de formare la care profesorii au participat. Astfel, cursurile i-au ajutat pe profesori să își dezvolte competențele digitale, să-și îmbunătățească abilitățile de predare și să adapteze metodele în funcție de nevoile elevilor, i-au susținut adecvat pentru a derula activități remediale mai eficiente și adaptate: „Realizarea activităților remediale în grupuri mici în funcție de nivelul de dezvoltare al elevilor (dezvoltarea în ritm propriu, diferențiat)” (interviu de grup cu profesorii) a fost unul dintre elementele de succes. „Profesorii... s-au format pe digitalizare și pe folosirea instrumentelor pe care le-au achiziționat prin proiect. Acesta este un lucru extraordinar pentru că în afară de faptul că s-au dotat cu niște instrumente care și-au îndeplinit rolul de a atrage copiii către școală, acum profesorii știu să le folosească” (interviu cu inspectorul).
- **Ofertă diversificată de activități extrașcolare** – Prin proiectele PNRAS, școlile au planificat și realizat multiple activități nonformale, în contexte noi pentru elevi, cu resurse actuale, în formate inovative, cu experți din domenii variate. Toți actorii școlari intervievați au declarat că, fără sprijinul financiar PNRAS, școlile nu ar fi putut organiza aceste activități.
- **Dezvoltarea organizațională a școlilor** – Proiectele PNRAS au condus la creșterea abilităților echipelor manageriale, la dezvoltarea comunicării și colaborării școlilor cu alte instituții de învățământ sau cu diferite organizații implicate în susținerea participării la educație a elevilor. De asemenea, au fost îmbunătățite practicile de comunicare între școli și inspectoratele școlare, de colaborare în vederea sprijinirii realizării proiectelor: „Cel mai important rezultat este comunicarea ISJ cu școlile. Prin susținerea acordată, școlile au putut să depășească problemele după primul an de proiect” (interviu cu inspectorul).

La nivelul comunităților în care sunt situate școlile beneficiare de proiecte PNRAS, există și opinii care apreciază că **rezultatele proiectelor sunt limitate sau doar parțial relevante**: „Rezultate? Uneori, da. Dar, de cele mai multe ori, nu. Prea puțin se vede” (interviu cu un reprezentant comunitate).

2.6 Efecte ale proiectelor PNRAS

În identificarea aspectelor de impact al proiectelor PNRAS runda 1, mulți actori școlari (directori, profesori) apreciază că există efecte care sunt deja vizibile la nivelul rezultatelor învățării și la nivelul calității mediului școlar. Directorii și profesorii au menționat **multiple elemente de impact** al proiectelor PNRAS referitoare la managementul școlar, infrastructură și dotări, oferta educațională a școlii, activitatea didactică a profesorilor, rezultate școlare și abandon școlar/risc de abandon școlar, climat școlar și incluziune, imaginea școlii în comunitate și colaborarea cu factori externi. Totodată, aceștia asumă și o serie de **efecte pe termen lung**, care sunt mai puțin vizibile imediat după finalizarea proiectelor și care se vor materializa în timp, prin aspecte precum schimbarea climatului școlar, a rutinelor didactice, a motivației pentru învățare: „*E greu acum să vezi rezultatele la clasă imediat, aceste rezultate o să le vedem mai clar în timp*”; „*Nu încerc să mă hazardez în declarații, spunând că totul va fi de acum wow, impresionant, dar va fi o îmbunătățire și orice îmbunătățire, orice progres cred eu că este o țintă atinsă în educație*” (interviuri directori).

Efecte la nivelul managementului școlar

- **Dezvoltarea abilităților de scriere și implementare de proiecte** – Cu prioritate pentru directori/ echipa managerială de la nivelul școlii, experiența proiectelor PNRAS I a contribuit la dobândirea de experiență în scrierea și implementarea de proiecte, în realizarea documentației specifice pentru achiziții, monitorizare, raportări: „*A fost primul proiect pe care l-am scris, am învățat nu doar să scriem o aplicație, dar și să lucrăm, să facem efectiv un proiect*”; „*Am învățat cum să gestionăm un proiect, să facem achiziții, să ne facem documentele mult mai profesionist, fiind nevoiți să citim și să respectăm tot felul de informații*” (interviuri directori).
- **Dezvoltarea abilităților de organizare și planificare** – Un alt aspect frecvent menționat de directorii de școli face referire la faptul că, prin realizarea proiectelor PNRAS I, au dobândit abilități manageriale de organizare, de planificare: „*Off, dar ce n-am învățat? Neavând până acum la școală nici un proiect din fonduri europene în derulare, am pornit de la zero. Nu aveam habar de nimic, am învățat să ne organizăm munca, să ne facem graficele de activități, să facem toată documentația asta de proiect, să ne planificăm multiple activități*” (interviuri directori).
- **Implementarea de soluții online pentru monitorizarea și evaluarea participării școlare și a rezultatelor elevilor** – Prin implementarea proiectelor PNRAS, catalogul electronic a devenit prezent în multe școli, facilitând activitatea de monitorizare a frecvenței școlare și a evaluărilor rezultatelor învățării. Astfel, catalogul electronic a fost perceput – atât de directori, cât și de profesori – ca un beneficiu semnificativ, contribuind la o mai bună gestionare a datelor și a performanțelor elevilor.

Efecte la nivelul infrastructurii școlare și al dotărilor

- **Creșterea gradului de utilizare a mediului fizic, „spațiile școlare capătă scop”** – Pentru anumite școli, proiectele PNRAS I au revitalizat spațiile școlare care nu erau folosite, le-au dat noi utilizări educaționale: „*Aveam niște săli total inutile, goale..., acum nu mai avem niciun spațiu în școală care să nu aibă nicio întrebuințare, ca să zic așa, adică ținut acolo cu diferite materiale depozitate, suntem organizați pe partea asta de infrastructură*” (interviuri directori).
- **Asigurarea primelor dotări cu resurse noi, în unele școli** – O parte dintre școlile beneficiare de PNRAS I nu au avut anterior alte proiecte din care să beneficieze de dotări. Ca urmare, anterior PNRAS, deficitul de dotări de bază era amplu și a fost acoperit prin intervențiile proiectului: „*Nu aveam în școală decât table cu cretă și un singur videoproiector în toată școala, în rest nimic. Acum avem de toate, dotări mai bune decât în școlile de la oraș*”; „*În școala noastră nu aveam nici măcar o imprimantă. Acum avem dotări de ultimă oră*” (interviuri directori).

- **Asigurarea de dotări pe care școlile nu le putea achiziționa din fondurile curente** – Unii dintre directori au menționat că proiectele PNRAS I le-au permis să beneficieze de dotări, materiale și consumabile pe care nu le puteau achiziționa din fondurile curente, în contextul condiționărilor care au funcționat la un moment dat în sistem (instituțiile publice nu au avut voie să achiziționeze obiecte de inventar precum mobilier sau echipamente electronice).
- **Digitalizarea mediului școlar, dotarea cu echipamente și dispozitive digitale** – Aspectul cel mai apreciat de directori și de profesori face referire la dotarea școlilor cu tehnologii digitale, precum: table inteligente, laptopuri. Efectele sunt vizibile, în primul rând, la nivelul derulării orei de Informatică și TIC: *„Când văd că acești copii fac orele de TIC pe laptopurile de la PNRAS, îmi crește inima cât un bostan, pentru că altfel TIC s-ar fi desfășurat pe caiete, pe foi, atât”* (interviuri directori). De asemenea, prezența noilor tehnologii oferă acces elevilor la manualele digitale, la resurse de învățare actuale și inovative, schimbă strategiile didactice ale profesorilor și fac ora mai atractivă: *„Copiilor le place mult cu această tablă inteligentă, care face totul mult mai atractiv... Avem softuri educaționale. Toate cărțile sunt digitalizate. Chiar și elevii le folosesc și caută diferite informații, e mult mai atractiv”* (interviuri directori). Dotările asigură, de asemenea, flexibilitate în organizarea activității didactice: *„Unele table sunt mobile, se duc din clasă în clasă și le putem utiliza acolo unde este nevoie”* (interviuri directori).
- **Creșterea accesului la resurse educaționale** în format print și online – În unele școli, s-a făcut achiziție de carte în format print, fondul de carte al școlilor fiind adesea învechit: Un profesor a evidențiat acest lucru spunând: *„Un mare plus este prezența celor o sută și ceva de cărți achiziționate în proiect, pentru că sunt foarte scumpe și e o mare bucurie când copilul se duce și îl vad cu cartea în mână”* (interviuri de grup cu profesori). De asemenea, profesorii au declarat că dotările cu echipamente și dispozitive digitale dau posibilitatea de a identifica, selecta și utiliza o varietate de resurse educaționale din mediul online. În ambele formate (print și online), profesorii apreciază că accesul la resurse educaționale noi și de calitate are impact pozitiv asupra calității activității didactice și asupra interesului elevilor pentru învățare. Aceste resurse au făcut posibilă o implicare mai profundă a elevilor în activitățile școlare, mai ales în cazul celor din clasele a VII-a și a VIII-a.
- **Dotarea cu resurse și materiale pentru sălile de sport** – Dotările cu echipamente pentru sălile de sport asigură creșterea calității activităților pe care le pot planifica profesorii și le pot derula elevii la aceste ore.

Efecte la nivelul ofertei educaționale/curriculare a școlii

- **Dezvoltarea ofertei de curriculum la decizia școlii** – În cadrul proiectelor PNRAS I, au existat școli care au dezvoltat și implementat diferite discipline opționale. Din interviurile cu profesorii reiese că unele dintre acestea au fost proiectate în relație cu discipline obligatorii din trunchiul comun (ex: TIC la ciclul primar, Matematică prin activități practice, Cultură digitală), iar altele ca domenii noi, complementare curriculumului general (ex. Educație pentru sănătate și prim ajutor, Elemente de cultură locală).
- **Dezvoltarea ofertei de activități extrașcolare** – Pe de o parte, proiectele PNRAS I au asigurat sprijinul financiar pentru organizarea unor activități extracurriculare care solicită nevoi de finanțare, ce nu pot fi adesea acoperite de școli și/sau de familiile elevilor (ex. excursii, competiții sportive între mai multe școli la nivel regional, deplasări în afara localității etc.): *„Sunt activități extracurriculare, de exemplu, excursia la Iași, pe care noi altfel nu le-am putea desfășura în afara proiectului, fără finanțare”*; *„Sunt copii care niciodată nu au ieșit din sat și sunt foarte încântați, dar sunt părinți care nu au ieșit și spun că vor să meargă și ei în aceste excursii”* (interviuri directori). Pe de altă parte, școlile au avut, în PNRAS I, contextul propice pentru a planifica și realiza activități inovative atât prin formele și contextele de organizare, cât și prin tematicile abordate: *„Sigur, activități extrașcolare se făceau profesorii și înainte, dar unele din proiect au fost așa, ca o noutate absolută; „Nu vrei să știți cât de săracă era oferta înainte de proiect, dar puteți arunca o privire acum ca să vedeți cât e de vastă”* (interviuri directori).
- **Promovarea abordărilor diferențiate/personalizate** – Activitățile extrașcolare realizate în cadrul proiectelor PNRAS I au permis profesorilor să aplice abordări diferențiate, personalizate, prin activități care corespund

mai direct intereselor elevilor, abilităților, aptitudinilor și pasiunilor lor: „Acele activități sunt interactive, s-au folosit foarte multe metode noi, lucruri care plac elevilor. Simțindu-se înțeleși și sprijiniți la școală, cumva se simt importanți. „și eu pot să fac ceva”, „nu sunt bun la matematică, nu-i nimic, sunt bun la desen, la muzică sau la română, pot face ceva din abilitatea pe care o dețin”. Sunt copii care cântă foarte frumos și recită foarte frumos, dar nu sunt buni la fizică. Avem clubul de lectură „Lectura pentru suflet”, unde ei pot veni și sunt antrenați în a citi și a descoperi o altă lume, în a se exprima cu ajutorul imaginației” (interviu directori).

Efecte la nivelul activității didactice a profesorilor

- **Creșterea gradului de implicare a profesorilor în viața școlii** – Majoritatea celor intervievați apreciază că proiectele PNRAS I au determinat creșterea implicării profesorilor în sarcinile didactice și extradidactice care țin de mediul școlar, precum și interesul pentru ameliorarea calității propriei activități didactice. Acest aspect este considerat a fi de primă importanță pentru ca celelalte componente ale intervenției PNRAS să capete sens: „Este foarte importantă implicarea cadrelor didactice, pentru că dacă dotez școala și cadrele didactice nu folosesc dotările și rămân la nivelul respectiv, degeaba tot efortul. Este important să dorească să facă lucrurile altfel decât până acum” (interviuri directori).
- **Dezvoltarea competențelor digitale ale profesorilor** – Proiectele PNRAS I au oferit multor profesori oportunități de perfecționare profesională, prin cursuri de dezvoltare a abilităților digitale. În cadrul acestora, profesorii declară că au învățat să utilizeze dispozitivele și echipamentele digitale, să le integreze în predare, să le folosească în mod creativ în activitatea cu elevii lor: „Doamna X era anti - calculator. Acum știe să-și folosească singură laptopul, să pună pe videoproiector materiale la copii, să le arate. Nu a făcut până acum cursuri de informatică și mai are patru ani până la pensie, dar este un cadru didactic interesat să știe”; „Vă spun sincer, la început mulți profesori nu știau să umble cu tableta..., dar acum toți știu, chiar și cei mai în vârstă” (interviuri directori).
- **Diversificarea contextelor de predare-învățare pentru elevi** – Activitățile școlare și extrașcolare planificate și realizate în cadrul proiectelor PNRAS I au oferit noi contexte educaționale, care au depășit cadrul clasei și au implicat categorii variate de experți, profesioniști, specialiști (ex. întâlniri cu specialiști, poliție, ONG-uri, biserică, părinți care au diverse meserii), îmbogățind astfel experiențele de învățare ale elevilor.
- **Îmbunătățirea strategiilor de predare** sau cum „să faci mai mult, mai bine, mai altfel” – Una dintre cele mai importante efecte remarcate de profesorii participanți la interviurile de grup a fost îmbunătățirea predării, prin utilizarea noilor echipamente moderne, materiale didactice și resurse tehnologice achiziționate în cadrul proiectelor PNRAS I. Mulți profesori au declarat că aceste dotări le oferă posibilitatea să utilizeze strategii didactice inovative, activ-participative, bazate mai mult pe joc și pe implicarea directă a elevilor în procesul educațional și pe atragerea lor spre cunoaștere: „Orele sunt mai interesante, mult mai atractive, putem să îi implicăm mai mult pe elevi, să găsim modalități aproape de interesele lor, să ne jucăm învățând. De fapt, să învățăm jucându-ne”; „Am descoperit altceva, lecțiile sunt mult mai frumoase, folosind astfel de echipamente și tot felul de site-uri, exemple și joculețe, practic reușim să îi atragem pe elevi mai mult spre a învăța” (interviuri de grup profesori). În discuțiile de grup cu profesorii au fost oferite și exemple particularizate pe domenii curriculare, în acest sens. De pildă, un profesor de limba franceză a descris cum a reușit să îmbunătățească lecțiile prin folosirea materialelor audio și video, creând astfel o experiență de învățare mai dinamică și interactivă pentru elevi: „Pentru limba franceză, am folosit Clever classroom. Elevii au fost deschiși pentru că am putut să le prezint informația prin materiale audio, filmulețe legate de tema lecției...” (interviuri de grup profesori). Concluzionând, în acord cu declarațiile unuia dintre directori, „datorită proiectului, profesorilor li s-a deschis un alt orizont: că pot să facă și altfel o lecție, decât până acum”.

Efecte la nivelul creșterii frecvenței școlare, al reducerii abandonului /riscului de abandon școlar

- **Creșterea participării școlare, reducerea absenteismului** – Mulți profesori au declarat că au înregistrat o scădere a numărului de absențe nemotivate, pe fondul condiționării prezenței școlare de implicarea în diferite activități și în contextul îmbunătățirii mediului școlar și al creșterii calității ofertei școlare: „*Da, îi atrage această tehnologie pe care o avem acum. Copiii care veneau mai rar, trebuia tot timpul să informăm pe părinți, să le spunem câte absențe au, acum vin cu drag, vor să iasă la tablă*” (interviuri de grup profesori); „*Am observat și o schimbare a părinților, în sensul că la insistențele copiilor, au început să-și mai lase copiii la școală...*” (interviuri directori). De asemenea, activitățile remediale au avut un rol central în atragerea și motivarea elevilor să participe activ la ore, mai ales datorită modului în care au fost organizate și susținute prin pachetele de mâncare și alte stimulente. Profesorii au observat că prezența elevilor la aceste activități este mai consistentă decât înainte: „*Copiii vin pentru pachetul cu mâncare*” (interviuri directori).
- **Reducerea abandonului, între prioritate și realitate** – Pentru o parte dintre școlile beneficiare PNRAS, implementarea proiectelor nu a condus la o reducere semnificativă a abandonului școlar. Directorii și profesorii argumentează acest fapt prin aceea că abandonul are cauze complexe, multe situate în afara mediului școlar (cauze individuale, familiale, socio-economice, cutume sociale și etnice etc.). Pentru aceste unități de învățământ, „*dacă ajungem să recuperăm chiar și un singur elev din abandon școlar, este deja o reușită*” (interviuri directori), directorii au menționat că este nevoie de un efort comun al școlii, dar și al autorităților locale (primării, SPAS-uri) de a aduce copiii la școală prin vizite la domiciliu, consiliere a părinților, sancțiuni.

Efecte la nivelul elevilor (rezultate, competențe, participare școlară, comportamente)

- **Îmbunătățirea rezultatelor învățării** – Obținerea de rezultate școlare mai bune (atât pe parcursul anului școlar, cât și la Evaluarea Națională de la finalul clasei a VIII-a) constituie indicator al tuturor proiectelor PNRAS I. Pentru unele dintre școlile beneficiare, acest element de impact este deja vizibil la nivelul rezultatelor școlii: „*Anul trecut am avut cel mai bun rezultat la EVNAT de când sunt eu director aici, de 12 ani, în sensul că a fost un rezultat oarecum uniform, adică am avut și note mare și note foarte mici, dar grosul a fost acolo la mijloc între 5 și 7, unde zic eu că e esențial. Procentul de promovare a crescut de la 30% și ceva la 80%*” (interviuri directori).
- **Contracurarea efectelor pandemiei** – Pentru alte școli PNRAS, intervențiile PNRAS nu s-a oglindit în creșterea rezultatelor la Evaluarea Națională. Atât directorii, cât și profesorii pun acest fapt nu atât pe insuccesul proiectului, cât mai ales pe seama efectelor pandemiei: „*Din păcate, anul trecut am avut rezultate chiar mai slabe. Dar copiii care au terminat anul trecut clasa a VIII-a sunt cei care doi ani în timpul pandemiei n-au prea făcut carte. În timpul pandemiei, singura relație cu copiii a fost să trimitem acele pachete cu teme acasă, pe care unii le făceau, alții nu. Nu erau dispozitive, nu era semnal... S-au văzut efectele în sens negativ*”; (interviuri directori).
- **Valorizarea progresului în învățare** – În opinia majorității directorilor și profesorilor, proiectele PNRAS au condus la progres în învățare. Dar fiind specificul grupului țintă (elevi cu lacune în învățare, cu risc de abandon școlar, cu dezavantaj socio-economic, fără sprijin în învățare din partea părinților), se apreciază că orice mic progres înregistrat de acești elevi reprezintă un succes: „*Progrese există. N-o să poți niciodată să aduci un copil de la nota 3-4 la nota 10, dar cu 1-2 puncte poți să-l ridici*”; „*Rezultatele copiilor au crescut. Nu cu foarte mult, pentru că nu aveau când, dar au crescut. Ei au reușit să facă 5-ul acela, ceea ce pentru noi e enorm, e ca și cum ar fi luat 10*” (interviuri de grup cu profesorii).
- **Ameliorarea atitudinii față de școală** – Multe cadre didactice descriu laudativ intervențiile din PNRAS I, notând îmbunătățiri în atitudinea elevilor față de școală: „*Categoric da, pentru că ei simt în școală acel suport care le este necesar*” (interviuri de grup profesori). Sunt menționate modalitățile ameliorate prin care elevii se raportează la spațiul școlar și la activitățile educaționale, captivarea atenției prin intermediul mijloacelor moderne, preponderent digitale: „*Școala a devenit mai atractivă, elevii se simt mai confortabil și participă cu plăcere la activități*”; „*Sunt atrași de faptul că spațiul școlar este generos și dotat cu mijloace IT moderne*” (interviuri de grup profesori).

- **Asumarea nevoii de educație remedială** – Unii dintre directori și profesori au declarat că implicarea elevilor în activități remediale a dus la conștientizarea faptului că au nevoie de pregătire suplimentară, de completare a lacunelor în învățare și a determinat implicarea lor mai activă: *„La clase nu îndrăznesc să pună anumite întrebări legate de disciplina respectivă, atunci când nu știu ceva. Dar la activitățile de remediale sunt cam toți de același nivel și altfel se desfășoară la ora, e un pic mai personală și îndrăznesc și ei mai mult decât la clasă”*. Uneori, profesorii apelează la motivarea externă a elevilor, care treptat se interiorizează: *„Copiii știu că o să le cumpărăm costume, sistem audio, că o să le dăm mese calde dacă participă la remedieri. Și sunt motivați deja, chiar a început să le placă. Am un copil la clasa a VII-a, mă rugam mereu de el să învețe... și acum spune ”doamna, astăzi vreau să ies la tablă, să rezolv eu exercițiul...”, să știți că am căutat pe internet, pe Youtube, cum mi-ați spus ieri și am văzut cum se rezolvă o altă modalitate”* (interviuri de grup profesori). Un alt aspect legat de implicarea elevilor în activitățile remediale face referire la lipsa presiunii notei, pe care elevii cu lacune în învățare o percep ca sancțiune în activitatea la clasă, dar de care se eliberează în activitățile remediale.
- **Creșterea motivației pentru a învăța** – În opinia directorilor, participarea la ore interactive și la activități extrașcolare i-a făcut pe elevi conștienți că se poate învăța și altfel, mai atractiv, că învățarea se întâmplă nu numai în sala de clasă, ci și în alte contexte: *„Văd un interes crescut al elevilor pentru activități. De exemplu, excursiile pe care le-am organizat în PNRAS sunt cu scopuri educative, cu obiective de vizitat, de cunoscut, de învățat, nu sunt numai așa, simple plimbări”* (interviuri directori). De asemenea, profesorii apreciază că implicarea în activități extrașcolare a permis elevilor să se implice mai activ, să își depășească frici de note, de profesori, de materii, să caute informații: *„Le-am dat de lucru să facă un traseu pentru o excursie pe care o doresc. S-au apucat și au căutat, au organizat, au propus, s-au simțit importanți, validați. Îi validăm cum putem și noi, că acasă nu sunt”* (interviuri de grup profesori).
- **Dezvoltarea abilităților noncognitive** – Mai mulți directori și profesori din școlile PNRAS I apreciază că implicarea elevilor în diferite activități a permis dezvoltarea abilităților lor „soft”, noncognitive, precum: responsabilitatea (ex. asumarea și exersarea a diferite roluri în activități de grup, exerciții de organizare a spațiilor comune din clasă/școală); comunicarea nonformală cu ceilalți colegi și cu profesorii lor (în cadrul activităților extrașcolare); creativitatea și inițiativa; spiritul de echipă și de înțajutorare. *„Deci ceea ce am sesizat și eu și colegii e faptul că au devenit mai responsabili în ceea ce fac. Am reușit să responsabilizăm comportamentul lor. Acum trei ani ajungeam să le spun copiilor că am să desființez clasele și le organizăm la WC, că acolo era socializarea lor în pauze, acum lucrurile s-au schimbat radical. Nu am reușit să îi motivăm chiar pe toți, dar pe majoritatea, da”* (interviuri directori).
- **Descoperirea de noi interese, pasiuni, abilități** – Varietatea activităților derulate în PNRAS I a îmbogățit viața școlilor și experiențele de învățare ale elevilor, a dat posibilitatea – atât pentru elevii înșiși, cât și pentru profesorii lor – să descopere domenii noi de interese, de pasiuni: *„Am făcut câteva ateliere de creație și să știți că am descoperit la copii abilități la care nu ne-am așteptat. Abilități de care nu știam, poate nici ei nu știau că n-au avut unde să și le manifeste. Și ne-a bucurat chestia asta”* (interviuri de grup profesori).
- **Consolidarea competențelor digitale** – Profesorii sunt de părere că dotarea școlilor cu tehnologii digitale constituie și pentru elevi un context pentru dezvoltarea competențelor lor digitale, atât prin utilizarea efectivă a acestora la ora de Informatică și TIC, cât și la multiple alte activități școlare și extrașcolare: *„Sunt foarte importante aceste dotări și pentru elevi. Au pe ce să lucreze pentru că până la proiect au făcut TIC pe caiet și la tablă, fără a avea niciun instrument. În plus, elevii au înțeles că tehnologia se poate folosi și la altceva decât la TikTok și jocuri”* (interviuri directori).
- **Creșterea interesului pentru lectură** – Multe activități realizate în PNRAS I au vizat obiectivul cultivării motivației elevilor pentru lectură. Ca urmare a acestor categorii de activități, directorii și profesorii declară că elevii lor sunt mai motivați să citească: *„Am comandat mai multe exemplare pentru un titlu și atunci luăm cărțile la clasă și le distribuim copiilor și discutăm pe marginea operei, plus că le pot împrumuta și acasă”*; *„De la clubul de lectură iau cărți și citesc acasă, văd și părinții, nu mai stau doar cu telefonul”* (interviuri directori).

Efecte la nivelul climatului școlar, al relațiilor dintre actorii școlari (profesori, elevi, părinți)

- **Schimbarea culturii organizaționale** – Pentru mulți actori școlari intervievați, implementarea proiectelor PNRAS a creat cadrul pentru o abordare a școlii centrată pe elev, pe nevoile specifice ale celor în risc educațional. Directorii și profesorii recunosc că este un demers complex, dificil în multe situații, dar proiectele au creat un început solid pentru această abordare.
- **Îmbunătățirea relațiilor dintre profesorii din școală** – În multe școli, eforturile de scrierea a aplicațiilor și apoi de planificare și realizare a activităților au dus la consolidarea relațiilor între profesorii din școală, la dezvoltarea abilităților de lucru împreună.
- **Îmbunătățirea relațiilor dintre profesori și elevi** – Profesorii descriu o relație mult îmbunătățită cu elevii, determinată de diferite contexte de lucru împreună, dincolo de sala de clasă, de curriculumul formal: *„De exemplu, eu predau chimie și fizică, să mă două discipline destul de riguroase. Faptul că în PNRAS mă ocup de activitățile recreative, deci de jocuri, deci de cu totul altceva, a făcut ca elevii să mă perceapă altfel, mai prietenoasă, adică într-un alt cadru”* (interviuri de grup profesori); *„În PNRAS interacționăm cu elevii într-un mediu mai puțin formal. Una este când ești față în față cu ei la lecții și alta este când ești la o altfel de activitate. S-a creat o legătură mai strânsă și ajungem să-i cunoaștem mai bine pe elevi, ei să se deschidă mai mult către noi, să ne povestească problemele lor”* (interviuri directori).
- **Îmbunătățirea relațiilor școlii cu părinții** – Cu privire la acest aspect, directorii și profesorii au identificat variate situații, care arată că proiectele PNRAS au dus la ameliorarea colaborării părinților cu școala. Modernizarea infrastructurii școlare a crescut încrederea părinților în instituția de învățământ: *„Părinții au fost impresionați de toate îmbunătățirile aduse școlii”*; *„Văzând dotările, până și părinții au rămas impresionați. Am auzit o mămică, cum îi spunea alteia: Ei, acum să tot ai copii să-i aduci la școală”* (interviuri de grup profesori). Cadrele didactice consideră că părinții au început să conștientizeze rolul educației și să valorizeze eforturile profesorilor: *„Părinții au prins mai multă încredere în școală, adică au apreciat faptul că ne implicăm, că ne dorim, că facem ceva ca să fie mai bine pentru copiii lor”* (interviuri de grup profesori).

Efecte la nivelul imaginii școlii în comunitate, la nivelul colaborării cu factori externi

- **Școlile PNRAS sunt mai vizibile la nivelul comunității** – Mulți dintre directorii care au implementat proiecte PNRAS I au declarat că imaginea școlii s-a îmbunătățit mult la nivelul comunității. Aceasta se vede în modul în care părinții discută despre școală, se implică în viața școlii, urmăresc în mediul online demersurile de promovare a proiectelor și de diseminare a rezultatelor acestora.
- **În unele situații, a crescut numărul de copii care optează pentru școlile PNRAS** – În unele comunități, directorii au menționat explicit că dotările și activitățile derulate în PNRAS au determinat părinții să renunțe la obiceiul de a-și înscrie copiii la alte școli. Astfel, unii directori au menționat că au cerere mai mare de locuri pentru clasa pregătitoare sau pentru clasa a V-a, datorită dotărilor și activităților realizate prin proiecte: *„A crescut prestigiu școlii și încep să se aducă unii pe alții, chiar de la clasa pregătitoare”*; *„Sunt și părinți care își readuc la noi copiii pe care iau dus anterior la școli din oraș, pe motivul că sunt mai bune. A crescut imaginea noastră, avem dotări pe care nu le au alte școli”*; *„Unii părinți voiau să își ducă copiii la oraș, că suntem aproape de orașul X, ei lucrează acolo și le era ușor să își ia și copiii. Dar au văzut dotările, cum arată școala și s-au răzgândit”* (interviuri directori).
- **A crescut încrederea membrilor comunității în școală** – Directorii și profesorii descriu o creștere a încrederii părinților și a altor membri ai comunității în rolul școlii, în eforturile profesorilor de a face lucrurile mai bune pentru copiii: *„Oamenii din comunitate au văzut că nu glumim, că sunt promisiuni duse la bun sfârșit, că se mișcă lucrurile în școală prin proiectele acestea și au prins încredere în școală”* (interviuri directori).
- **În unele situații, s-a ameliorat colaborarea școlii cu alte instituții ale comunității** – Unele școli colaborează bine cu SPAS-urile de la nivelul primăriilor, în vederea monitorizării participării școlare a elevilor și pentru identificarea unor măsuri de intervenție ameliorativă.

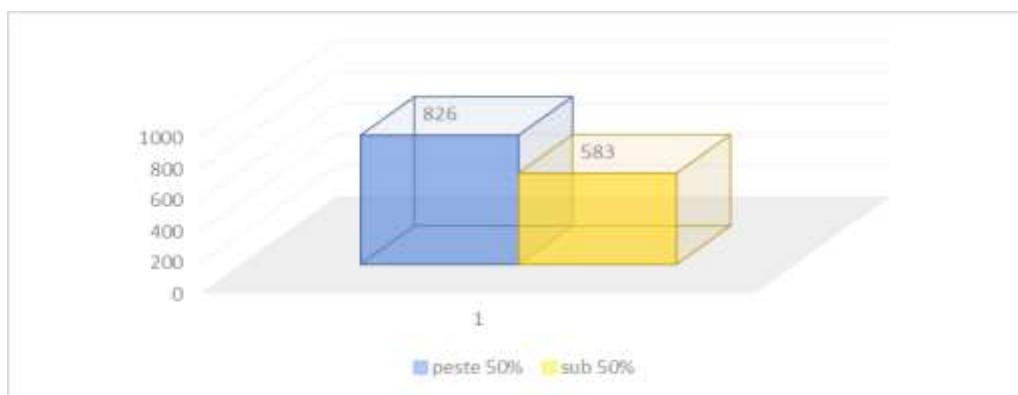
- **S-a dezvoltat colaborarea între școlile PNRAS runda 1** – Multe dintre școli au declarat că au colaborat cu alte școli PNRAS I, pe parcursul implementării proiectelor, dezvoltându-se în timp o rețea de comunități de practici legate de aceste proiecte: *„Ținem legătura foarte mult cu alte școli. Suntem așa un grup al „victimelor” PNRAS I și fiecare povestește prin ce etapă trece, de unde achiziționăm produse, cum este cu partea de documente tipizate, de ce dificultăți ne-am lovit și cum le-am depășit”* (interviuri directori).

Aspecte de impact pozitiv al proiectelor PNRAS au fost susținute nu numai de actorii școlari, ci și de reprezentanții comunităților. Astfel, majoritatea dintre aceștia au menționat multiple efecte ale proiectelor, precum: creșterea interesului elevilor pentru participarea școlară, părinți mulțumiți de oferta școlară și de sprijinul material, creșterea stimei de sine și a prestigiului cadrelor didactice, revirimentul școlilor de cartier/a școlilor din comunitățile mici, schimbarea mentalității copiilor și părinților, scăderea absenteismului și a abandonului școlar, cu prioritate datorită mesei calde.

2.7 Relația dintre execuția bugetare și riscul de PTȘ în cazul școlile PNRAS runda 1

Școlile beneficiare de finanțare prin SG PNRAS, până la sfârșitul anului calendaristic 2024, au executat jumătate din fondurile alocate în contractele de grant. Acest lucru impune, în anul 2025, accelerarea atât a distribuirii, cât și a cheltuirii fondurilor, inclusiv pregătirea pentru extinderea perioadei de implementare a proiectelor până în iunie 2026. Cu toate acestea, există premisele unei execuții bugetare ridicate până la finalizarea perioadei de implementare pentru o bună parte din școli. Conform datelor raportate în execuțiile bugetare, școlile din PNRAS runda 1 au cheltuit în medie peste 50% din fondurile alocate până la sfârșitul anului 2024. Astfel, 826 de școli au executat peste 50% din bugetul proiectului, 583 de școli au cheltuit sub 50%, în timp ce 10% din școli (144 școli) nu au raportat cheltuieli. (Figura 4)

Figura 4. Numărul de școli cu execuție bugetară sub 50% și peste 50%, PNRAS runda 1

Sursa: Echipa Băncii Mondiale

Gestionarea eficientă a bugetului proiectelor reflectată într-o execuție bugetară crescută joacă un rol semnificativ în reducerea vulnerabilității și riscurilor în cazul școlile PNRAS runda 1. Astfel, relația dintre nivelul de execuție bugetară și gradul de risc de PTȘ relevă că o creștere nivelului execuției bugetare este asociată cu o reducere a riscului/vulnerabilității școlare. Analiza relației dintre gradul de execuție bugetară și gradul de risc PTȘ a fost realizată prin estimarea unei regresii multivariate (Tabelul 22) și a unui model de tip logistic (Tabelul 23), fiecare model oferind o perspectivă complementară asupra relației dintre vulnerabilitate/riscuri și cheltuieli. Prin intermediul analizei, s-a urmărit testarea reprezentativității statistice a dinamicii gradului de risc PTȘ raportat la execuția bugetară, precum și relației inverse prin care s-a surprins impactul execuției bugetare asupra gradului de risc PTȘ.

Tabelul 22. Analiza impactului dinamicii gradului de risc PTŞ asupra gradului de execuţie bugetară pe baza unei regresii liniare multivariate

	Impact
Dinamică Index PTŞ	0.025** (0.02)
Constantă	0.304* (0.00)

Sursa: Calcule Banca Mondială utilizând Stata17

Notă: A. Forma funcţională a modelului de regresie multivariată a fost: Gradul de execuţie bugetară = $C(1) + C(1) \cdot \text{Dinamică Index PTŞ}$. B. Modelul, care este statistic semnificativ cu un F-statistic de 5.28 şi un p-value de 0.02 (a se vedea Anexa 1). *indică semnificaţia la nivelul de 1%, **indică semnificaţia la nivelul de 3%

De asemenea, pe măsura ce riscul de PTŞ se îmbunătăţeşte, nivelul cheltuielilor din proiectele PNRAS runda 1 creşte. Rezultatele indică faptul că pe parcursul implementării proiectelor, şcolile care si-au redus Indicele PTŞ si-au îmbunătăţit şi gradul de execuţie bugetară. Pentru fiecare creştere unitară a dinamicii PTŞ (indicând progres), gradul de execuţie bugetară creşte cu aproximativ 0,025 unităţi. Coeficientul pentru Dinamică Index PTŞ este 0.025, cu o valoare t de 2.3 şi o valoare p de 0.022, indicând o semnificaţie statistică ridicată. Cu toate acestea, valoarea scăzută a R^2 sugerează că există şi alte variabile suplimentare semnificative care gradul de execuţie bugetară.

Tabelul 23. Analiza impactului gradului de execuţie bugetară asupra dinamicii gradului de risc PTŞ pe baza unui model de regresie logistică (model logit)

	Impact
Index PTŞ	5.77* (0.00)
Execuţie	1.54* (0.00)

Sursa: Calcule Banca Mondială utilizând Stata17

Notă: Forma funcţională a modelului de regresie logistică a fost: $\text{logit}(P(Y=1|x_1, x_2)) = \log(P(Y=1|x_1, x_2)) / (1 - P(Y=1|x_1, x_2)) = c(1) + c(2) \cdot x_1 + c(3) \cdot x_2$, unde $Y = \text{Dinamică Index PTŞ}$, $x_1 = \text{Index PTŞ}$, $x_2 = \text{Execuţie}$ (a se vedea Anexa 1). *indică semnificaţia la nivelul de 1%

Impactul gradului de execuţie bugetară asupra dinamicii indicelui PTŞ a fost analizat utilizând o regresie logistică în contextul în care variabila explicată este de tip categorial. Modelul este semnificativ cu un Pseudo R^2 de 0,46. Testul chi-pătrat ($LR \chi^2(2) = 1692.9$, $p < 0.00$) confirmă semnificaţia generală a modelului. De asemenea, modelul logic indică o relaţie pozitivă semnificativă între indicele PTŞ şi dinamica acestuia. Coeficientul Indicelui PTŞ este semnificativ statistic cu o valoare de 5.77. Acest lucru indică faptul că, pe măsură ce şcolile devin mai puţin vulnerabile (valorile mai mari ale indicelui), dinamica indicelui se îmbunătăţeşte semnificativ, indicând o reducere a riscului.

Schema de granturi PNRAS runda 1 este încă în curs de desfăşurare, cu mai mult de 1 an de implementare în faţă, iar efectele intervenţiei asupra riscului de PTŞ vor fi evidente pe termen mediu si lung. În acest context, susţinerea continuă a şcolilor PNRAS şi monitorizarea în continuare până la sfârşitul anului 2026 este esenţială pentru îndeplinirea Reformei 3 – *Reforma sistemului de învăţământ obligatoriu pentru prevenirea şi reducerea părăsirii timpurii a şcolii*, Investiţia 4 – *Sprrijinirea unităţilor de învăţământ cu risc mediu şi ridicat de abandon şcolar*, din PNRR şi a ţintei 468 aferente.

3. Analiza practicilor de predare

3.1 Aspecte generale privind analiza

Capitolul prezintă datele de cercetare colectate prin aplicarea de observări ale activității la clasă, în școlile PNRAS runda 1, utilizând **instrumentul de observare la clasă Teach RO Secundar**. Acest instrument măsoară calitatea practicilor de predare pe parcursul unei ore de curs din învățământul gimnazial sau liceal. Calitatea practicilor de predare este organizată în 3 domenii principale: Climatul clasei; Instruirea; Abilități socio-emoționale. Aceste domenii au 9 elemente corespunzătoare, care grupează 29 de comportamente. Comportamentele sunt caracterizate cu nivelurile „Scăzut”, „Mediu” sau „Ridicat”, pe baza dovezilor colectate în timpul observării la clasă. Aceste intervale de calitate ale comportamentelor sunt transpuse într-o scală de 5 puncte, care cuantifică calitatea practicilor de predare, așa cum sunt acestea surprinse într-o serie de două secvențe a câte 15 minute. Prezenta analiză evidențiază **rezultatele măsurării calității practicilor de predare observate în clase de nivel gimnazial**, ca parte a exercițiului de monitorizare și evaluare a școlilor beneficiare în cadrul runde I a Programului Național de Reducere a Abandonului Școlar (PNRAS), implementat de Ministerul Educației în România și finanțat prin PNRR. Observarea la clasă cu ajutorul instrumentului *Teach RO Secundar* s-a desfășurat în cadrul vizitelor de monitorizare organizate în perioada decembrie 2023 – mai 2024, în **135** (din 139 selectate în eșantion) **de unități de învățământ** din mediul rural și urban aflate în risc de abandon școlar și beneficiare de granturi PNRAS. Dintre acestea, **77 de unități de învățământ au accesat grantul PNRAS în runda 1**, având activitățile în implementare, iar 58, în runda 2, fără activități PNRAS implementate la momentul observării. Un număr de 13 observatori, formați și certificați pentru a efectua observări la clasă cu ajutorul instrumentului Teach RO, au surprins practicile a **254 de profesori**, preponderent la clasele a VII-a și a VIII-a, la disciplinele Matematică și Limba și literatura română. (vezi Tabelul 24)

Tabelul 24. Aspecte generale privind aplicarea instrumentului Teach RO

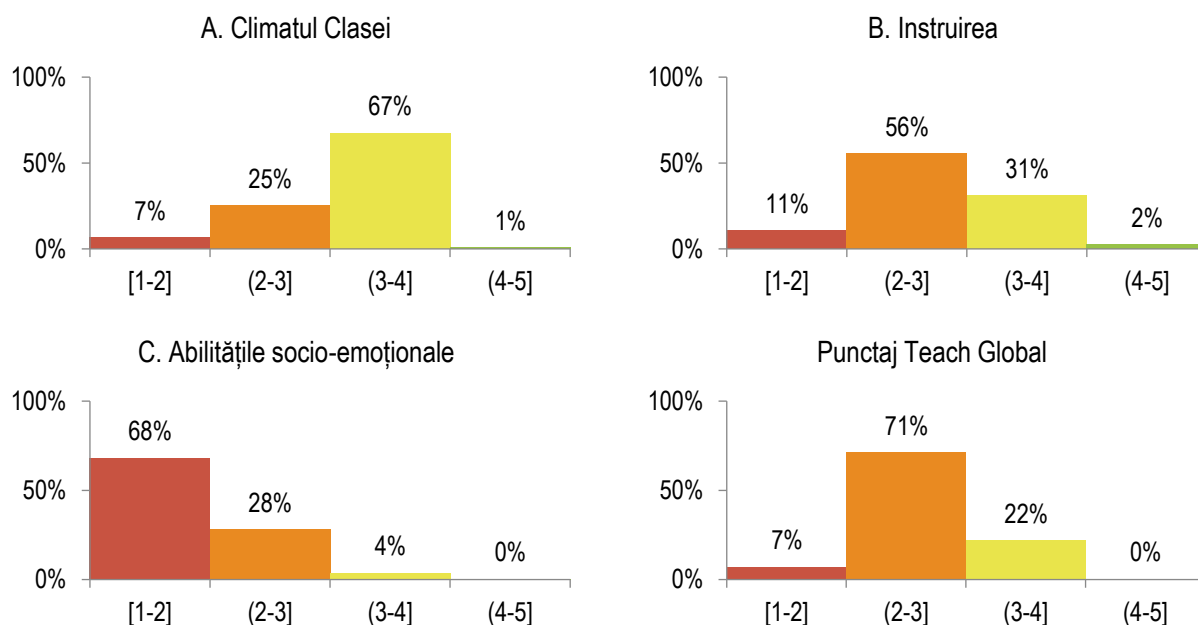
		Total	Runda I	Runda II
Locație (județe)		42	33	28
Numărul de unități de învățământ, din care:		135	77	58
• cu personalitate juridică		92	54	38
• structuri arondate		43	23	20
Ponderea unităților de învățământ	• din mediul rural	80%	83%	76%
	• din mediul urban	20%	17%	24%
Numărul de profesori pentru învățământ secundar observați		254	145	109
Distribuția orelor observate după disciplină	Limba Română	130	74	56
	Matematică	122	70	52
	Altele: Chimie	2	1	1
Numărul de observări cu instrumentul Teach RO Secundar		507	289	218
Clase observate		237	135	102
Nivel	Clasa a V-a	3	2	1
	Clasa a VI-a	7	4	3
	Clasa a VII-a	99	58	41
	Clasa a VIII-a	124	68	56
	Simultan (remedial): VI-VII, VII-VIII	4	3	1

Analiza se concentrează pe rezultatele constatate **la nivelul școlilor PNRAS din runda 1**, fiind realizată în baza a **289 de segmente de lecție**, pentru care au fost completate fișe de observare Teach RO.

3.2 Rezultate Teach RO Secundar în școlile beneficiare PNRAS din runda 1

Datele colectate cu ajutorul instrumentului Teach RO Secundar (vezi Figura 5) indică faptul că peste jumătate din profesorii observați au abilități satisfăcătoare în ceea ce privește Climatul clasei (68% dintre profesori au un punctaj mai mare de 3). Cu toate acestea, rezultatele relevă că profesorii prezintă abilități mai slabe în ceea ce privește Instruirea (33% dintre profesori au un punctaj mai mare de 3), dar cea mai slabă performanță se observă în ceea ce privește Abilitățile socio-emoționale, doar 4% dintre aceștia având un punctaj mai mare de 3, iar 68% situându-se în intervalul [1-2]. Din perspectiva punctajelor Teach globale, se constată că, **pentru 8 din 10 profesori observați, calitatea practicilor de predare măsurate prin aplicarea instrumentului Teach RO Secundar se situează sub pragul mediu** (cu un punctaj mai mic de 3 din 5). Chiar și în cazul celor 22% dintre profesori care au înregistrat punctaje globale Teach peste medie, se constată că niciunul nu se situează în intervalul de calitate optim, nedepășind pragul de 4 puncte din 5.

Figura 5. Distribuția punctajelor medii Teach, pe domenii și global

Sursa: Teach RO Secundar, PNRAS, runda I, România, 2024

Notă: Punctajele medii pe cele trei domenii (Climatul Clasei, Instruirea și Abilitățile socio-emoționale) reprezintă media punctajelor obținute pe elementele aferente fiecărui domeniu, calculate pentru fiecare segment observat. Punctajul Teach global se calculează ca medie a punctajelor medii obținute pe toate cele nouă elemente, pentru fiecare segment observat. Distribuția punctajelor medii Teach ilustrează frecvența cu care punctajele medii calculate pentru fiecare segment se regăsesc într-unul din cele 4 intervale definite: [1-2], (2-3], (3-4], (4-5].

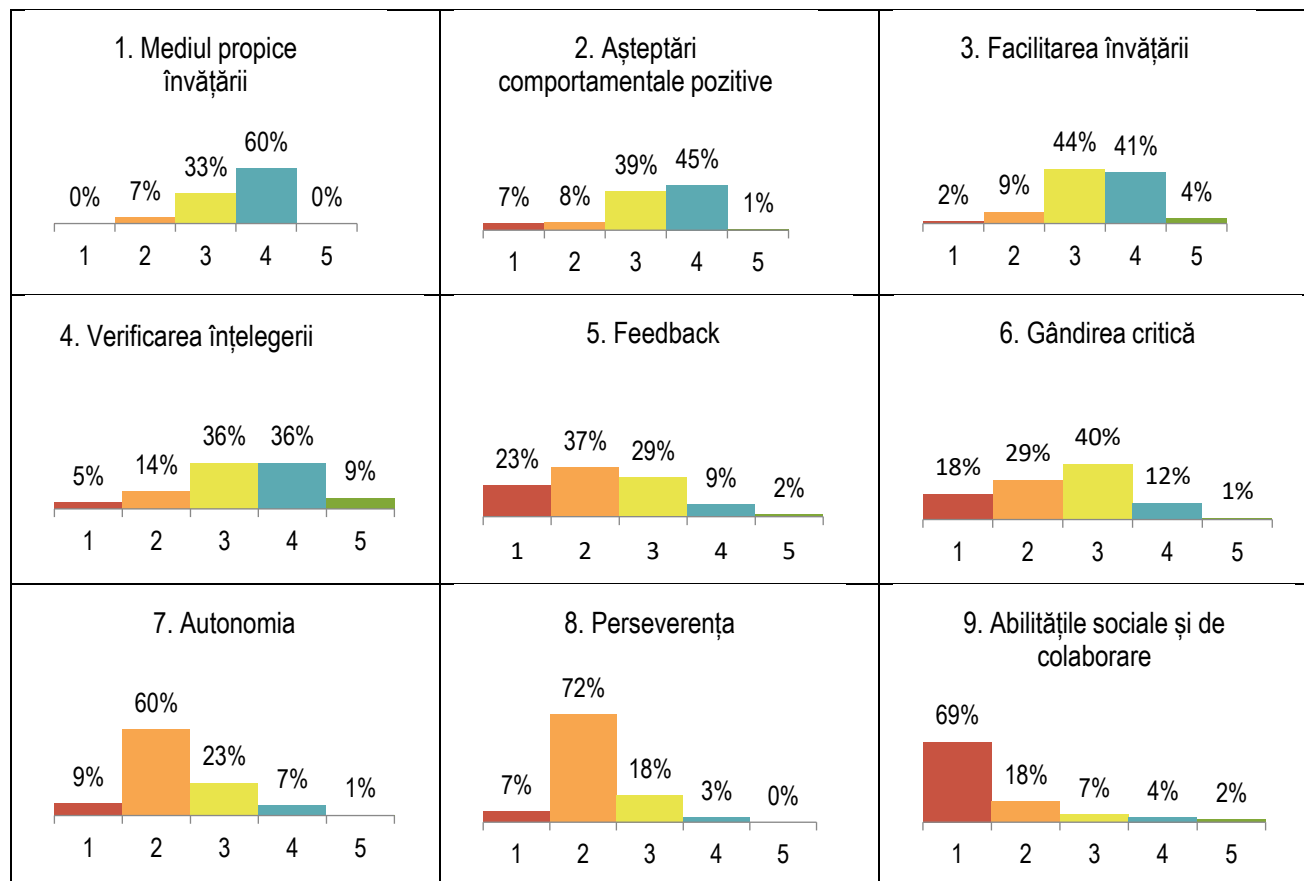
Analiza distribuției punctajelor pe elemente (Figura 6) indică faptul că marea majoritate a profesorilor observați au performanțe bune (punctaje mai mari sau egale 3) în crearea unui mediu propice învățării și stabilirea unor așteptări comportamentale pozitive, elementele aferente domeniului **Climatul Clasei**. Cu toate acestea, dacă 60% dintre profesori au performanțe ridicate (punctaje mai mari sau egale 4) în crearea unui mediu propice învățării, în cazul stabilirii unor așteptări comportamentale pozitive, doar 46% înregistrează o eficiență ridicată.

În domeniul **Instruire**, 3 din 4 profesori sunt eficienți într-o măsură mai mare sau mai mică (punctaje mai mari sau egale 3) în facilitarea învățării (89%) și verificarea înțelegerii (81%), dar performanța lor scade semnificativ în

cea ce privește oferirea de feedback (40%) și încurajarea gândirii critice (53%), elemente la care aproximativ jumătate dintre profesori au obținut punctaje de 1 și 2. În mod special, acordarea feedbackului pentru clarificarea neînțelegerilor și identificarea reușitelor este un element deficitar, cu 60% din profesori situați în zona de ineficiență (scoruri de 1 și 2) și doar 11% dintre aceștia demonstrând o practică eficientă (scoruri de 4 și 5).

Elementele cu cele mai slabe performanțe sunt cele specifice domeniului **Abilități socio-emoționale**, o mare majoritate din profesorii observați obținând scoruri de 1 și 2 puncte din 5 pentru fiecare din cele 3 elemente, respectiv: promovarea autonomiei (69%), încurajarea perseverenței (79%) și dezvoltarea abilităților sociale și de colaborare (87%).

Figura 6. Distribuția punctajelor Teach RO Secundar pe elemente

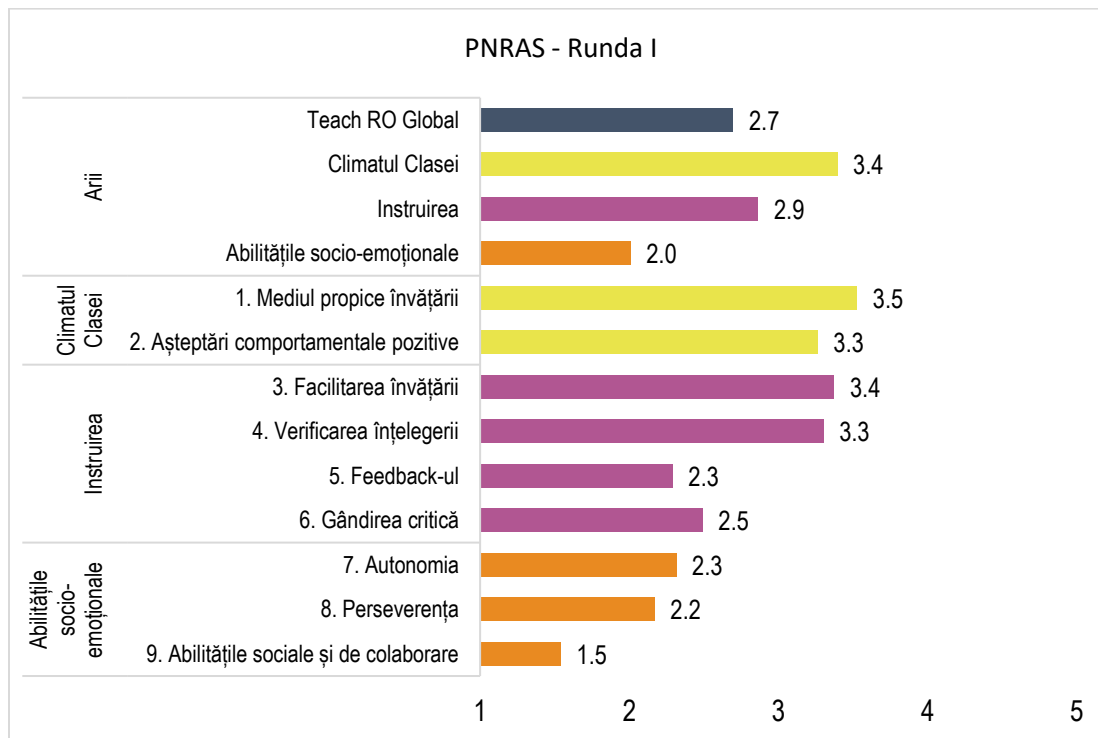
Sursa: Teach RO Secundar, PNRAS, runda I, România, 2024

Analiza scorurilor medii Teach calculate pe domenii și la nivel global reflectă aceleași tendințe constatate din analiza distribuției punctajelor medii pe intervalele de calitate (conform Figura 7): Climatul Clasei este aria în care profesorii performează cel mai bine, cu un scor ușor peste nivelul mediu (3.4 din 5) care în cazul Instruirii scade până la 2.9, însă cea mai slabă performanță este observată în domeniul Abilităților socio-emoționale, cu un punctaj mediu de 2. În ceea ce privește scorul global Teach obținut la nivelul tuturor observărilor efectuate, acesta se situează sub pragul mediu, cu o valoare de 2.7 din 5.

Conform **scorurilor medii calculate pe elemente**, profesorii observați în școlile selectate din runda 1 a PNRAS sunt relativ eficienți în crearea unui mediu propice învățării (3.5) și a unor așteptări comportamentale pozitive (3.3), în facilitarea învățării (3.4) și verificarea înțelegerii (3.3), cu scoruri medii ușor peste 3 puncte din 5. Rezultate mai slabe înregistrează profesorii în oferirea feedback-ului (2.3), încurajarea gândirii critice (2.5), stimularea autonomiei (2.3) și a perseverenței (2.2). Cele mai slabe performanțe sunt evidențiate pentru dezvoltarea abilităților sociale și de colaborare (1.5), cu un scor mediu care nu depășește 2 puncte din 5 (Figura

7). Aceste scoruri evidențiază o dezvoltare limitată a competențelor socio-emoționale și sugerează o prioritate mai scăzută acordată feedback-ului și gândirii critice, în ciuda importanței domeniului Instruire. Diferența semnificativă dintre elemente arată discrepanțe în cadrul clasei, o variație care, în primul rând, trebuie să fie înțeleasă de profesori și, ulterior, abordată prin intervenții sistemice.

Figura 7. Scoruri medii Teach pe domenii și elemente

Sursa: Teach RO Secundar, PNRAS, runda I România, 2024

Notă: Scorurile medii pe cele trei domenii (Climatul Clasei, Instruirea și Abilitățile socio-emoționale) reprezintă media punctajelor medii pe domeniile calculate pentru toate segmentele observate. Scorul global Teach se calculează ca medie a punctajelor global Teach înregistrate pentru toate segmentele observate.

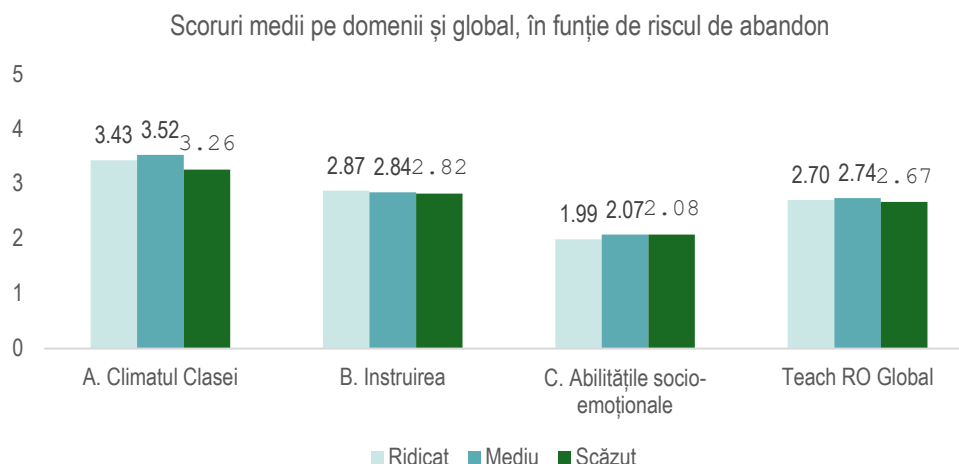
Alte aspecte evidențiate de analiza școlilor beneficiare PNRAS runda 1

Pentru o perspectivă mai aprofundată asupra calității practicilor didactice, datele colectate din observarea a 145 de profesori de învățământ gimnazial din cele 77 de școli beneficiare PNRAS – runda 1 **au fost analizate pe mai multe segmentări**, precum urban/rural sau risc de abandon scăzut/mediu/ridicat și dinamica (progres, menținere, regres) acestuia de la anul școlar 2021-2022 la 2022-2023, materie (Limba și literatura română/Matematică) sau nivelul clasei (a VII-a/a VIII-a). În general nu au fost identificate variații semnificative între grupurile analizate, cu excepția segmentării în funcție de gradul de risc și materie.

Analiza comparativă în funcție de riscul de abandon

Din perspectiva **riscului de abandon (ridicat, mediu, scăzut) calculat conform Indicelui PTȘ pentru anul școlar 2022-2023**, nu au fost evidențiate corelări relevante cu calitatea practicilor observate cu instrumentul Teach RO, în ceea ce privește scorurile medii globale Teach (Figura 8). Acest lucru este explicabil, având în vedere că Indicele PTȘ este calculat în baza unor indicatori măsurați la nivelul școlii (precum *ponderea profesorilor suplinitori din școală, promovabilitatea la clasa a VIII-a, abandonul la clasele V-VIII, participarea și rezultatele la Evaluarea Națională*) care nu se corelează în mod direct cu practicile de predare observate doar în două clase, la nivelul școlilor selectate. În general, îmbunătățirea calității practicilor didactice este un proces mai lung, care necesită un efort continuu, pentru a se reflecta în rezultate școlare mai bune și risc de abandon scăzut.

Figura 8. Scoruri medii Teach pe domenii și global, în funcție de riscul de abandon

Cu toate acestea, analiza pe domenii indică faptul că **școlile cu risc de abandon ridicat au performanțe mai slabe în climatul clasei și dezvoltarea abilităților socio-emoționale, comparativ cu școlile aflate într-un grad de risc mediu**, după cum urmează:

- **Climatul Clasei:** Diferența între școlile cu risc ridicat și cele cu risc mediu este semnificativă statistic ($p = 0.018$), sugerând un climat al clasei mai puțin favorabil în școlile cu risc ridicat.
- **Instruirea:** Nu există diferențe semnificative între școli, în funcție de gradul de risc calculat în baza indicelui de vulnerabilitate PTȘ.
- **Abilități Socio-Emoționale:** Există o diferență semnificativă între școlile cu risc ridicat și cele cu risc mediu ($p = 0.0098$), cu rezultate mai slabe pentru școlile cu risc ridicat.

În concluzie, corelarea dintre gradul de risc PTȘ și rezultatele obținute din observarea cu Teach sugerează că școlile cu risc ridicat întâmpină provocări specifice care afectează calitatea practicilor de predare. Intervențiile direcționate și personalizate pot contribui la reducerea acestor diferențe, sprijinind profesorii în îmbunătățirea mediului educațional și în promovarea abilităților socio-emoționale ale elevilor.

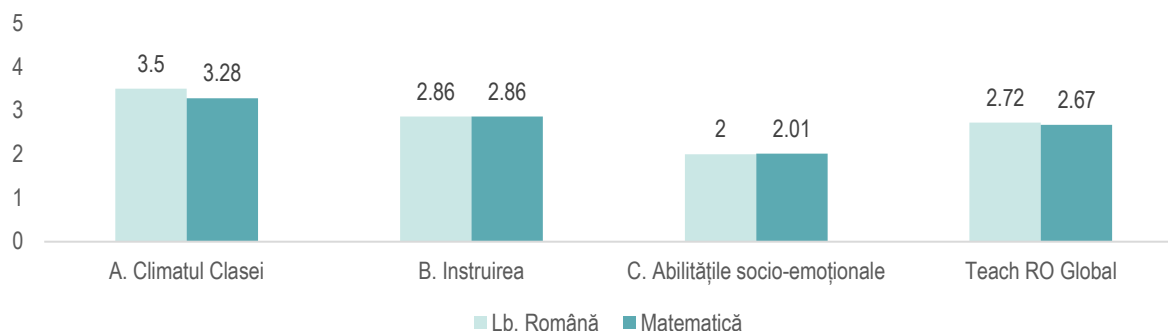
Faptul că școlile cu risc scăzut nu înregistrează scoruri Teach semnificativ mai bune, iar corelările sunt mai evidente între școlile cu risc ridicat și mediu, indică faptul că mai multe aspecte relevante pot influența calitatea practicilor de predare, precum resursele educaționale, formarea profesorilor sau cultura organizațională. Această constatare sugerează o dinamică complexă, în care și alți factori contextuali, structurali și individuali joacă un rol semnificativ, subliniind necesitatea unui sistem de sprijin educațional holistic, care să integreze atât sprijin specific pentru școlile vulnerabile, cât și măsuri inovatoare pentru cele mai performante.

Analiza comparativă în funcție de disciplina de studiu (Limba și literatura română/Matematică)

Analiza comparativă a scorurilor medii Teach în funcție de disciplina de studiu la care s-a realizat observarea (Figura 9) demonstrează că profesorii de Limba și literatura română și cei de Matematică performează în mod similar la clasă, fără variații semnificative statistic la nivelul scorului global Teach RO ($p=0.44$). Totuși analiza scorurilor medii Teach pe domenii indică o tendință a profesorilor de Limba și literatura română de a fi mai eficienți în crearea unui climat al clasei propice învățării (scor mediu 3.5) și în stabilirea unor așteptări comportamentale pozitive, comparativ cu colegii lor de matematică (scor mediu 3.28), cu o diferență semnificativă statistic ($p=0.013$) pentru acest domeniu. Pentru celelalte domenii (Instruire și Abilitățile socio-emoționale) diferențele înregistrate nu sunt semnificative statistic.

Figura 9. Scoruri medii Teach pe domenii și global, în funcție de disciplina de studiu

Scoruri medii Teach pe arii și global, în funcție de materie

Sursa: Teach RO Secundar, PNRAS, runda I, România, 2024

Analiza relației dintre rezultatele TEACH și gradul de risc PTȘ în școlile observate

Din perspectiva gradului de risc (ridicat, mediu, scăzut) calculat conform Indicelui PTȘ pentru anul 2022-2023 și a dinamicii acestuia (progres, menținere, regres), determinată, față de anul de referință 2018-2019 s-a evidențiat o relație reprezentativ statistică cu instrumentul Teach RO. Testarea relației a fost realizată prin estimarea unei regresii multivariate (Tabelul 25) și a unui model de tip logistic (Tabelul 26).

Tabelul 25. Impactul gradului de risc PTȘ și disciplinei (limba română/matematică) asupra rezultatelor Teach pe baza unei regresii liniare multivariate

	Impact
Index PTȘ	0.18* (0.01)
Dinamică Index PTȘ	0.44* (0.01)
Disciplină	0.83* (0.01)

Sursa: Calcule Banca Mondială utilizând Stata17

Notă: A. Forma funcțională a modelului de regresie multivariată a fost:

Rezultatele Teach = $C(1) \cdot \text{Index PTȘ} + C(2) \cdot \text{Dinamică Index PTȘ} + C(3) \cdot \text{Disciplină}$. B. Modelul, care este statistic semnificativ cu un F-statistic de 1193.3 și un p-value de 0.00 explică aproximativ 92.6% din variabilitatea performanței didactice, așa cum este indicat de valoarea R-pătrat (a se vedea Anexa 1). *indică semnificația la nivelurile de 1%.

Indicele PTȘ, care variază de la 1 la 3 (unde 3 indică o vulnerabilitate/risc scăzut), are un impact pozitiv și semnificativ din punct de vedere statistic asupra performanței didactice. În acest sens, pentru fiecare unitate de creștere a indicelui, performanța didactică se îmbunătățește cu aproximativ 0.18 unități (a se vedea Tabelul 25). Acest lucru sugerează că școlile cu o vulnerabilitate și risc mai scăzut tind să aibă o performanță didactică mai bună, subliniind importanța reducerii vulnerabilităților și riscurilor școlare pentru a îmbunătăți rezultatele educaționale.

Dinamicile indicelui PTȘ, care variază de la 1 la 3 (unde 3 indică regres), arată un impact pozitiv și semnificativ din punct de vedere statistic. De asemenea, impactul obținut este mai ridicat comparativ cu indicele PTȘ în nivel. Fiecare unitate de creștere a dinamicii indicelui este asociată cu o creștere de 0.44 unități în performanța

didactică. Acest lucru subliniază rolul esențial al progresului în ceea ce privește reducerea vulnerabilităților și riscurilor școlare pentru a încuraja rezultate didactice mai bune.

În ceea ce privește disciplina, rezultatele indică o performanță mai ridicată a rezultatelor Teach în cazul Limbii și literaturii române comparativ cu Matematica. Coeficientul de 0.83 indică faptul că performanța didactică se îmbunătățește în cazul limbii române.

Tabelul 26. Impactul rezultatelor Teach asupra dinamicii gradului de risc PTȘ pe baza unui model de regresie logistică (model logit)

	Impact
Index PTȘ	2.29* (0.00)
Teach	-0.41 (0.136)

Sursa: Calcule Banca Mondială utilizând Stata17

Notă: Forma funcțională a modelului de regresie logistică a fost: $\text{logit}(P(Y=1|x_1,x_2))=\log(P(Y=1|x_1,x_2)) / (1-P(Y=1|x_1,x_2))=c(1)+c(2)*x_1+c(3)*x_2$, unde Y = Dinamică Index PTȘ, x_1 = Index PTȘ, x_2 = Teach (a se vedea Anexa 1). *indică semnificația la nivelurile de 1%

Impactul rezultatelor Teach asupra dinamicii indicelui PTȘ a fost analizat utilizând o regresie logistică în contextul în care variabila explicată este de tip categorial.

Rezultatele relevă o relație pozitivă semnificativă între indicele PTȘ și dinamica acestuia. Mai precis, coeficientul pentru indicele PTȘ este semnificativ statistic cu o valoare de 2.29. Acest lucru indică faptul că, pe măsură ce școlile devin mai puțin vulnerabile (valorile mai mari ale indicelui), dinamica indicelui se îmbunătățește semnificativ. În termeni practici, o creștere cu o unitate a indicelui PTȘ, indicând vulnerabilitate și risc mai scăzut, este asociată cu o creștere substanțială a dinamicii indicelui.

Pe de altă parte, coeficientul pentru performanța Teach nu este semnificativ statistic. Acest lucru este explicabil, având în vedere că indicele PTȘ este calculat în baza unor indicatori măsurați la nivelul școlii (precum, ponderea profesorilor suplinitori din școală, promovabilitatea la clasa a VIII-a, abandonul la clasele V-VIII, participarea și rezultatele la Evaluarea Națională) care nu pot fi impactate în mod substanțial, pe termen scurt, de practicile de predare observate la nivelul școlilor selectate.

Analiza comparativă între școlile beneficiare PNRAS din runda 1 și 2

Ca parte a exercițiului de monitorizare și evaluare a intervențiilor PNRAS, au fost observați 254 de profesori de învățământ gimnazial, din care **145 de profesori din școli beneficiare PNRAS în runda 1**, cu activități specifice în derulare și **109 profesori din școli beneficiare PNRAS în runda 2**, care nu au demarat activitățile la momentul realizării vizitelor de monitorizare. **Analiza comparativă** între cele două grupuri poate indica dacă activitățile specifice PNRAS implementate se reflectă într-o calitate mai bună a practicilor de predare în clasă, în raport cu un grup de școli similare (runda 2), identificate în risc de abandon, dar care nu au demarat activitățile specifice PNRAS până la data observării.

Scorurile medii Teach RO calculate global, pe domenii și pe elemente, pentru cele două grupuri investigate, precum și testele statistice efectuate pentru evaluarea relevanței diferențelor observate, indică faptul că **nu există variații semnificative statistic ($p > 0.05$) cu privire la calitatea practicilor de predare observate** între școlile care au implementat activități specifice PNRAS și cele care nu au demarat implementarea la data observării (Tabelul 27). Testele t realizate pentru scorul global, dar și pe fiecare domeniu și element indică faptul că diferențele observate sunt nesemnificative statistic, toate valorile p fiind mai mari de 0.05. Totuși se remarcă o ușoară tendință a profesorilor din școlile din runda 1 de a performa mai bine pe toate cele trei domenii și pentru

majoritatea elementelor, în special în ceea ce privește dezvoltarea gândirii critice (2.49 față de 2.39), oferirea de feedback (2.29 față de 2.21) și stabilirea unor așteptări comportamentale pozitive (3.26 față de 3.19).

Tabelul 27. Scoruri medii Teach calculate pentru școlile beneficiare PNRAS din runda I și runda II, cu relevanță statistică

Domeniu	Element	Media		Diferența	Statistica t	Valoarea p
		Runda I	Runda II			
Domenii	Teach RO Global	2.7	2.65	0.05	1.052	0.293
	A. Climatul Clasei	3.39	3.34	0.06	0.893	0.372
	B. Instruirea	2.86	2.79	0.07	1.183	0.238
	C. Abilitățile socio-emoționale	2.01	1.99	0.01	0.284	0.777
A. Climatul Clasei	1. Mediul propice învățării	3.53	3.49	0.04	0.571	0.568
	2. Așteptări comportamentale pozitive	3.26	3.19	0.07	0.884	0.377
B. Instruirea	3. Facilitarea învățării	3.37	3.33	0.04	0.566	0.572
	4. Verificarea înțelegerii	3.3	3.24	0.06	0.687	0.493
	5. Feedback-ul	2.29	2.21	0.08	0.932	0.352
	6. Gândirea critică	2.49	2.39	0.1	1.073	0.284
C. Abilitățile socio-emoționale	7. Autonomia	2.31	2.26	0.05	0.795	0.427
	8. Perseverența	2.17	2.16	0.01	0.156	0.876
	9. Abilitățile sociale și de colaborare	1.54	1.56	-0.02	-0.221	0.825

Sursa: Teach RO Secundar, PNRAS, România, 2024

Deși școlile din runda I au avut scoruri ușor mai mari, atât la nivel global, cât și în toate cele trei domenii (Climatul Clasei, Instruirea și Abilitățile socio-emoționale) și pentru majoritatea elementelor, conform analizei statistice **aceste diferențe nu sunt suficient de mari pentru a putea fi atribuite cu certitudine intervențiilor PNRAS implementate**. Aceste rezultate sugerează că impactul activităților PNRAS asupra calității predării poate fi vizibil doar pe termen mai lung, odată ce intervențiile sunt implementate pe deplin. Momentan, diferențele observate pot fi influențate de factori contextuali sau de variabilitatea naturală între grupuri.

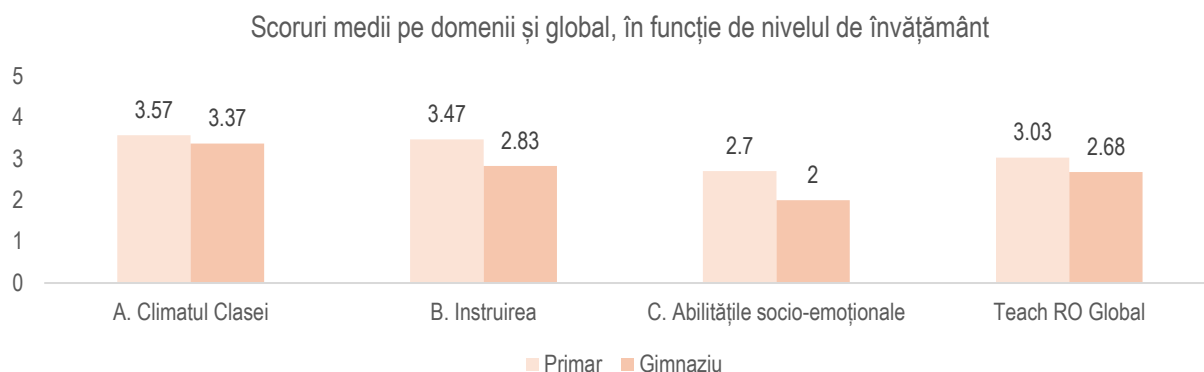
Analiza comparativă a rezultatelor Teach între nivelurile de învățământ primar și gimnazial

Pentru o înțelegere mai aprofundată a provocărilor cu care se confruntă clasele gimnaziale, a fost întreprinsă o analiză comparativă a datelor obținute în urma observărilor la clasă cu ajutorul instrumentului Teach RO la nivel primar și gimnazial după cum urmează:

- Observarea a 797 de profesori de învățământ primar din 124 unități de învățământ, în perioada decembrie 2022 – februarie 2023, înainte de implementarea intervențiilor Teach și Coach;
- Observarea a 254 de profesori de învățământ gimnazial din 135 de școli beneficiare PNRAS (runda I și II), ca parte a exercițiului de M&E derulat în perioada decembrie 2023 – mai 2024.

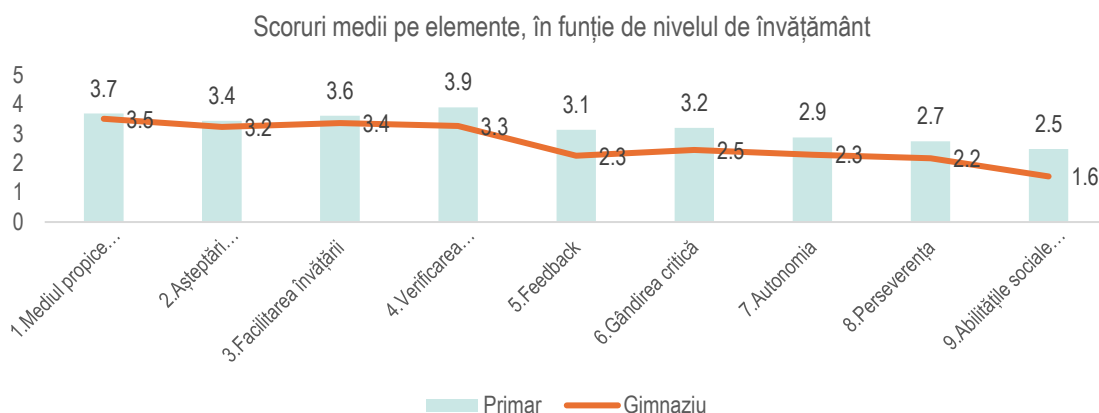
Rezultatele observărilor Teach indică diferențe notabile între învățământul primar și cel gimnazial în ceea ce privește calitatea practicilor didactice, scorurile medii Teach pe domenii și global fiind semnificativ mai mari (valori $p < 0.01$) în învățământul primar decât în cel gimnazial pentru toate dimensiunile analizate (vezi Figura 10). Cea mai semnificativă diferență este înregistrată în domeniul care vizează Abilitățile socio-emoționale (diferență de 0.7), urmată îndeaproape de Instruire (diferență de 0.64).

Figura 10. Scoruri medii Teach pe domenii și global, în funcție de nivelul de învățământ (primar/gimnaziu)

Aceeași tendință este observată și din analiza scorurilor medii Teach pe elemente (Figura 11), rezultatele observărilor Teach evidențiind o performanță semnificativ mai bună în învățământul primar față de cel gimnazial, pe toate cele nouă elemente Teach, după cum urmează:

Figura 11. Diferența scorurilor medii Teach pe elemente, în funcție de nivelul de învățământ (primar/gimnaziu)

Deși scorurile Teach pentru toate dimensiunile analizate sunt semnificativ mai mari în învățământul primar decât în cel gimnazial, iar testele analitice realizate indică o relevanță statistică ridicată ($p < 0.01$) a acestor diferențe, elementele pentru care se înregistrează cele mai mari diferențe sunt Abilitățile sociale și de colaborare (diferență de 0.93), Feedback (diferență de 0.89) și Gândirea critică (diferență de 0.75), urmate de Verificarea înțelegerii (diferență de 0.63), Autonomia (diferență de 0.59) și Perseverența (diferență de 0.57).

Diferențele observate pot fi explicate prin specificul celor două niveluri de învățământ:

- **Relația mai apropiată profesor-elev** în primar facilitează un climat mai pozitiv și interacțiuni mai frecvente pentru învățare și dezvoltare personală.
- **Accent pe interacțiuni individualizate în primar**, comparativ cu gimnaziu, unde presiunea pe acoperirea curriculumului și pregătirea pentru examene limitează timpul pentru activități de colaborare și feedback.

Această analiză subliniază necesitatea adaptării intervențiilor la nevoile specifice ale fiecărui nivel educațional, valorificând bunele practici identificate în învățământul primar pentru a sprijini o predare mai eficientă și incluzivă la gimnaziu.

Concluzii privind analiza practicilor de predare în școlile PNRAS – Runda 1

Rezultate cheie ale analizei

- **Calitatea generală a practicilor de predare.** Pentru 4 din 5 profesori observați, calitatea practicilor de predare se situează sub pragul mediu (scor global <3 din 5). Doar 1 din 5 profesori au obținut scoruri globale peste medie, fără ca vreunul să atingă intervalul optim (>4 din 5).
- **Performanțe pe domenii specifice:**
 - o **Climatul Clasei:** Acesta este domeniul cu cele mai bune rezultate, majoritatea profesorilor demonstrând abilități de a crea un mediu propice învățării și de a stabili așteptări comportamentale pozitive. Totuși, doar 60% au punctaje ridicate (>4) în crearea unui mediu favorabil și 46% în stabilirea unor așteptări comportamentale pozitive.
 - o **Instruirea:** În ciuda unei eficiențe relative în facilitarea învățării (89%) și verificarea înțelegerii (81%), profesorii întâmpină dificultăți în oferirea de feedback (60% cu punctaje <3) și în stimularea gândirii critice (aproximativ 50% cu punctaje <3).
 - o **Abilități socio-emoționale:** Este domeniul cu cele mai slabe performanțe. Majoritatea profesorilor au punctaje <3 în promovarea autonomiei (69%), încurajarea perseverenței (79%) și dezvoltarea abilităților sociale și de colaborare (87%).
- **Diferențe în funcție de riscul PTȘ:** Școlile cu risc ridicat de abandon școlar înregistrează scoruri semnificativ mai mici în Climatul Clasei și Abilitățile socio-emoționale comparativ cu școlile cu risc mediu. Nu au fost observate diferențe relevante în domeniul Instruirii între școlile cu riscuri diferite.
- **Analiza relației dintre rezultatele Teach și gradul de risc PTȘ** relevă că școlile cu un risc mai scăzut au rezultate didactice mai bune, iar progresul în reducerea vulnerabilităților școlare este asociat cu o îmbunătățire semnificativă a performanței didactice. Totuși, impactul practicilor de predare asupra dinamicii riscului PTȘ este limitat pe termen scurt, indicând necesitatea unor intervenții susținute și adaptate contextului specific al fiecărei școli.
- **Performanțe comparate între discipline:** Profesorii de Limba Română au obținut rezultate ușor mai bune în Climatul Clasei (3.5 față de 3.28 la Matematică), fără diferențe semnificative pentru celelalte domenii.
- **Impactul intervențiilor PNRAS asupra calității practicilor de predare:** Nu s-au observat diferențe semnificative statistic între școlile care au implementat activități PNRAS (runda 1) și cele care nu au demarat activitățile la momentul observării (runda 2). Totuși, școlile din runda 1 tind să performeze ușor mai bine pe toate domeniile, sugerând un potențial impact pe termen lung.
- **Diferențe între nivelurile educaționale (primar/gimnaziu):** Scorurile medii Teach sunt semnificativ mai mari în învățământul primar față de gimnaziu, în special în domeniile Abilități socio-emoționale și Instruire. Diferențele cele mai mari sunt pentru Abilitățile sociale și de colaborare (0.93) și Feedback (0.89).

În concluzie, analiza școlilor din runda 1 a PNRAS indică progrese limitate în domeniul practicilor de predare și evidențiază provocări semnificative în promovarea abilităților socio-emoționale și a unor metode de instruire mai interactive și eficiente. Diferențele de performanță între școlile cu riscuri variate și între discipline subliniază nevoia unei abordări adaptate și personalizate. Impactul intervențiilor PNRAS rămâne momentan modest, în ceea ce privește îmbunătățirea practicilor de predare și a interacțiunilor de la nivelul clasei, dar există indicii că efectele acestora se pot manifesta mai clar pe termen lung.

Direcții de îmbunătățire a practicilor didactice

Observările realizate în clasele de învățământ gimnazial au scos în evidență **domeniile în care se pot aduce îmbunătățiri esențiale în practici didactice**, cu scopul de a crea un mediu de învățare mai incluziv, adaptat și eficient.

- **Climatul Clasei:** Pentru un mediu de învățare incluziv, este esențial ca profesorii să abordeze activ și constant combaterea stereotipurilor, fie că sunt legate de gen, etnie, dizabilitate sau context socio-economic și să recunoască valoarea fiecărui elev, promovând echitatea. De asemenea, recunoașterea comportamentului pozitiv ar trebui să fie o practică regulată, astfel încât elevii să se simtă apreciați și

motivați pentru atitudinile și comportamentele lor constructive, ceea ce contribuie la consolidarea unor rutine benefice.

- **Instruirea:** Pentru a face lecțiile mai eficiente, profesorii sunt încurajați să comunice obiectivele lecției direct elevilor și să facă legături cu experiențele lor din viața de zi cu zi. Adaptarea predării la nevoile elevilor, prin flexibilitate și ajustarea activităților, poate crește gradul de înțelegere și implicare. Totodată, un feedback specific și detaliat asupra performanțelor elevilor și promovarea gândirii critice, prin întrebări deschise și activități ce stimulează reflecția, sunt necesare pentru aprofundarea învățării și dezvoltarea unei gândiri independente.
- **Abilități socio-emoționale:** Pentru a dezvolta abilitățile socio-emoționale, profesorii ar trebui să ofere elevilor oportunități de a lua decizii și de a-și asuma roluri semnificative în clasă, susținând astfel autonomia și responsabilitatea. Evidențierea eforturilor și încurajarea unei atitudini pozitive față de provocări contribuie la formarea perseverenței și a încrederii. Colaborarea și abilitățile interpersonale trebuie cultivate prin proiecte de echipă și contexte de învățare colaborative, pregătind astfel elevii pentru interacțiuni sociale constructive și succes în mediile profesionale viitoare.

În concluzie, aplicarea acestor recomandări poate contribui semnificativ la îmbunătățirea calității procesului educațional și la dezvoltarea unei generații de elevi bine pregătiți atât academic, cât și emoțional și social. Prin crearea unui climat al clasei pozitiv și incluziv, ajustarea metodelor de predare la nevoile reale ale elevilor și sprijinirea abilităților socio-emoționale, profesorii pot modela un **parcurs educațional de succes pentru fiecare elev**. Aceste schimbări vor asigura nu doar o adaptare la standardele actuale, ci și dezvoltarea unor competențe esențiale pentru viitor.

4. Analiza datelor colectate în cadrul vizitelor în școlile PNRAS runda 1

Capitolul prezintă o sinteză a datelor calitative de la nivelul unităților de învățământ din eșantion vizitate, beneficiare ale proiectelor PNRAS runda 1, colectate prin aplicarea de interviuri individuale și de grup cu directori, inspectori școlari, profesori, părinți, reprezentanți ai unităților administrativ-teritoriale și ai comunităților locale.

De asemenea, în cadrul acestui capitol se regăsește și analiza datelor colectate prin intermediul instrumentului - Chestionar de monitorizare a școlilor care implementează proiecte PNRAS (Chestionar PNRAS) aplicat tuturor unităților de învățământ beneficiare de proiecte finanțate prin PNRAS pentru care s-a obținut o rată de răspuns de 75%.

Datele au fost prelucrate pe baza următoarelor criterii:

- relevanța intervențiilor realizate prin proiect (raportat la obiectivele PNRAS, la obiectivele de politici educaționale și la strategiile unităților de învățământ, la nevoile grupurilor țintă);
- eficacitatea intervențiilor (gradul de realizare a obiectivelor propuse, activități implementate, dificultăți întâmpinate);
- eficiență (rezultatele obținute în proiecte, indicatori specifici, aspecte bugetare);
- impactul proiectelor (la nivelul dezvoltării organizaționale a școlii, calității procesului de predare-învățare-evaluare, actorilor școlari și la nivelul comunicării externe);
- elemente de sustenabilitate (lecții învățate, dezvoltarea capacității instituționale, formarea resursei umane).

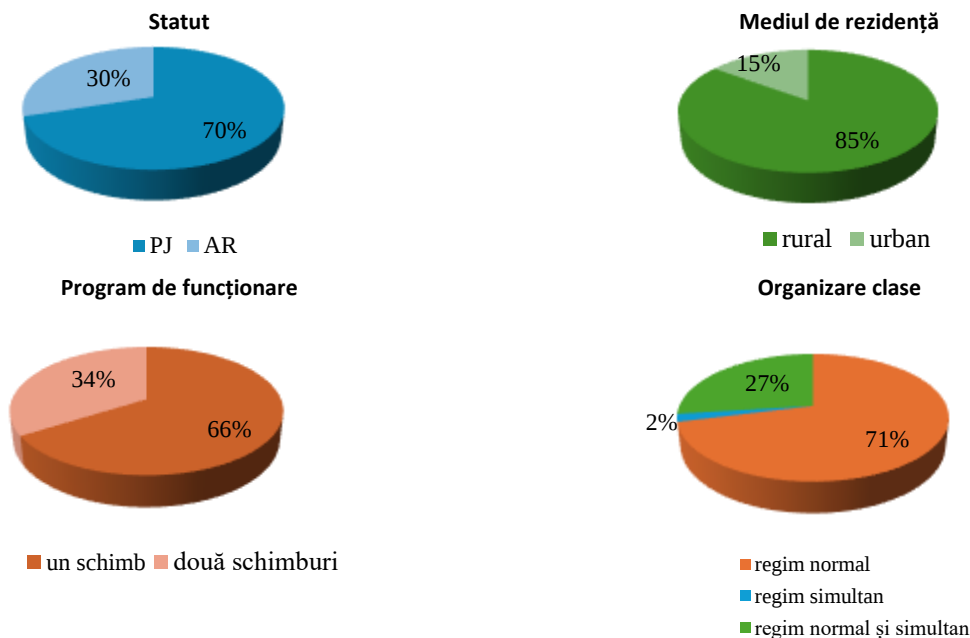
4.1 Date de context referitoare la școlile PNRAS runda 1

Infrastructura școlară

Unitățile de învățământ vizitate, beneficiare PNRAS în runda I, au următoarele **caracteristici** (Figura 12):

- sunt atât școli cu personalitate juridică, cât și structuri arondate ale acestora;
- sunt situate preponderent în mediul rural;
- în 2 din 3 școli se învață într-un singur schimb, iar în restul școlilor în două schimburi;
- 7 din 10 școli au clasele organizate în regim normal; puțin peste un sfert au clase organizate atât în regim normal, cât și învățământ simultan; într-un număr nesemnificativ de școli, clasele sunt organizate doar în regim simultan.

Figura 12. Caracteristici școli PNRAS runda 1 vizitate

Sursa: Banca Mondială, pe baza datelor colectate din școlile vizitate

Infrastructura școlară a unităților de învățământ vizitate, care implementează proiecte din runda 1 a PNRAS, evidențiază următoarele:

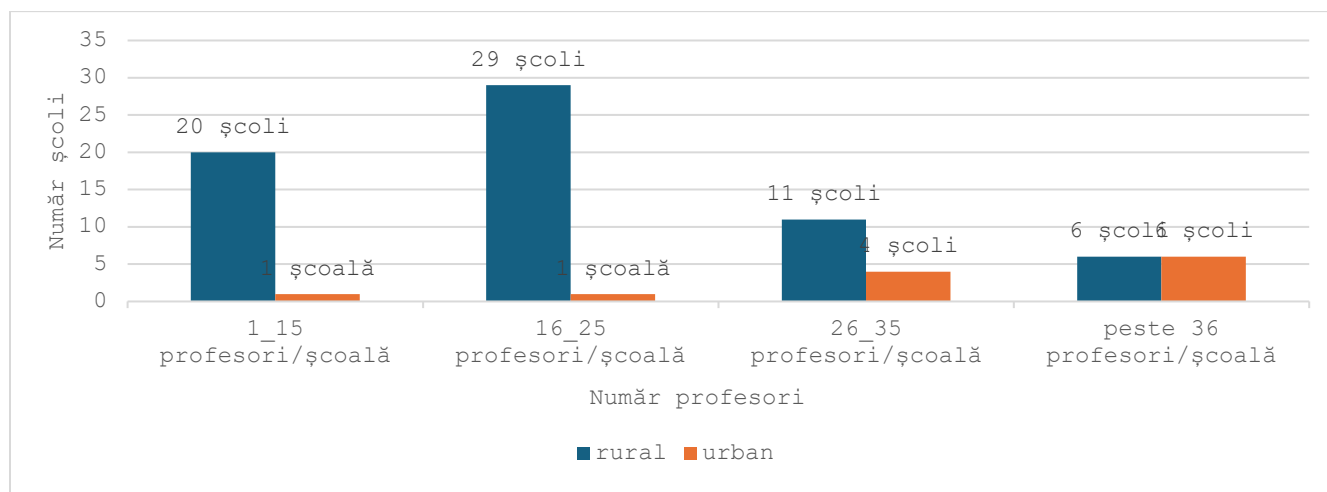
- 35% dintre școlile vizitate au 2 sau 3 corpuri de clădire, iar aproximativ jumătate au un singur corp de clădire;
- 95% dintre școlile vizitate și-au păstrat corpurile de clădire după începerea proiectului PNRAS; doar 3 școli și-au diminuat numărul corpurilor de clădire și o singură școală s-a extins;
- 60% dintre școlile vizitate au maximum 10 săli de clasă destinate activităților de învățare; cele mai multe dintre acestea au programul de funcționare într-un singur schimb ceea ce înseamnă că pot acomoda maximum o clasă pe nivel; 30% dintre aceste școli se încadrează în categoria școlilor mici;
- 9 din 10 școli și-au menținut constant numărul sălilor de curs, într-un context în care România a înregistrat un declin demografic semnificativ, de peste 2,5 milioane de persoane de la începutul anilor 2000, din cauza ratelor scăzute ale natalității și emigrației, tendință demografică observată și în rândul populației de vârstă școlară;
- 35% dintre școlile vizitate au toate clasele dotate cu mijloace IT, în timp ce 54% dintre școli au dotat cu mijloace IT doar o parte din clase, chiar dacă numărul acestora este redus, de 8-10 clase; mărimea școlii (numărul de clase) nu este un factor determinant pentru dotarea integrală cu mijloace IT;
- în 28% dintre școlile vizitate, numărul claselor dotate cu mijloace IT a crescut ca urmare a implementării proiectului PNRAS;
- în 65% dintre școlile vizitate nu există laboratoare de științe (fizică, biologie, chimie); în doar 10% dintre școlile vizitate au fost dotate laboratoarele de științe pe parcursul implementării proiectului PNRAS;
- 30% dintre școlile vizitate nu au laboratoare TIC, iar 60% dintre școlile vizitate au un singur laborator TIC;
- 11% dintre școlile vizitate care implementează proiecte PNRAS în runda 1 au toaletele amplasate în exteriorul clădirii;
- 25% dintre școlile vizitate nu au bibliotecă în condițiile în care este foarte important ca toate școlile să dispună de o bibliotecă cu fond de carte reînnoit și dotările necesare pentru a asigura accesul la o educație de calitate tuturor elevilor;
- 52% dintre școli nu au sală de sport, toate aceste școli fiind situate în mediul rural;

- 14% dintre școlile vizitate nu au teren de sport, desfășurând orele de sport în condiții improprii;
- puțin peste 50% dintre școlile vizitate au cabinet de consiliere școlară;
- 75% dintre școli nu au cabinet medical, majoritatea acestor școli fiind situate în mediul rural.

Resurse umane: profesori

- școlile cu un număr mic de profesori sunt situate preponderent în mediul rural (Figura 13); aici numărul de elevi este, în general, mai mic decât în școlile din mediul urban, iar mulți dintre profesori sunt nevoiți să facă naveta între 2-3 localități și, în multe cazuri, predau două discipline într-o școală;

Figura 13. Efective de profesori în școală, pe medii de rezidență

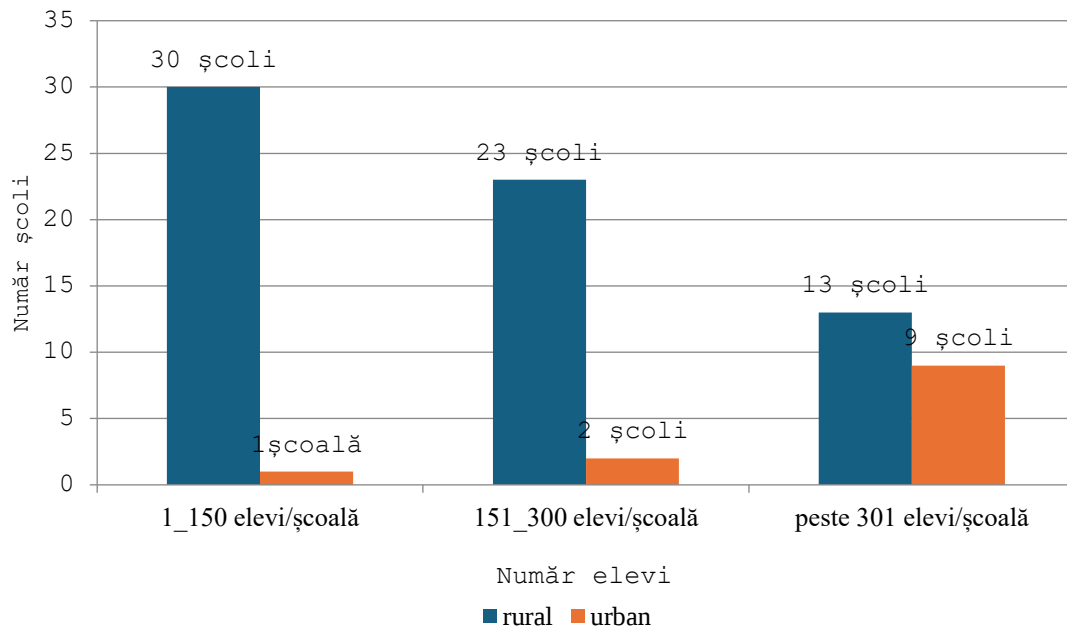
Sursa: Banca Mondială, pe baza datelor colectate din școlile vizitate

- pe parcursul implementării PNRAS, numărul de profesori a scăzut în 25% din școlile vizitate; în restul școlilor numărul profesorilor a rămas constant sau a crescut, în ponderi egale;
- în aproape toate școlile vizitate (cu o singură excepție) predau și profesori navetiști, în număr variabil de la o unitate de învățământ la alta; în două treimi dintre școli predau între 5 și 25 de profesori navetiști;
- aproximativ 75% dintre școli nu au profesori de sprijin, în condițiile în care aproximativ 82% dintre școlile vizitate au înscrisi elevi cu CES;
- 80% dintre școlile vizitate beneficiază de serviciile unui consilier școlar; o singură școală din mediul urban vizitată nu are consilier școlar;
- 20% dintre școli beneficiază de serviciile unui mediator școlar, aceste școli fiind situate în comunități cu populație roma în pondere între 25% - 50% sau peste 50% conform datelor colectate.

Resurse umane: elevi

- în școlile vizitate sunt cuprinși aproape 20.000 de elevi, dintre care 7.000 (37%) sunt școlarizați în învățământul gimnazial;
- 4 din 10 școli au maximum 150 de elevi, 1 din 3 școli au între 151 și 300 de elevi, iar o pondere ușor mai redusă de școli cuprinde mai mult de 301 elevi;
- școlile cu număr mai mic de elevi se regăsesc preponderent în mediul rural (Figura 14), iar școlile cu efective mai mari de elevi se regăsesc în mediul urban;

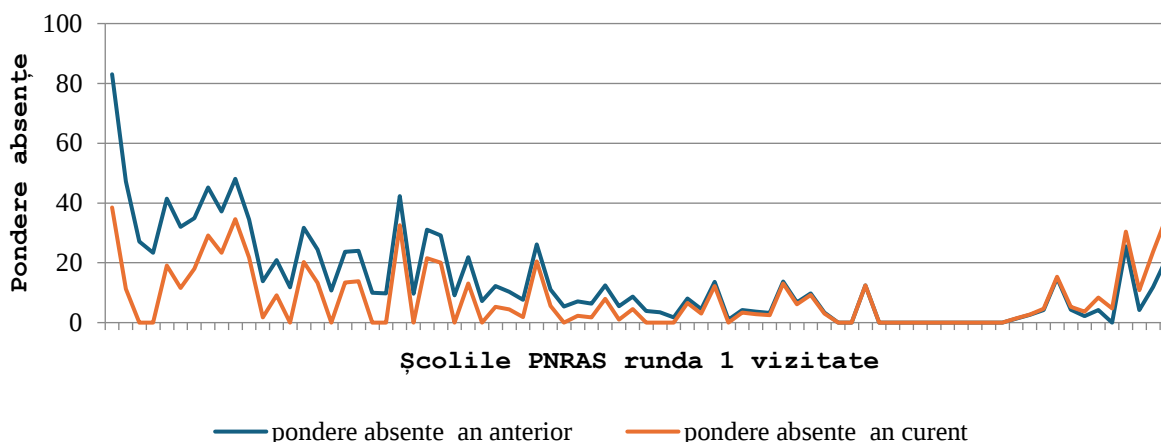
Figura 14. Efective de elevi în școală, pe medii de rezidență

Sursa: Banca Mondială, pe baza datelor colectate din școlile vizitate

- 82% dintre unitățile de învățământ vizitate au înscrisi elevi cu cerințe educaționale speciale (CES);
- 38% dintre școli cuprind elevi navetiști;
- în școlile vizitate, raportul elevi per cadrul didactic este sub media națională (care are valoarea de 11 elevi/cadrul didactic în învățământul gimnazial de masă, conform *Raportului privind starea învățământului preuniversitar din România, 2022-2023*, ME); în cele mai multe dintre școlile vizitate (72%), raportul elevi per cadrul didactic este cuprins între 2-5 elevi;
- ponderea elevilor care au înregistrat peste 40 de absențe pe an școlar variază de la o școală la alta și de la un an școlar la altul. Astfel, la începutul implementării proiectului PNRAS (anul școlar 2022-2023), cea mai ridicată pondere a elevilor care au înregistrat un număr mare de absențe a fost de 83% la nivelul unei școli, iar după primul an de implementare PNRAS, în anul școlar următor (2023-2024), cea mai mare pondere la nivelul unei școli a scăzut la 39%;
- în primul an școlar de implementare a proiectului, 16% dintre școli nu aveau elevi cu număr mare de absențe; în anul școlar următor, ponderea s-a îmbunătățit astfel încât 33% dintre școlile vizitate se aflau în această situație;
- în 67% dintre școlile vizitate s-a redus ponderea elevilor cu număr mare de absențe după primul an de implementare PNRAS, cea mai mare reducere fiind de 44,5 puncte procentuale; în 14% dintre școli aceasta a crescut (Figura 15). Efectele intervenției prin PNRAS sunt mai vizibile la nivelul reducerii absenteismului, fenomen care, de regulă, precedă situații de abandon școlar. Se poate aprecia, pe baza tendințelor descendente observate la nivelul absenteismului școlar pentru o pondere semnificativă de școli, că intervenția PNRAS poate avea efecte pozitive asupra reducerii abandonului școlar în rândul elevilor din comunități defavorizate. Este necesară continuarea implementării activităților propuse în cadrul intervenției, în aceste școli, pentru obținerea efectelor la nivelul unor fenomene mai complexe precum abandonul școlar.

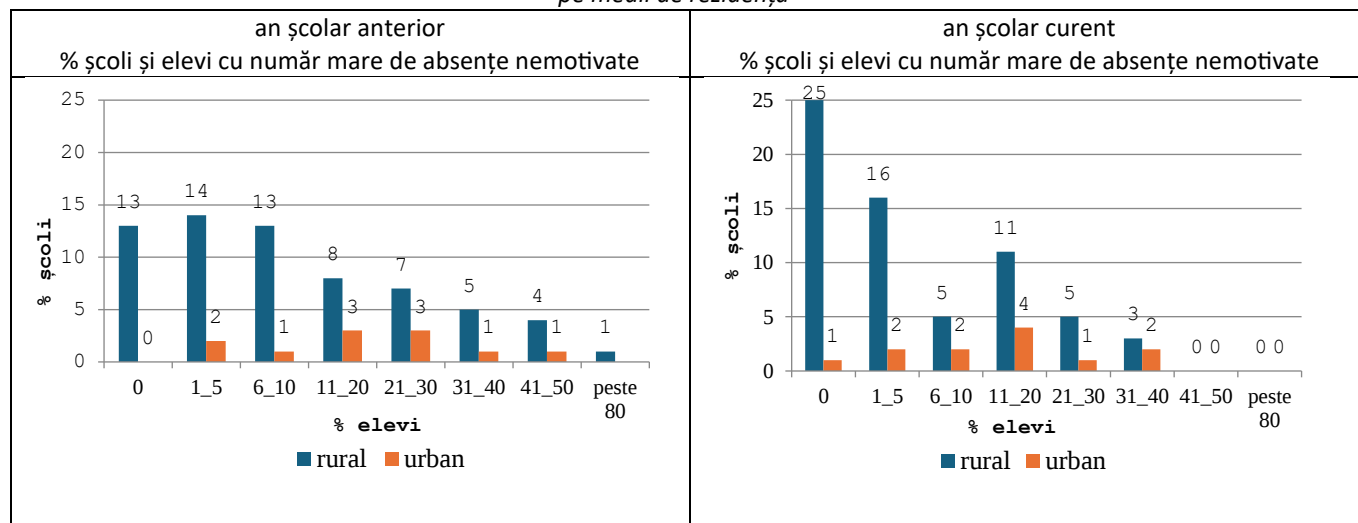
Figura 15. Variația ponderii elevilor care au înregistrat peste 40 de absențe pe an școlar

Sursa: Banca Mondială, pe baza datelor colectate din școlile vizitate

- în 40% dintre școlile rurale vizitate, peste 10% dintre elevi înregistrau un număr mare de absențe (peste 40 pe an școlar), în primul an de implementare a proiectului, iar la nivel urban, în 73% dintre școlile vizitate, elevii înregistrau un număr mare de absențe; după primul an de implementare PNRAS, ponderea acestor școli cu elevi cu număr mare de absențe nemotivate s-a redus la 30% la nivel rural și la 60% la nivel urban. De asemenea, se constată că după un an de implementare PNRAS, toate școlile au sub 40% ponderea elevilor care înregistrează un număr mare de absențe nemotivate. La extrema opusă, ponderea școlilor în care elevii nu înregistrează un număr mare de absențe nemotivate (maximum 5%), a crescut după un an de implementare PNRAS (Figura 16).

Figura 16. Ponderea elevilor care înregistrează un număr mare de absențe, pe medii de rezidență

Sursa: Banca Mondială, pe baza datelor colectate din școlile vizitate

- ponderea elevilor care nu au mers nicio zi la școală este în scădere ușoară după implementarea unor activități din cadrul proiectelor PNRAS I (de la 3,4% în anul școlar anterior proiectului, la 2,9% după inițierea proiectului);

- 2,7% dintre elevii de gimnaziu din școlile vizitate, au abandonat școala în anul anterior implementării proiectului; ponderea este de aproape 3 ori mai mare decât rata abandonului în învățământul gimnazial, la nivel național (care are valoarea de 1% în anul școlar 2021/2022, conform *Raportului privind starea învățământului preuniversitar din România, 2022-2023*, ME);
- mai mult de jumătate dintre școlile rurale vizitate nu au înregistrat situații de abandon la gimnaziu, după primul an de implementare a proiectului;
- școlile cu cele mai mari rate ale abandonului școlar (între 12,5 - 14,4%), dintre cele vizitate, se regăsesc în mediul urban; acestea sunt școli cu personalitate juridică, în care există o pondere consistentă a elevilor care înregistrează peste 40 de absențe nemotivate pe an școlar.

În cadrul procesului de monitorizare, un instrument care a fost aplicat nu doar în școlile vizitate, ci în toate școlile care implementează proiecte PNRAS în runde 1 și 2 a fost *Chestionarul pentru monitorizarea școlilor PNRAS*, care a înregistrat o rată de răspuns de 75%. Din analiza datelor colectate prin acest chestionar au reieșit câteva aspecte precum:

- în aproximativ 72% din școlile respondente, care implementează proiecte PNRAS în runda 1, se învață într-un singur schimb, în 27% în două schimburi, iar într-o pondere nesemnificativă de școli (0,1%) clasele sunt organizate în trei schimburi;
- 64% dintre școlile respondente au clasele organizate în regim normal, iar 27% au clasele organizate atât în regim normal, cât și simultan; într-o pondere mică de școli (9%), situată majoritar în mediul rural, clasele sunt organizate doar în regim simultan;
- 62% dintre școlile respondente au maximum 10 săli de clasă destinate activităților de învățare, ceea ce înseamnă că pot acomoda maximum o clasă pe nivel;
- 22% dintre școlile respondente nu au bibliotecă școlară și doar jumătate dintre școlile respondente au declarat că beneficiază de fond de carte înnoit periodic;
- 40% dintre școli nu au laboratoare funcționale de fizică, biologie, chimie etc.;
- aproximativ 54% dintre școlile respondente nu au sală de sport, însă în peste 80% dintre acestea există materiale specifice activităților de educație fizică și sport;
- 83% dintre școlile respondente au înscriși elevi de gimnaziu cu CES, însă 64% dintre acestea nu au profesori de sprijin;
- peste 80% dintre școlile respondente beneficiază de serviciile unui consilier școlar;
- aproape jumătate din școlile respondente au finalizat activitățile de digitalizare a claselor din cadrul proiectului PNRAS;
- aproape 90% dintre școlile respondente sunt dotate cu tehnologii digitale care să faciliteze utilizarea resurselor digitale în procesul de predare-învățare.

4.2 Relevanța intervențiilor PNRAS

Nivelul de cunoaștere a intervențiilor PNRAS în rândul actorilor școlari

Este necesar ca activitățile desfășurate de școală, inclusiv proiecte, programe, să fie cunoscute de toți actorii – profesori, elevi, părinți, autorități locale – care sunt implicați direct sau indirect în viața școlii, pentru a le susține și pentru a maximiza efectele pe care aceste acțiuni le pot avea la nivelul diferiților beneficiari. Cunoașterea acestor intervenții de către elevi poate echivala cu deschidere și implicare în activitățile desfășurate, manifestarea disponibilității și interesului pentru învățare în acord cu nevoi și resurse pe care mediul școlar le oferă. Cunoașterea intervențiilor de către profesori poate determina o mai bună înțelegere a viziunii școlii și a obiectivelor organizaționale, creșterea coeziunii la nivelul grupului de profesori pentru realizarea unor activități

în comun, diversificarea strategiilor didactice utilizate la clasă, prin includerea aspectelor de noutate din cadrul proiectelor școlii. Cunoașterea de către părinți a activităților școlii ar putea contribui la o mai bună înțelegere a rolului și misiunii școlii, conștientizarea importanței educației, valorizarea eforturilor profesorilor, susținerea participării școlare a propriilor copii.

Din datele colectate la nivelul școlilor vizitate, au reieșit următoarele aspecte referitoare la nivelul de cunoaștere a intervențiilor PNRAS I în rândul actorilor școlari:

- Cei mai mulți dintre profesorii care predau în școlile care implementează proiecte PNRAS au cel puțin **informații generale cu privire la proiect**: obiective, cerințe, activități proiectate sau implementate. La nivelul școlilor vizitate, proiectul PNRAS a fost prezentat în cadrul școlii, la debutul acestuia, astfel încât toți profesorii să cunoască obiectivele, ținutele asumate prin contractul de finanțare și activitățile planificate: „*Au fost prezentate scopul și obiectivele proiectului*” (interviu de grup cu profesorii).
- Profesorii din școlile PNRAS **asociază intervenția prin proiect cu prevenirea și reducerea abandonului școlar**, înțelegerea și contribuția lor la activitățile planificate la nivelul școlii realizându-se din această perspectivă: „*Unul din obiective este reducerea abandonului școlar și atragerea elevilor care sunt în pericol să părăsească școala, care au o situație școlară mai delicată, prin diverse activități, fie prin ore suplimentare, remediale, fie prin diverse alte activități extracurriculare care n-au strict legătură cu vreo materie, dar pur și simplu să-i atragă pe elevi să vină la școală, fie prin dotarea școlii cu diverse laboratoare inteligente, materiale inteligente, aparatură inteligentă*” (interviu de grup cu profesorii). Diferite opinii ale acestora sunt ferme în a afirma că principalul scop al PNRAS este reducerea abandonului școlar. De asemenea, profesorii declară că sunt la curent cu acțiunile planificate în cadrul proiectului, fie că e vorba de activități din cadrul orelor sau de excursii, vizite și activități remediale.
- Imaginea de ansamblu pe care profesorii o au cu privire la proiectul implementat în școală este necesară, însă nu suficientă pentru implicarea lor adecvată și consistență în implementarea activităților. Informațiile generale despre proiect nu au fost în toate cazurile suficiente pentru a facilita desfășurarea activităților proiectului, profesorii confruntându-se cu dificultăți variate determinate de **cunoașterea limitată a proiectului**, a instrumentelor de lucru, a posibilităților de intervenție, a instanțelor de sprijin pentru depășirea dificultăților cu care se confruntau. Unele cadre didactice au subliniat că, deși a existat o etapă prealabilă de familiarizare cu specificul și solicitările proiectului, dificultățile de implementare nu au fost întotdeauna ușor de anticipat: „*Noi știm ce avem de făcut, dar nu ne imaginăm că va fi așa greu*” (interviu de grup cu profesorii). Se evidențiază nevoia unor demersuri de informare mai consistentă a profesorilor din școală, fapt ce ar putea contribui la implicarea lor eficientă, consistentă în activități, încă de la începutul proiectului.
- Informații cu privire la derularea proiectelor PNRAS au primit și **părinții** elevilor. Principalele surse de informare au fost copiii și diriginții: „*Ne-au fost prezentate proiectele în care este implicată școala de către doamna dirigintă*”; „*Da, suntem informați pe grupuri, la ședințe cu privire la proiectele desfășurate*”; „*Da, ne-au spus copiii. Au fost foarte entuziasmați*” (interviu de grup cu părinții). Chiar dacă părinții nu au detalii ample cu privire la proiectul PNRAS implementat în școală, informațiile principale – activitățile proiectate și realizate, servicii pentru elevi, dotări, satisfacția elevilor – sunt cunoscute de aceștia: „*Da, ne-au explicat cadrul, ne-au zis despre responsabilități, despre activități*”; „*Știu că fac orele acestea remediale și primesc o masă caldă, tablele, laptopurile achiziționate*” (interviu de grup cu părinții).

Nevoi abordate prin proiectele PNRAS

Principalele nevoi care au fundamentat proiectele finanțate prin programul PNRAS sunt cele specifice **școlilor situate în comunități defavorizate**, în care dificultățile ce caracterizează mediul școlar în ansamblu (cu tot ce ține

de oferta școlară, resurse umane, baza materială etc.) se corelează cu aspectele care țin de statutul social și economic al populației, disponibilitatea și motivația pentru învățare a membrilor comunității, valorizarea școlii.

Principalele nevoi ce au stau la baza implementării PNRAS în școlile vizitate constau în:

- **Prevenirea și combaterea abandonului școlar și creșterea participării școlare** – Directorii școlilor care implementează proiecte PNRAS în runda I au menționat că acest aspect reprezintă principala nevoie a școlilor lor. Derivat de la această nevoie generală, directorii au menționat și alte **nevoi specifice** de intervenție: aplicarea reglementărilor legislative referitoare la participarea școlară a elevilor; mai buna colaborare cu instituțiile responsabile pentru protecția copiilor; adaptare curriculară și diversificarea strategiilor didactice astfel încât accentul să fie pus pe nevoile de învățare ale elevilor și sprijinirea acestora în învățare; corelarea învățării școlare cu învățarea în contexte nonformale și informale, pentru creșterea atractivității învățării și valorificarea competențelor variate pe care le dețin elevii. „*Deocamdată, totuși, nu cred că alte instituții ajută foarte mult școala. (...) Am făcut o listă cu vreo 20 și ceva de copii în caz de abandon. Până acum n-am primit niciun semn, nimic din partea lor [a poliției].*” (interviu cu directorul școlii). „*Trebuie să îi scoatem mai mult pe copii în lume pentru situații de învățare informală și nonformală și m-am gândit la deplasări tematice din care copiii să învețe și să pună în practică ce au învățat, la ore, prin concursuri, prin dezbateri pe tema celor văzute*” (interviu cu directorul școlii). Elevii reclamă absența activităților practice („*întrebă când putem realiza experimente fizic*”), precum și ineficiența sau inexistența transportului școlar, afectează participarea și desfășurarea adecvată a procesului educațional („*Mai avem nevoie de mașini de transport elevi – ne chinuim cu 2 mașini cu capacitate de 16 elevi la o populație școlară de 160 de copii*”).
- **Sprijin susținut pentru învățare** – În opinia directorilor și a profesorilor, elevii aflați în risc de abandon școlar se confruntă cu rămânări în urmă în învățare, situație favorizată de vulnerabilitățile multiple pe care aceștia le au. Sprijinul adaptat, învățarea abilităților de bază (scris, citit, socotit) sunt menționate ca priorități de unii directori ai școlilor care implementează proiecte PNRAS, iar activitățile remediale sunt considerate oportunități pentru recuperarea acestor lacune în învățare. „*Ținta mea a fost, când am venit aici, ca toți să știe să scrie, să citească și să știe tabla înmulțirii. Și o să-mi spuneți că atât de puțin? Dar e foarte mult. Pentru ei înseamnă enorm*” (interviu cu directorul școlii). Pentru mulți directori, proiectul PNRAS a fost văzut ca o oportunitate pentru îmbunătățirea rezultatelor școlare, inclusiv la evaluările naționale, tocmai prin posibilitatea desfășurării activităților remediale. Multe declarații ale profesorilor subliniază faptul că aceștia au reușit să mobilizeze elevii în cadrul orelor remediale, creând un mediu pozitiv și interactiv pentru învățare. Se menționează că elevii participă cu interes la orele remediale când sunt organizate într-un mod relaxat și interactiv. Această abordare facilitează învățarea și ajută elevii să se simtă confortabil în a-și exprima dificultățile de învățare, contribuind astfel la progresul lor academic („*Faptul că poți să lucrezi cu copiii și ei au conștientizat că au anumite lipsuri sau că au probleme*”, „*E o oră liberă la care spun ce nu au înțeles*”).
- **Stabilitatea pe post a cadrelor didactice** – Acest aspect constituie o nevoie cu care se confruntă multe dintre școlile situate în comunități defavorizate: „*...de-a lungul timpului, a scăzut imaginea școlii în comunitate și nu au mai vrut să vină nici profesori*” (interviu cu directorul școlii). Distanța față de centrul comunei sau față de oraș, dificultățile resimțite de profesori în activitatea cu elevii vulnerabili, lipsa competențelor de lucru adaptat nevoilor specifice de învățare ale acestor elevi, lipsa dotărilor moderne, lipsa unui mediu de lucru pozitiv, caracterizat prin cooperare și sprijin reciproc sunt doar câteva dintre motivele care îi determină pe profesorii care ajung în școlile din comunități vulnerabile să nu petreacă un timp îndelungat în acestea, ci să solicite transferuri, detașări. În acest context, directorii au văzut în proiectele finanțate prin programul PNRAS, o oportunitate pentru menținerea în școală a profesorilor un timp îndelungat, prin investiții în dotări pentru activitatea didactică a profesorilor, în dezvoltarea competențelor profesionale ale acestora, în activități care vizează starea de bine în școală sau prin promovarea și dezvoltarea lucrului în echipă.
- **Formarea profesorilor** – Directorii au evidențiat nevoi concrete de formare a profesorilor din școlile PNRAS, astfel încât competențele lor profesionale să răspundă cât mai bine nevoilor elevilor. În acest sens, s-au evidențiat nevoi de formare pentru lucrul cu elevii cu CES, pentru utilizarea noilor tehnologii în activitățile de

predare-învățare-evaluare, pentru aplicarea noului curriculum la clasă. Participarea profesorilor la programe de formare este condiționată, în unele situații, de costuri pe care școala nu le poate susține: „*Apoi perfecționarea cadrelor didactice e necesară. Sunt colegi care participă la cursuri, dar în funcție de banii pe care îi avem în buget. E foarte greu acum să mai conving un coleg să mai plătească el pentru cursuri*” (interviu cu directorul școlii). Organizate și susținute ca activități în cadrul proiectelor PNRAS, activitățile de formare adresate profesorilor au devenit contexte accesibile (din punct de vedere al distanțelor, al criteriilor de selecție) și gratuite, însă este necesar în continuare a fi extinse și implementate în toate școlile beneficiare PNRAS.

- **Dotarea școlilor cu echipamente și resurse** – Directorii de școli și primarii intervievați au evidențiat lipsa resurselor materiale din școli, necesare desfășurării unor activități de calitate, precum și disponibilitatea lor de accesare a fondurilor pentru asigurarea dotărilor necesare. În contextul subfinanțării în ceea ce privește infrastructura școlară, „*nu am ratat niciunul dintre proiectele pe care l-am fi putut accesa*” (interviu cu primarul), aceasta și pentru că infrastructura școlară, conform Legii educației, este responsabilitatea exclusivă a autorităților publice locale.
- **Educația părinților** – Pentru multe dintre școlile PNRAS I, o nevoie prioritară a făcut referire la realizarea de activități de educație a părinților, pentru a-i sprijini să înțeleagă mai bine rolul educației și al școlii, pentru a-i convinge să îi lase/trimită pe copii la școală, pentru a-i implica în sprijinirea copiilor în învățare, pentru a-i transforma în parteneri pentru educația copiilor.
- **Starea de bine în școală** – Dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor și asigurarea stării de bine este considerată o nevoie amplă în școlile PNRAS I, atât din perspectiva elevilor, cât și a profesorilor. Motivația scăzută a elevilor pentru propriul parcurs educațional: „*mulți vor să meargă în străinătate să câștige bani ușor și nu mai pun așa mult accent pe școală*” (interviu de grup cu profesorii), problemele emoționale și psihologice ale acestora, intensificate de situațiile de acasă și de mediul social dificil: „*Autoreglarea emoțională, ei se duc spre adolescență precoce... adulții nu mai sunt modele, vin la școală, refulează*” (interviu de grup cu profesorii) arată necesitatea derulării de activități de consiliere de calitate: „*Pentru elevii noștri și pentru elevii din mediile vulnerabile ar fi poate un element care ar face diferența în proporție de 80% să existe mult mai multă consiliere de calitate*” (interviu de grup cu profesorii). De asemenea, mulți dintre directori au semnalat importanța activităților de consiliere: „*Consilierul este altcineva și nu este nici diriginte, nici părinte. Și atunci copiii au mai multă încredere în ei și am observat o ameliorare, cel puțin vin cu drag la orele de consiliere și vin deschiși și am descoperit și pe baza acestor ore, diverse probleme pe care ei le au și noi nu știam absolut nimic despre ei sau părinții lor.*” (interviu directorul școlii)

4.3 Eficacitatea intervențiilor PNRAS

Activități implementate

Analiza datelor referitoare la principalele categorii de activități realizate de școli în cadrul primei runde de implementare a proiectelor PNRAS – realizată pe baza informațiilor oferite de personalul școlii, părinți, reprezentanți ai autorităților locale – evidențiază intervenții educaționale variate și concordante cu nevoile specifice ale elevilor și școlilor, care au fundamentat proiecte:

- **Activitățile remediale** – Acestea au avut ca scop recuperarea rămănelor în urmă ale elevilor la diferite discipline de studiu. Au fost organizate în special la Limba și literatura română și la Matematică, argumentate fiind și de nevoile suplimentare de sprijin pe care elevii le au la aceste discipline pentru participarea la evaluările naționale. Nu au fost, însă, singurele discipline la care s-au organizat activități remediale, exemplele oferite de directori și profesori indicând discipline precum: limbi străine, științe, istorie. Dincolo de contribuția acestor activități la îmbunătățirea rezultatelor școlare ale elevilor, activitățile remediale au avut efecte și la

nivelul creșterii stimei de sine a elevilor, la nivelul diminuării comportamentelor agresive determinate de stigmatizare sau excluziune, cauzate de rezultate școlare slabe.

- **Activități extrașcolare** – Participarea activă a profesorilor în activități extracurriculare este considerată un context important pentru crearea unui sentiment de comunitate și apartenență, contribuind la o experiență educațională mai completă. În cele mai multe situații, activitățile extrașcolare au luat forma excursiilor tematice, a taberelor sau a atelierelor. Excursiile tematice și taberele au fost printre cele mai apreciate activități, deopotrivă de elevi și de profesori. Elevii le-au apreciat pentru contextele de învățare oferite, dar și pentru oportunitățile de petrecere a timpului liber și de descoperire a unor locuri în care nu au avut ocazia să meargă anterior proiectului: „*Sunt copii care niciodată nu au ieșit din localitatea lor și sunt foarte încântați, dar sunt părinți care nu au ieșit și spun „dar nu putem merge și noi?”*” (interviu cu directorul școlii). Profesorii au apreciat aceste activități în special pentru facilitarea utilizării unor metode alternative de învățare, dar și pentru efectele asupra creșterii coeziunii grupului de elevi din clasă/școală. Organizarea de activități extrașcolare variate în proiectele PNRAS a permis creșterea ofertei de activități de învățare propuse de școală. Astfel, au fost organizate cluburi de dansuri, activități sportive, ateliere de lectură, ateliere care au încurajat dezvoltarea abilităților practice (pictură, origami). Oferta variată și posibilitatea elevilor de a alege activitățile extrașcolare care răspund cel mai bine intereselor lor de învățare, au constituit nu doar contexte de învățare, ci și de socializare, dezvoltare personală, valorificare a unor achiziții dobândite în afara școlii. „*Activități extrașcolare, gândite sub forma unor cercuri tematice, dar în foarte strânsă legătură cu abilitățile și cu resursa umană din școală. Și vă dau un exemplu, colega mea de religie și limba franceză e absolventă și a Facultății de Jurnalism și atunci îmbină plăcutul în cercul de teatru (...)* Deci dacă pare o multitudine de cercuri, sunt gândite pe baza abilităților pe care le au colegii mei, adică să fie și o paletă largă pentru copii, adică să aibă posibilitatea să își aleagă cercul la care vor să participe, să nu existe ceva strict” (interviu cu directorul școlii).
- **Activități de dotare și digitalizare a școlilor** – Acestea sunt activități prin care școlile și-au propus să contribuie la calitatea mediului școlar, la starea de bine a elevilor, la sprijinirea profesorilor pentru acces la tehnologii și resurse digitale care să facă activitățile didactice mai atractive, să contribuie la o mai bună gestionare a resurselor de timp etc. Investițiile pe care le-au realizat școlile implicate în runda I a proiectelor PNRAS au constat în achiziția de echipamente (table digitale, laptopuri, calculatoare de birou sau alte aparaturi pentru dotarea laboratoarelor de informatică) și de materiale de învățare pentru modernizarea procesului educațional. De asemenea, au fost realizate investiții în creșterea fondului de carte al bibliotecilor sau chiar în digitalizarea bibliotecilor, renovarea unor spații astfel încât acestea să fie mai atractive și funcționale.
- **Masă caldă, gustare** – Multe dintre școlile participante la program au propus servicii de masă caldă sau gustări, care îi motivează pe copii să aibă frecvență școlară și să participe la activități. Directorii au semnalat că pentru unii părinți primează motivarea externă, prin oferirea de sprijin material: „*Noi în PNRAS le-am dat o gustare. Cât timp au fost la activități, au primit un sandviș, un fruct, lapte, apă sau un produs derivat din lapte. Dar unii părinți urmăresc doar bani, doar beneficii materiale, atât*” (interviu cu directorul). În opinia directorilor, acest sprijin material necesită a fi dublat prin motivarea elevilor și a părinților pentru participare școlară și implicare în învățare: „*Masa caldă i-a motivat....*” (interviu cu directorul).
- **Activități de formare a cadrelor didactice** – Cadrele didactice au beneficiat de activități de formare pentru dezvoltarea competențelor profesionale, în special pentru utilizarea tehnologiilor digitale și lucrul cu elevi cu nevoi educaționale speciale (CES). Implicarea școlilor în proiectele PNRAS a evidențiat creșterea accesului, dar și interesului profesorilor pentru workshop-uri și seminare care au acoperit o gamă largă de tematici.

În opinia directorilor și a profesorilor, **participarea la activitățile** incluse în proiectele PNRAS a fost în general bună. În unele situații, a fost evidențiat faptul că aceste activități au răspuns cu prioritate unor nevoi și interese de învățare ale elevilor. În alte situații, s-a făcut referire la satisfacerea unor nevoi de bază care țin de condițiile mai bune de masă și de activitate oferite de școală, comparativ cu cele de acasă: „*Mai ales pe timpul iernii, copiii ar vrea să stea cât mai mult la școală pentru că e cald și bine, curat și se simt foarte bine*” (interviu cu directorul).

Nivelul de implicare al actorilor școlari în implementarea proiectelor PNRAS

- Pentru mulți dintre directorii școlilor PNRAS I, șansa și succesul implementării proiectelor a ținut de **implicarea majorității profesorilor** în planificarea și realizarea activităților de proiect: *„Fără colegii mei nu puteam să fac nimic în acest proiect”; „Am descoperit împreună necunoscutele proiectelor”; „Cea mai frumoasă lecție pe care am învățat-o a fost colaborarea între noi profesorii, lucrul în echipă. Nu numai echipa de proiect, ci tot colectivul de cadre didactice. Am devenit ca o familie, lucrăm împreună pentru niște rezultate mai bune”* (interviuri cu directori).
- Unii dintre directori au semnalat însă și situații în care o parte dintre profesori au manifestat **atitudini refractare** și nu sunt dispuși să depună efort suplimentar dincolo de orele de predare, nu doresc să susțină orele remediale sau să se implice în organizarea activităților extrașcolare planificate în proiecte, sunt navetiști și nu au timpul necesar sau nu vor să accepte programul de după-masă solicitat de derularea unora dintre activitățile din proiectele PNRAS: *„Mai sunt și colegi care nu sunt implicați, nu vor, așa îmi zicea doamna de mate: Da’ cine ne-a băgat în PNRAS?... Unii au o anumită vârstă, unii din ei sunt obosiți, alții nu sunt obișnuiți cu proiecte”* (interviuri cu directori). De asemenea, se menționează și impedimentul imposibilității de a plăti echipa managerială în cadrul proiectelor PNRAS, aspect care a condus la lipsa de motivare, corelată cu multitudinea de responsabilități ce derivă din implementarea proiectelor în școli.
- **Profesorii apreciază că sunt implicați** în implementarea activităților din cadrul proiectului PNRAS, atât în ceea ce privește dezvoltarea lor profesională, cât și în organizarea activităților pentru elevi. Referirile privind participarea cadrelor didactice la cursuri de formare includ referințe explicite la teme care vizează digitalizarea și la cele care susțin metodologic derularea de activități remediale. Activitățile remediale sunt frecvent amintite ca fiind preocupări importante în cadrul proiectului: *„Implicarea noastră în realizarea activităților remediale este esențială pentru a ajuta elevii să recupereze materia”* (interviu de grup cu profesorii). Se subliniază implicarea profesorilor, fără detalii semnificative despre nivelul de participare al elevilor sau al părinților în aceste acțiuni specifice.
- **Implicarea elevilor** pare a fi mai amplă în activitățile practice și recreative organizate în cadrul proiectelor PNRAS I, care le-au oferit acestora experiențe noi: *„De exemplu, excursiile sunt o șansă pentru mulți care nu au susținere financiară. Sunt copii care au ieșit pentru prima dată din sat”* (interviu de grup cu profesorii).
- Conform declarațiilor directorilor, **implicarea părinților** în implementarea activităților PNRAS I este diferită de la o școală la alta, de la o categorie la alta. În unele situații s-a semnalat participarea activă a părinților la activitățile planificate în proiecte, corelată cu gradul lor de mulțumire privind dotările școlii, masa oferită copiilor, activitățile remediale de care aceștia beneficiază. În alte școli directorii au menționat că se manifestă atitudini discriminatorii, reticențe ale părinților români, care spun că în școală sunt prea mulți copii romi. În alte situații, implicarea părinților romi în activități este problematică: *„Avem o activitate, Școala părinților s-a numit. Dar din păcate, părinții de romi au fost în prezență foarte mică”; „Am avut o activitate de curând, au venit câțiva dintre ei, mereu cam aceiași”; „Trebuie lucrat foarte mult cu acești părinți, dar nu vin, nu se implică, au situații problematice, mulți sunt analfabeți, este dificil”* (interviuri cu directori). Neimplicarea părinților în educația copiilor adesea în favoarea muncii în străinătate, reprezintă o barieră majoră în asigurarea unui mediu educațional eficient. Aceste probleme sunt agravate de condițiile economice și sociale, care adesea forțează elevii și familiile să prioritizeze supraviețuirea economică în detrimentul educației. La puncte slabe identificate din punctul de vedere al copilului sunt părinții dezinteresați, care preferă să lase copiii seama bunicilor sau îi neglijează (*„Copii care ar putea să facă față chiar în liceu și poate și mai departe sunt descurajați de familie. Pentru că copilul vede că n-are cu ce veni la școală, nu are cu se încălța, n-are ce mânca. Se duce acasă, părintele îl bate, nu știe altceva ce să facă decât să-l bată și sunt elevi care se pierd din pricina asta”*).

- Profesorii declară că depun eforturi considerabile pentru a sprijini elevii proveniți din grupuri vulnerabile, cum ar fi cei din familii dezavantajate socio-economic, elevi cu cerințe educaționale speciale (CES), romi sau copii aflați în situații de sărăcie extremă. Mulți elevi provin din medii defavorizate, ceea ce poate genera dificultăți de învățare și dezvoltare. Abandonul școlar, implicarea în muncă sezonieră sau grija pentru frați, plecarea părinților în străinătate, începerea timpurie a vieții sexuale („*Avem cazuri de abandon, își încep viața sexuală în clasa a 6-a cu acordul părinților*”) sunt exemple clare de dificultăți cu care se confruntă acești elevi. Se menționează, de asemenea, că numărul de elevi este în scădere („*Noi suntem într-o zonă de rural foarte apropiată de două municipii, de Tecuci și de Galați, și atunci elevii pleacă, migrează la oraș, spun că acolo e mai bine sau că acolo își doresc*”). Situațiile dificile de acasă („*se întâmplă să nu doarmă copilul noaptea din cauza certurilor foarte puternice dintre părinți*”) și lipsa educației parentale adecvate adaugă un strat suplimentar de dificultate pentru personalul școlar în gestionarea acestor probleme. Sunt menționate și familiile cu nivel educațional precar („*Mulți copii vin și spun că părinții nu-i pot ajuta pentru că au 4 clase și nu au cum să ajute*”). În cadrul discuțiilor de grup, profesorii au subliniat necesitatea de a desfășura **activități remediale și extrașcolare destinate în special acestor elevi, centrate pe nevoi specifice**. De asemenea, s-a subliniat nevoia ca aceste activități să continue și după finalizarea proiectului, pentru a-și atinge scopurile pe termen lung.
- Un alt aspect important pe care profesorii l-au evidențiat este **nevoia de a extinde grupurile țintă ale proiectului**, pentru a include în activități remediale, dar nu numai, și elevii din clasele V-VI, dar și pe cei din clasele IX-X, astfel încât sprijinul să fie oferit pe o perioadă mai lungă de timp din parcursul lor școlar și într-un mod mai cuprinzător.
- O temă frecvent menționată de profesori a vizat **dificultățile în lucrul cu elevii cu CES**, remarcându-se lipsa de pregătire și de resurse adecvate pentru a răspunde nevoilor acestora. Profesorii apreciază că, pentru a avea un impact real, cursurile de formare pe această temă ar trebui să aibă un caracter aplicativ mai puternic: „*Avem nevoie de mai multe cursuri de formare, dar să fie făcute pe cazuri de la clasă. Adică să știm exact ce metode aplicăm în clasă. În cazul copiilor cu CES am fost aruncați în război fără arme pentru că nu prea știm ce să facem*”; „*Sunt de 20 de ani în învățământ și nu m-a învățat nimeni cum să lucrez cu acești copii*” (interviu de grup cu profesorii). De asemenea, provocările sunt amplificate adesea de lipsa profesorilor de sprijin pentru copiii cu CES. Un profesor cu experiență în străinătate a observat diferențele semnificative în abordare: „*Am predat în străinătate... în clasele cu CES, copilul cu CES stătea lângă profesorul care era specialist. Profesorul specialist devenea un ajutor și pentru profesorul clasei*” (interviu de grup cu profesorii). Alte aspecte au făcut referire la părinți care refuză să declare/să recunoască situația de CES/dizabilitate a copiilor lor, de frica etichetării sau din cauza neconștientizării nevoii de sprijin: „*Li se pare că este o rușine*”; „*Consideră doar că este un răsfăț*” (interviuri de grup cu profesori).
- Alte nevoi specifice menționate de directori și de profesori fac referire la **elevii care provin din familii dezorganizate, cu părinți plecați în străinătate**. Profesorii povestesc despre comportamente problematice, violente, despre absenteism ridicat corelat cu lipsa de supraveghere a copiilor pentru a fi trimiși la școală și pentru a se pregăti pentru școală.
- Alte situații problematice sunt legate de **copiii din anumite comunități de romi**. În multe școli, directorii și profesorii au menționat situația elevilor rome care nu sunt lăsate să vină la școală, începând cu clasa a V-a. De asemenea, a fost semnalată practica de a scuti copiii de la ore, fără un motiv real: „*Mereu aduc câte o scutire*” (interviu cu directorul).
- Un aspect specific al discuțiilor cu directorii și cu profesorii a vizat **situația elevilor mame** și comportamentele de etichetare legate de situația acestora. „*Fetele care fac copii de tinere nu mai vin la școală de rușine, de jenă. E prea devreme pentru societatea noastră să le motivezi cu bani, cu burse speciale*” (interviul cu directorul).

- Problemele grupurilor defavorizate sunt accentuate și de lipsa **de motivație a elevilor** față de învățare. Unii dintre acești copii nu sunt stimulați să învețe pentru că nu văd o perspectivă clară pentru viitorul lor din punct de vedere educațional și financiar. Profesorii se declară adesea neputincioși în fața acestei lipse de motivație, considerând eforturile în acest sens „o luptă cu morile de vânt”: „Anul trecut am avut clasa a VIII-a și am avut copii care proveneau dintr-un sat, adică din zona cea mai defavorizată a comunei și care nu au fost motivați să învețe, pentru că știau că părinții nu vor avea posibilitatea să-i susțină financiar ca să meargă mai departe la școală” (interviu de grup cu profesorii).
- În fața multitudinii de probleme specifice lucrului cu copiii din grupuri dezavantajate, multe opinii exprimate în discuțiile cu profesorii arată că ei se simt adesea insuficient pregătiți în fața situațiilor particulare ale acestor copii vulnerabili, nesuținuți, fără resursele umane și educaționale necesare. Aceștia au subliniat **nevoia de sprijin suplimentar și de formare specifică**, pentru a putea răspunde cu adevărat nevoilor acestor elevi.

Dificultăți cu care s-au confruntat școlile în implementarea PNRAS

Directorii de școli intervievați au declarat că s-au confruntat cu variate dificultăți externe și interne în implementarea proiectelor PNRAS. Printre **dificultățile externe**, au fost menționate aspecte care țin de organizarea generală a implementării proiectelor PNRAS sau de factori de context, cum ar fi:

- **semnarea cu întârziere a contractelor de finanțare** coroborată cu **creșterea prețurilor**, a generat diferențe față de planificările inițiale din bugetele proiectelor;
- **timp insuficient** pentru implementarea activităților planificate, din cauza semnării cu întârziere a contractelor de finanțare și implicit a demarării cu întârziere a proiectelor („A fost necesară modificarea graficului de activități, pentru că s-a semnat contractul în septembrie.”);
- diferite **schimbări** comunicate școlilor pe parcursul implementării proiectelor (de exemplu, modificări aduse documentelor de raportare) sau **neclaritatea unor informații** ce țin de implementarea proiectului;
- **neremunerarea echipei de management**, aspect care a determinat motivarea insuficientă, concomitent cu supraîncărcarea timpului: *Faptul că cei din echipa de management nu sunt remunerați este un aspect care trebuie luat în calcul pentru că volumul de activități este mare și afectează altele, fie iau din timpul liber, chiar și din alte activități.* (interviu cu directorul).

Directorii au făcut referire și la anumite **dificultăți interne**, referitoare la insuficiența sau chiar lipsa resurselor umane, de timp, financiare, materiale și de infrastructură necesare implementării proiectelor:

- **imposibilitatea de a răspunde nevoilor tuturor elevilor**; de exemplu, nevoi de masă caldă/gustare din cauza planificării neadecvate a bugetului sau resurselor insuficiente;
- dificultăți determinate de **lipsa resurselor umane disponibile** necesare pentru înregistrarea datelor colectate prin instrumentele MATE, de schimbarea diriginților responsabili cu această fișă la nivelul claselor pe care le coordonează;
- dificultăți privind atingerea **indicatorilor** referitori la participarea și notele obținute la Evaluarea Națională;
- **lipsa spațiului** pentru desfășurarea activităților remediale: „În lipsa spațiilor, din păcate nu a putut fi efectuată adecvat educația remedială. Colegii mei au făcut așa, câteva ore de pregătire, când au avut biblioteca liberă sau sala de lângă, când acestea nu erau folosite pentru orele de curs” (interviu cu directorul);
- întârzieri în implementarea activităților determinate de **schimbarea managerului de proiect**, din cauza conflictului de interese în care se afla sau a altor motive;
- **lipsa de încredere** a personalului școlii în capacitatea proprie de implementare a proiectului: „Și în anul 2022 nu am început nicio activitate pentru că aveam puțini bani puși, estimați acolo. Plus teama.” (interviu cu directorul);

- **lipsa de experiență** în implementare de proiecte a membrilor echipei de management/ proiect;
- dificultăți în realizarea procedurilor de **achiziții** determinate de legislația complexă și de lipsa de experiență;
- **lipsa personalului auxiliar** (contabil, secretar, informatician) sau cu jumătate de normă, necesar pentru diferitele activități ale proiectelor sau lipsa de experiență a acestora în implementarea de proiecte: „*E foarte greu cu jumătate de normă de secretar și de contabil debutanți să pot să fac performanță, oricât de mult aș încerca. Ce pot să spun e că sper să ne ajute contabilul de la primărie și să mergem mai departe*”; „*Nu avem un informatician care să sprijine activitățile realizate pe platforme, dar și achiziția de echipamente IT.*” (interviu director).
- **lipsa unui responsabil financiar** complică gestionarea actelor și a documentației necesare pentru proiect.

La aspectele de mai sus se adaugă alte **dificultăți și provocări cu care s-au confruntat profesorii** în realizarea activităților din proiect:

- **programul aglomerat al elevilor și profesorilor**, care a făcut dificilă organizarea și participarea constantă la activitățile proiectului; cu toate acestea, se subliniază motivația crescută în rândul elevilor de a se implica cu plăcere în activități, ceea ce a ajutat la depășirea acestei provocări;
- **reticența părinților** față de completarea documentelor necesare pentru participarea copiilor în proiect; un profesor a relatat că unii părinți s-au panicat când au fost nevoiți să furnizeze datele personale ale copiilor, cum ar fi codul numeric personal, temându-se că autoritățile ar putea interveni în viața lor privată: „*Am avut un părinte care a început să semneze documentele și, când a văzut că trebuie să completeze codul numeric personal (și mulți alți părinți au făcut la fel), a venit panicat să întrebe dacă vine cineva să îi ia copilul*” (interviu de grup profesori);
- **confruntarea cu mentalități, modele și exemple** deficitare; astfel de dificultăți au făcut ca, în ciuda eforturilor depuse, abandonul școlar să nu poată fi diminuat în mod semnificativ în cazul elevilor provenind dintr-un mediu familial care nu încurajează învățarea: „*Copilul care a abandonat în clasa a VII-a avea modelul fraților mai mari, care la fel abandonaseră până în clasa a VIII-a și care se ocupă doar cu munca zilnică, cu ziua, fac un ban și-l consumă și ei sunt mulțumiți cu asta*” (interviu de grup profesori).
- **problemelor tehnice temporare ale platformei SIIIR și ale modulului MATE din SIIIR**, care au dus la întârzieri în gestionarea datelor despre elevi. „*Spre exemplu, din septembrie, până la sfârșitul lui ianuarie, elevii care erau repetenți nu figurau că au repetat clasa și nu puteam bifa această populație acolo în platformă. Dosarul de caz am reușit abia săptămâna trecută am reușit să-l rezolvăm pentru că tot ne apărea eroare în SIIIR.*” (interviu cu directorul)

În ciuda acestor provocări, declarațiile profesorilor incluși în focus grupuri subliniază faptul că echipa didactică s-a mobilizat pentru atingerea obiectivelor proiectului, continuând să colaboreze pentru succesul inițiativei. Se menționează faptul că, deși implementarea proiectului a fost dificilă și a implicat mult efort voluntar, profesorii s-au mobilizat și au lucrat împreună pentru a atinge scopurile comune ale proiectului („*A fost un efort, aici e un pic muncă voluntară*”, „*Ne-am mobilizat și-am rezolvat, e un scop comun*”).

4.4 Eficiența intervențiilor PNRAS

În opinia majorității directorilor școlilor PNRAS, bugetele proiectelor finanțate au fost suficiente pentru volumul de activități previzionat. Discuțiile cu directorii școlilor PNRAS I dar și cu primarii au scos în evidență faptul că bugetele proiectelor finanțate prin runda I PNRAS sunt în general cuprinzătoare și au permis realizarea activităților planificate. Cu toate acestea, nu valoarea bugetelor este considerată o problemă, ci mai degrabă temerile directorilor legate de întârzierea transferului fondurilor din partea finanțatorilor care pot conduce la întârzierea plăților către furnizori și implicit la periclitarea relațiilor contractuale cu acestea.

Perioada mare de timp între depunerea proiectului și demararea efectivă a activităților a creat probleme de aplicabilitate a structurii bugetului proiectelor finanțate. Interviuurile au scos în evidență faptul că, de la proiectarea bugetului până la implementarea proiectului a trecut o perioadă considerabilă de timp, când prețurile (inclusiv salariile) s-au modificat, iar sumele bugetate inițial nu au mai putut acoperi cheltuielile curente, fiind necesare ajustări bugetare prin notificare sau act adițional. În acest context, s-a propus **flexibilizarea** regulilor/procedurilor privind modificarea bugetului (ex: de la o activitate la alta) , astfel încât proiectul să poată implementa toate activitățile propuse și să răspundă cât mai bine nevoilor specifice adresate.

De asemenea, planificarea deficitară a bugetului în faza de depunere de proiect a fost altă cauză care a condus la necesitatea de modificarea a bugetului și implicit întârzieri în implementare. Unii directori și-au asumat planificarea deficitară a bugetului și, de aici, insuficiența acestuia pentru implementarea tuturor activităților planificate (de exemplu, nu au fost bine anticipate toate costurile pentru asigurarea unei mese zilnice). Planificarea deficitară s-a datorat în special **lipsei de experiență și de personal specializat** în scrierea de proiecte și în gestionarea financiară a acestora, concomitent cu **lipsa de sprijin extern** în scopul unei planificări cât mai eficiente: „Școlile au nevoie și de un manager pe buget, care să se ocupe de partea de achiziție, buget, gestionare, iar directorul să vină cu ceea ce înseamnă calitatea actului educațional. Sau poate cumva să aibă proiectul și un buget în a nu știu, în a putea lua o firmă de consultanță”; „La școala mea este un contabil cu jumătate de normă, care este hărțuit că are multiple sarcini de vineri să fie gata până luni dimineață, nu poate el singur să ducă partea financiară a proiectului ” (interviuri directori).

Derularea financiară a fost îngreunată de lipsa experienței a echipelor de proiect și cunoștințelor specifice în domeniu. O parte din directori au semnalat că au dificultăți de înțelegere a modalităților de realizare a plăților personalului implicat în proiect sau de derulare a achizițiilor publice, respectiv plata a serviciilor contractate. Prin urmare, execuția bugetară a fost întârziată având în vedere ca echipele de implementare din unele școli au așteptat clarificări de la ISJ sau de la ME.

Modalități de monitorizare și evaluare a impactului proiectelor PNRAS

- Directorii școlilor PNRAS I au declarat că aplică numeroase **modalități de monitorizare și evaluare** a intervențiilor realizate în proiecte: discuții, întâlniri de lucru periodice ale echipelor de implementare, observare/asistență la ore, fișe de monitorizare, chestionare de feedback din partea participanților la activități, fișe de prezență pentru participanții la activități, discuții cu elevii pe baza experienței lor în activitățile de proiect, analize SWOT, grafice de monitorizare pe baza Gant etc.
- Unele școli au planificat în proiect **activități de evaluare** a impactului proiectului, prin apel la evaluatori externi: „Chiar în cadrul proiectului, una dintre activitățile pe care am scris-o a fost evaluarea stării de bine a elevilor. Am lansat achiziția, am chemat o fundație din Iași, așteptăm raportul. Am avut iarăși în cadrul proiectului evaluarea competențelor de literație ale elevilor, iarăși așteptăm raportul. Deci cam știm nivelul, dar am vrut să avem informare de la o sursă sigură cumva” (interviuri directori).

4.5 Măsuri pentru asigurarea sustenabilității intervențiilor PNRAS propuse de directorii școlilor vizitate

Directorii școlilor PNRAS runda 1 au identificat o varietate de măsuri care pot asigura sustenabilitatea intervențiilor și durabilitatea rezultatelor acestor proiecte. **Propuneri de activități** pentru sustenabilitate:

- utilizarea pe termen lung a **dotărilor** obținute prin PNRAS (ex. săli amenajate cu diferite scopuri educaționale, mobilier, echipamente și dotări digitale, biblioteci, radio școlar etc.);
- continuarea implementării **mecanismului MATE**;
- utilizarea **strategiilor didactice** active, inovative aplicate de profesori în cadrul activităților de proiect;

- diversificarea ofertei de **activități educaționale** ale școlii, prin includerea acelor activități care au avut cel mai mare succes în proiect; *„Unele dintre activități le-am făcut și până la PNRAS, dar nu la nivelul la care ne-am propus prin acest proiect, acum am învățat să le facem altfel”* (interviuri directori).
- valorificarea echipei de proiect și a profesorilor formați în PNRAS ca **persoane-resursă** la nivelul școlilor, pentru sprijinirea altor inițiative și a altor profesori, dar și pentru promovarea experienței de proiect către alte școli: *„Avem de gând să mergem să arătăm liceelor și școlilor din vecinătate ce am realizat prin proiect, pentru că mai mult ca sigur vor fi interesați”* (interviuri directori);
- continuarea activităților de **consiliere pentru elevi, părinți**, cu condiția de a avea consilier permanent în școală;
- continuarea activităților de **digitalizare** (ex. abonamente etc.), cu **sprijinul primăriei**;
- continuarea activităților de **educație remedială** a fost cel mai frecvent menționată. Majoritatea directorilor au menționat că profesorii din școlile lor au organizat activități remediale și înainte de PNRAS, la disciplinele care fac obiectul evaluării naționale de la finalul clasei a VIII-a. În cadrul proiectelor, au experimentat intervenții remediale și la alte discipline de studiu, dar cel mai important, au putut însoți participarea la aceste activități de acordarea unei mese calde. Astfel, aceștia atrag atenția asupra unor posibile riscuri, după finalizarea PNRAS, în lipsa plății și a asigurării mesei calde: *„La remediale există un risc după finalizarea PNRAS. În primul rând, lipsind masa caldă, copiii nu vor mai rămâne la remediale. Apoi nu cred că vor mai accepta colegii mei să lucreze cu tot gimnaziul. Probabil vom rămâne doar cu clasa a VIII-a, ca înainte de PNRAS”* (interviuri directori).

Pentru unele dintre activitățile anterior prezentate, directorii au menționat că este suficientă continuarea acțiunilor, prin **integrarea în activitatea curentă** a profesorilor și/sau a școlii ca organizație.

Pentru altele însă, s-a subliniat **nevoia de a identifica surse de finanțare** necesare pentru desfășurarea lor, pe termen lung (ex. masa caldă, gustarea, activitățile de educație remedială, activitățile extrașcolare, inclusiv pentru Săptămâna altfel și pentru Săptămâna verde).

De asemenea, directorii au menționat **nevoia de implicare a UAT și a asistenței sociale** ca sprijin pentru a asigura sustenabilitatea rezultatelor PNRAS, pentru a aduce copiii la școală, pentru a sprijini financiar demersurile viitoare ale școlilor.

În consens cu actorii școlari, **reprezentanții comunităților locale** au menționat că au în vedere proiecte pentru continuarea îmbunătățirii condițiilor de învățare, creșterea siguranței, încurajarea activităților sportive, toate subsumate ideii de creștere a calității procesului de învățare. Exemple: after-school, reabilitare /extindere /construire de noi unități de învățământ, săli/terenuri de sport, angajare mediatori școlari, activități de educație parentală, masă sănătoasă, cabinete de medicină școlară, sisteme supraveghere școli, asigurarea de Internet acasă pentru copii, sprijin pentru perfecționarea cadrelor didactice, activități pe teme de interes (educație sexuală, educație civică, promovarea măsurilor antidrog), reducerea costurilor la utilități.

5. Recomandări

Asigurarea unui sprijin constant pentru școlile implicate în PNRAS, pentru derularea activităților și managementului proiectelor. Schema de granturi PNRAS este încă în curs de desfășurare, cu mai mult de doi ani de implementare în față, iar efectele intervenției asupra riscului de PTȘ vor fi evident pe termen mediu și lung. În acest context, deși obiectivele Reformei 3 din PNRR și a țintei 468 se îndeplinesc școlile au raportat o nevoie de sprijin în implementare și un răspuns mai prompt din partea echipei inspectoratelor și a ministerului. Recomandăm, pentru perioada următoare, organizarea unor întâlniri lunare online, deschise beneficiarilor, pentru a facilita soluționarea concretă a problemelor întâmpinate. În plus, propunem efectuarea unor vizite periodice în teren, care să permită identificarea rapidă a dificultăților și oferirea de soluții adaptate direct la fața locului. Aceste măsuri vor contribui la îmbunătățirea implementării schemei PNRAS.

Accelerarea distribuției periodice a fondurilor către școli, asigurând astfel disponibilitatea resurselor necesare pentru implementarea eficientă și la timp a proiectelor derulate în cadrul PNRR. Acest proces va permite unităților de învățământ să își gestioneze mai eficient bugetele, evitând întârzieri în derularea activităților planificate și optimizând utilizarea fondurilor. În paralel, recomandăm întărirea mecanismelor de monitorizare a cheltuielilor, printr-o supraveghere realizată de echipele de monitorizare din partea Inspectoratelor Școlare Județene (ISJ). Aceste echipe vor avea rolul de a evalua periodic progresul implementării proiectelor, de a identifica eventualele blocaje și de a propune soluții rapide pentru deblocarea acestora. Prin aplicarea acestor măsuri, se va putea asigura o implementare eficientă a proiectelor din cadrul PNRAS, evitând riscurile asociate întârzierilor în finanțare și utilizare neconformă a resurselor disponibile.

Organizarea de sesiuni regionale de informare pe teme de interes ale școlilor PNRAS și pentru creșterea conștientizării privind importanța utilizării mecanismului MATE. Se recomandă organizarea de sesiuni regionale de informare pentru beneficiarii PNRAS, adaptate nevoilor specifice acestora, pentru a sprijini implementarea eficientă a proiectelor și a preveni eventuale sincope. Aceste sesiuni vor oferi răspunsuri personalizate la întrebările participanților și soluții concrete pentru provocările întâmpinate. Un aspect central al întâlnirilor va fi dedicat creșterii conștientizării privind importanța utilizării mecanismului MATE, esențial pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar.

Formarea personalului ISJ și al ministerului în strategii de comunicare la nivel de comunitate, proiect și program, pentru asigurarea unei transparențe mai mari la toate nivelurile și luarea unor decizii mai informate. Pentru a asigura o transparență sporită și o mai bună diseminare a informațiilor la toate nivelurile, se recomandă formarea personalului Inspectoratelor Școlare Județene (ISJ) și al ministerului în strategii de comunicare eficiente. Aceste strategii vor viza atât interacțiunea cu comunitățile locale și beneficiarii programelor educaționale, cât și transmiterea clară a informațiilor privind implementarea proiectelor și programelor pe care le gestionează sau implementează. Astfel, se poate îmbunătăți coerența și eficiența comunicării la toate nivelurile, ceea ce va contribui la creșterea gradului de informare a comunității, la luarea unor decizii mai bine fundamentate și la optimizarea implementării programelor și proiectelor finanțate.

Formarea personalului ISJ și al ministerului în gestionarea intervențiilor cu privire la dezvoltarea competențelor digitale ale profesorilor. Pentru a sprijini integrarea eficientă a tehnologiilor digitale în educație, este esențială dezvoltarea competențelor digitale ale profesorilor din toate școlile beneficiare PNRAS. În acest context, este necesară formarea personalului ISJ și al ministerului pentru a putea gestiona eficient intervențiile de formare destinate cadrelor didactice. Această inițiativă urmărește crearea unei mase critice de specialiști la nivelul ISJ-urilor și ministerului, capabili să coordoneze intervențiile care sprijină profesorii în dobândirea și actualizarea abilităților digitale, necesare pentru utilizarea eficientă a instrumentelor digitale în predare, învățare și evaluare.

Formarea directorilor din școli în cadrul [Programului național de leadership și management educațional finanțat prin PNRR](#). Astfel, directorii de școli își vor însuși elementele de leadership și management instituțional, management de proiect, financiar și de resurse umane, de administrație și de legislație, contribuind în final la dezvoltarea capacității unității de învățământ pe care o conduc.

Pilotarea unui program de formare a profesorilor de matematică din 300 de școli PNRAS, pentru implementarea unui program remedial modern bazat pe tehnologie. Pentru a îmbunătăți competențele matematice ale elevilor și a crește eficiența intervențiilor remediale, recomandăm pilotarea unui program de formare destinat profesorilor de matematică din 300 de școli beneficiare PNRAS. Acest program va avea ca obiectiv integrarea tehnologiilor digitale avansate, inclusiv inteligența artificială (AI), în procesul de predare, învățare și evaluare, pentru a facilita personalizarea și adaptarea metodelor de predare în funcție de nevoile fiecărui elev.

Pilotarea unui program de formare pentru directorii și profesorii din gimnaziu în 300 de școli PNRAS pentru îmbunătățirea practicilor de predare și a interacțiunii în clasă și pentru măsurarea performanței profesorilor. Pentru a sprijini școlile beneficiare PNRAS în îmbunătățirea calității educației, se propune pilotarea unui program de formare construit în baza instrumentului Teach RO pentru directorii și profesorii din gimnaziu din 300 de școli selectate. Pentru profesori, programul va oferi sprijin pentru îmbunătățirea practicilor de predare la clasă prin crearea unui mediu incluziv și de susținere în clasă, cu accent pe stabilirea unor relații pozitive profesor-elev, pe adaptarea strategiilor de predare la nevoile diverse ale elevilor și pe dezvoltarea socio-emoțională a elevilor. Pentru directori, formarea va viza dezvoltarea competențelor necesare pentru evaluarea obiectivă a calității predării, ca parte a responsabilității lor în asigurarea unui proces educațional eficient și de calitate în școală. Implementarea acestui program pilot va contribui la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și la optimizarea continuă a procesului de învățare.

Realizarea unei evaluări de impact în urma pilotării celor două programe propuse, în cele 600 de școli, pentru dezvoltarea unor politici educaționale bazate pe evidențe și scalarea intervențiilor la nivel național. Pentru a asigura eficiența și sustenabilitatea programelor pilot implementate în cele 600 de școli PNRAS, se propune realizarea unei evaluări de impact. Această evaluare va permite colectarea și analiza datelor relevante, identificarea bunei funcționări și a provocărilor întâmpinate și va oferi fundamente solide pentru dezvoltarea unor politici educaționale bazate pe dovezi. În plus, rezultatele obținute vor ghida scalarea intervențiilor la nivel național, asigurând optimizarea resurselor și maximizarea efectelor benefice asupra sistemului educațional.

ANEXA 1. Indicele de evaluare a vulnerabilității școlare privind PTȘ

Pasul 1: Selectarea indicatorilor. Au fost selectați cinci indicatori la nivel de școală, folosind factori care explică și justifică prioritizarea școlilor care se confruntă cu provocări ridicate privind PTȘ. Cei cinci indicatori sunt legați de profesori, elevi și rezultatele învățării, iar definiția acestora este prezentată în Tabelul 28 și Tabelul 29.

Tabelul 28. Indicatorii utilizați și formulele lor

Cod	Descrierea indicatorului de pondere
IV.PTȘ. 1	S/T Profesori suplinitori/total profesori
IV.PTȘ. 2	A/Î Absolvit/înscriș în clasa a VIII-a
IV.PTȘ. 3	RA/E (repetenți + abandon școlar)/elevi înscriși în clasele V-VIII
IV.PTȘ. 4	P/A A participat la evaluarea națională/a absolvit clasa a VIII-a
IV.PTȘ. 5	S<6/EN Elevi cu note sub 6/elevi care au participat la evaluarea națională

IV = indice de vulnerabilitate; PTȘ = părăsirea timpurie a școlii

Tabelul 29. Punctele de separare pentru indicele de vulnerabilitate a școlilor privind PTȘ

Definiția indicatorului de vulnerabilitate privind PTȘ	Puncte de separare de la scăzut la ridicat (de la 1 la 5)
IV.PTȘ. 1 Profesori suplinitori/total profesori	≤0.10 0.10≤0.20 0.20≤0.30 0.30≤0.40 >0.40
IV.PTȘ. 2 Absolvit/înscriș în clasa a VIII-a -a	=1.00 1.00>0.95 0.95≥0.90 0.90≥0.85 ≤0.85
IV.PTȘ. 3 (repetenți + abandon școlar)/elevi înscriși în clasele V-VIII	=0.00 0.00≤0.03 0.03≤0.06 0.06≤0.10 >0.10
IV.PTȘ. 4 A participat la examenul național/a absolvit clasa a VIII-a	=1.00 1.00>0.90 0.90≥0.80 0.80≥0.70 ≤0.70
IV.PTȘ. 5 Elevi cu note sub 6/elevi care au participat la evaluarea națională	≤0.20 0.20≤0.40 0.40≤0.55 0.55<0.75 ≥0.75

În scop ilustrativ, Tabelul 30 de mai jos prezintă numărul total de școli gimnaziale, distribuite pentru fiecare scor de la 1 la 5 și pentru fiecare indicator. Se poate observa că un număr mare de școli care primesc scoruri ridicate tind să fie caracterizate de un număr mare de elevi cu risc de PTȘ, de elevi repetenți sau care au abandonat școala, au o pondere mare de profesori suplinitori, au rate scăzute de absolvire și o prezență și performanțe scăzute la evaluarea națională. Un număr mic de școli au primit un scor ridicat la indicatorul ratei de absolvire, care arată că, odată intrați în clasa a VIII-a, majoritatea elevilor promovează în număr mare.

Tabelul 30. Distribuția școlilor în funcție de scorurile obținute pentru fiecare indicator, parte a indicelui^[1]

Definiția compoziției riscurilor	Scoruri de la mic la mare	1	2	3	4	5
S/T Profesori suplinitori/total profesori	IV.PTȘ.1	207	337	1244	2024	815
A/Î Absolvit/înscriș în clasa a VIII-a	IV.PTȘ.2	2302	767	650	323	585
RA/E (repetenți + abandon școlar)/elevi înscriși în clasele V-VIII	IV.PTȘ.3	862	1205	781	678	1101
P/A A participat la evaluarea națională/a absolvit clasa a VIII-a	IV.PTȘ.4	921	986	838	733	1149
S<6/EN Elevi cu note sub 6/elevi care au participat la evaluarea națională	IV.PTȘ.5	605	890	920	1215	997

Pasul 3: Calcularea indicelui compozit de vulnerabilitate a școlilor privind PTȘ. Indicele este alcătuit din cinci indicatori ponderați în mod egal cu 20 la sută. Fiecare școală poate primi pentru fiecare indicator puncte de la 1 la 5. Prin urmare, indicele compozit este rezultatul ponderilor egale ale celor cinci indicatori și poate fi un număr pe o scară de la 1 la 5, cu intervale de 0,2 (1, 1,2, 1,4 ...4,8, 5). Fiecare școală a primit un scor final.

Pasul 4: Stabilirea priorităților de intervenție. Pe baza indicelui de vulnerabilitate privind PTȘ, echipa BM recomandă clasificarea școlilor MATE în trei grupe, în funcție de prioritatea de intervenție: ridicată, medie și scăzută. Școlile prioritare pot fi diferențiate în funcție de mediul rural/urban, în timp ce acestea pot fi, de asemenea, grupate la nivel de județ în scopul clasificării; clasificarea ar trebui să vizeze atingerea celui mai mare număr de elevi din școlile prioritare.

Următoarele trei caracteristici sunt esențiale pentru prioritizarea școlilor în cadrul MATE în funcție de vulnerabilitățile lor:

- *Clasificarea școlilor* în trei categorii: cu prioritate ridicată, medie și scăzută, per mediul rural/urban;
- *Profilul școlilor*, în diferite straturi orizontale, clasificate în funcție de un indicator compozit rezultat din ponderarea egală a celor cinci indicatori;
- *Utilizarea indicatorilor derivați din datele SIIIR*, ca depozitar transparent de date privind școlile, pentru a îmbunătăți calitatea informațiilor privind MATE și calitatea procesului de elaborare a politicilor.

Clasificarea școlilor se concentrează pe gruparea lor în categorii de prioritate ridicată, medie și scăzută, pe baza scorurilor cumulate primite după aplicarea tuturor celor cinci indicatori de vulnerabilitate. Grupurile de priorități sunt legate de orizontul de timp pentru intervenția în aceste școli. Școli cu prioritate ridicată, care au nevoie de intervenție imediată, sunt considerate cele care primesc un scor total între 3,5 și 5, prezentând mai multe vulnerabilități, cum ar fi o pondere ridicată de profesori suplinitori, abandon școlar, participare școlară scăzută și performanțe slabe la evaluarea națională. Celelalte școli sunt clasificate ca fiind de prioritate medie sau scăzută, grupate în intervalele prezentate în Tabelul 31 de mai jos.

Tabelul 31. Intervale utilizate pentru clasificarea priorităților

Prioritatea de intervenție	Intervalul pe o scară de la 1 la 5
Ridică	3,5-5,0
Medie	2,5-3,5
Scăzută	1,0-2,5

Indicatori cheie de performanță

Indicatorii cheie de performanță propuși sunt definiți în cadrul MATE și în contextul strategic mai larg al țării, care țintește reducerea PTȘ și a abandonului școlar și îmbunătățirea performanța elevilor. Prin urmare, acești indicatori cheie de performanță au ca scop măsurarea progreselor anuale în vederea prevenirii și reducerii abandonului școlar și a PTȘ, precum și asigurarea faptului că elevii rămân în școală, își îmbunătățesc rezultatele și termină învățământul gimnazial. Lista celor șapte KPI care urmează să fie monitorizați și evaluați este prezentată în Tabelul 32, împreună cu instrumentul aplicat pentru colectarea acestora și nivelul de la care se colectează datele.

Tabelul 32. KPI și instrumentele de colectare a datelor corespunzătoare

Indicator cheie de performanță	Instrumentul de colectare	La nivelul clasei	La nivelul școlii	La nivel național și județean
1. Rata de absolvire a învățământului gimnazial	SIIIR - modulul elevului		x	
2. Rata abandonului școlar în clasa a VII-a	SIIIR - modulul elevului		x	

Indicator cheie de performanță	Instrumentul de colectare	La nivelul clasei	La nivelul școlii	La nivel național și județean
3. Rata medie a abandonului școlar în învățământul gimnazial	SIIR - modulul elevului			x
4. Performanța elevilor la evaluarea națională din clasa a VIII-a	SIIR - PMIPN		x	
5. Participarea elevilor la evaluarea națională din clasa a VIII-a	SIIR - PMIPN		x	
6. Rata medie de promovare a evaluării naționale	SIIR - PMIPN			x
7. Rata brută de înscrieri în învățământul gimnazial	SIIR - modulul elevului			x

Metodologia conține o descriere detaliată a fiecărui KPI, inclusiv definiția, metoda de calcul, frecvența, datele necesare și sursele de date, nivelul de agregare a datelor, interpretarea, cerințele de calitate, limitările și responsabilitatea pentru colectarea datelor. Pe scurt, indicatorii sunt enumerați și definiți mai jos, în Tabelul 33.

Tabelul 33. Indicatori cheie de performanță ai programului MATE

Indicator	KPI 1. Rata de absolvire (CR)
Definiție	Acest indicator este definit ca fiind ponderea elevilor din clasa a VIII-a care au promovat ultima clasă din ciclul gimnazial (care este echivalentul clasei a VIII-a).
Domeniul de aplicare	Acest indicator indică progresul elevilor în învățământul gimnazial, finalizarea ciclului și posibilitatea de a-și continua studiile la nivel liceal.
Metoda de calcul	Pentru fiecare școală MATE, se calculează procentul din totalul elevilor înscriși în clasa a VIII-a care sunt declarați promovați la sfârșitul clasei a VIII-a.
Simbol	CR_t
Formula	$CR_t = \text{numărul total de elevi promovați în clasa a VIII-a la sfârșitul anului } t / \text{numărul total de elevi înscriși în clasa a VIII-a la începutul anului } t$
Date necesare	- numărul total de elevi din clasa a VIII-a la sfârșitul anului t - numărul total de elevi înscriși în clasa a VIII-a la începutul anului t anul școlar
Perioada	Anul școlar curent
Sursa de date	Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR).
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	O rată de absolvire de 100 la sută sau aproape de 100 la sută indică faptul că toți sau majoritatea elevilor din clasa a VIII-a au terminat ciclul gimnazial și își pot continua

	studiile la nivel liceal. O rată de absolvire scăzută indică rate ridicate de abandon școlar și/sau de repetenție.
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind numărul de elevi de clasa a VIII-a care finalizează ciclul gimnazial și de elevi înscriși în clasa a VIII-a.
Indicator	KPI 2. Rata de abandon școlar (DR)
Definiție	Acest indicator este definit ca fiind procentul de elevi din învățământul gimnazial dintr-o cohortă din clasa a VII-a care nu mai sunt înscriși în anul următor.
Domeniul de aplicare	Acest indicator indică progresul elevilor în învățământul gimnazial, finalizarea ciclului și posibilitatea de a-și continua studiile la nivel liceal.
Metoda de calcul	Pentru fiecare școală MATE, se calculează procentul de elevi înscriși în clasa a VII-a în anul t care nu se înscriu ulterior la începutul anului școlar t + 1, excluzând repetenții și elevii cu situația deschisă.
Simbol	DR
Formula	$DR = \frac{\text{elevi care nu se prezintă la începutul anului școlar } t + 1}{\text{elevi înscriși în clasa a VII-a în anul } t}$
Date necesare	- numărul total de elevi care nu se prezintă la începutul anului școlar t + 1 - numărul total de elevi înscriși în clasa a VII-a în anul t - t - anul școlar curent - t+1 - anul școlar următor
Perioada	Acest indicator ar trebui calculat după începerea anului școlar următor (după prima lună de școală).
Sursa de date	Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR).
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	O rată ridicată a abandonului școlar relevă probleme de eficiență internă a sistemului educațional.
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind înscrierea elevilor, repetenții și elevii cu situația deschisă.

Indicator	KPI 3. Rata medie de abandon școlar în învățământul gimnazial (AV_{DR})
Definiție	Rata medie de abandon școlar în învățământul gimnazial reprezintă diferența dintre numărul total de elevi dintr-o cohortă înscriși în învățământul gimnazial la începutul și la sfârșitul anului școlar în toate școlile MATE, exprimată ca procent din numărul total de elevi înscriși în învățământul gimnazial la începutul anului școlar.

Domeniul de aplicare	Acest indicator indică progresul unei cohorte de elevi de-a lungul întregului ciclu gimnazial, dezvăluind astfel progresul înregistrat de MATE în ceea ce privește reducerea abandonului școlar și a PTȘ.
Metoda de calcul	Se calculează diferența dintre numărul total de elevi dintr-o cohortă înscriși în învățământul gimnazial la începutul și la sfârșitul anului școlar, exprimată ca procent din numărul total de elevi înscriși în învățământul gimnazial la începutul anului școlar.
Simbol	AV_{DR}
Formula	
Date necesare	DR = Rata medie a abandonului școlar în ciclul gimnazial în școlile sprijinite de programul MATE S_B = numărul total de elevi înscriși în învățământul gimnazial la începutul anului școlar în școlile sprijinite de programul MATE. G = numărul total de elevi care au absolvit învățământul gimnazial în școlile sprijinite de programul MATE. R = numărul total de elevi repetenți din școlile sprijinite de programul MATE. T = numărul total de elevi transferați de la școlile sprijinite de programul MATE.
Perioada	Anual, raportat la începutul anului școlar următor
Sursa de date	Sistemul Informatic Integrat al Învățământului Românesc (SIIR).
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	O rată ridicată a abandonului școlar relevă probleme de eficiență internă a sistemului educațional.
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind înscrierea elevilor, repetenții și elevii cu o situație deschisă în toate școlile MATE.

Indicator	KPI 4. Performanța la evaluarea națională din clasa a VIII-a ($PG8$)_{exam}
Definiție	Acest indicator este definit ca fiind media notelor finale la evaluarea națională din clasa a VIII-a din școlile MATE.
Domeniul de aplicare	Aceasta este o măsură a calității predării și învățării în școlile MATE. De asemenea, indică vulnerabilitățile școlii, cum ar fi statutul socioeconomic precar al elevilor, numărul mare de profesori suplinitori și navetiști etc.
Metoda de calcul	Pentru fiecare școală MATE, se calculează media notelor finale la evaluarea națională din clasa a VIII-a pentru toți elevii care au susținut examenul în anul t.
Simbol	$PG8_{exam}$
Formula	$PG8_{exam}$ = suma notelor finale la evaluarea națională din clasa a VIII-a pentru toți elevii de clasa a VIII-a din anul t / numărul total de elevi de clasa a 8-a din anul t care s-au prezentat la examen.

Date necesare	- <i>notele finale la evaluarea națională din clasa a VIII-a pentru toți elevii de clasa a VIII-a în anul t</i> - <i>numărul total de elevi de clasa a VIII-a din anul t care au susținut examenul t anul școlar</i>
Perioada	Anul școlar 2019/2020 ca punct de referință; la sfârșitul fiecărui an școlar, când sunt publicate notele finale de la evaluarea națională.
Sursa de date	PMIPN (Platforma Metodologică și Informatică pentru Organizarea și Desfășurarea Programelor Naționale) a Ministerului Educației
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	Un scor mediu scăzut la evaluarea națională indică faptul că școala trebuie să aloce mai multe resurse pentru intervențiile MATE în vederea îmbunătățirii competențelor de citire, scriere și calcul ale elevilor prin cursuri remediale, meditații etc.
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind rezultatele finale la evaluarea națională (scoruri medii) pentru toți elevii din toate clasele.

Indicator	KPI 5. Rata de participare la evaluarea națională din clasa a VIII-a (PR) _{EVNAT}
Definiție	Acest indicator este definit ca fiind procentul de elevi de clasa a VIII-a care au susținut evaluarea națională în anul t din numărul total de elevi de clasa a VIII-a care au promovat clasa a VIII-a la sfârșitul anului t.
Domeniul de aplicare	Acest indicator reflectă nivelul de pregătire al elevilor pentru evaluarea națională și tranziția spre nivelul de învățământ liceal.
Metoda de calcul	Pentru fiecare școală MATE, se calculează procentul de elevi de clasa a VIII-a care au susținut examenul în anul t din numărul total de elevi de clasa a VIII-a care au promovat clasa a VIII-a la sfârșitul anului t.
Simbol	PR _{EVNAT}
Formula	PR _{EVNAT} = suma elevilor de clasa a VIII-a care au susținut evaluarea națională în anul t / numărul total de elevi de clasa a VIII-a care au promovat clasa a VIII-a la sfârșitul anului t.
Date necesare	- <i>numărul total de elevi de clasa a VIII-a din anul t care au susținut examenul</i> - <i>numărul total de elevi de clasa a VIII-a care au susținut evaluarea națională în anul t</i> <i>t anul școlar</i>
Perioada	Anul școlar 2019/2020 ca punct de referință; la sfârșitul fiecărui an școlar, după finalizarea evaluării naționale.

Sursa de date	PMIPN (Platforma Metodologică și Informatică pentru Organizarea și Desfășurarea Programelor Naționale) a Ministerului Educației
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	O rată scăzută de participare la acest examen reflectă un nivel scăzut de pregătire a elevilor pentru evaluarea națională și un nivel scăzut al competențelor de alfabetizare, cu un impact semnificativ asupra tranziției către nivelul liceal și a finalizării învățământului obligatoriu (clasa a X-a).
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind numărul de elevi de clasa a VIII-a care au promovat clasa a VIII-a și au participat la evaluarea națională.

Indicator	KPI 6. Rata medie de promovare a evaluării naționale (AVEVNAT PR)
Definiție	Rata de promovare a evaluării naționale reprezintă numărul de candidați care au promovat examenul, exprimat ca procent din elevii înscriși la examen din cohorta actuală de absolvenți.
Domeniul de aplicare	Acest indicator reflectă performanța școlilor care participă la MATE în comparație cu cele care nu fac parte din program.
Metoda de calcul	Rata medie de promovare a evaluării naționale în școlile sprijinite de programul MATE reprezintă raportul dintre numărul total de elevi care au promovat evaluarea națională și numărul total de elevi înscriși la evaluarea națională.
Simbol	AVEVNAT PR
Formula	
Date necesare	AVEVNAT PR = rata medie de promovare a evaluării naționale în școlile sprijinite de programul MATE. SCcc = numărul total de candidați din cohorta de absolvenți actuală care au promovat evaluarea națională, din școlile MATE. Pcc= numărul total de elevi care au participat la evaluarea națională, din cohorta actuală de absolvenți, din școlile MATE.
Perioada	Anual, raportat la sfârșitul anului școlar, după raportarea notelor finale la evaluarea națională
Sursa de date	PMIPN (Platforma Metodologică și Informatică pentru Organizarea și Desfășurarea Programelor Naționale) a Ministerului Educației
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	Performanța mai bună a școlilor sprijinite de MATE sugerează că măsurile MATE, în special măsurile de prevenire, reușesc să îmbunătățească competențele de bază ale

	elevilor și să le sporească nivelul de pregătire pentru evaluarea națională din clasa a VIII-a.
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind rezultatele obținute de elevi la evaluarea națională.

Indicator	KPI 7. Rata brută de înscriere în învățământul gimnazial (GER)
Definiție	Rata brută de școlarizare reprezintă numărul total de înscrieri în învățământul gimnazial, indiferent de vârstă, exprimat ca procent din populația oficială de vârstă școlară de 11-14 ani într-un anumit an școlar.
Domeniul de aplicare	Acest indicator reflectă nivelul general de participare la un anumit nivel de educație, în cazul de față la învățământul gimnazial.
Metoda de calcul	Rata brută de înscriere în școlile sprijinite de programul MATE se calculează conform formulei de mai jos.
Simbol	GERlowsec
Formula	
Date necesare	- rata brută de înscriere în școlile sprijinite de programul MATE - numărul de elevi înscriși în învățământul gimnazial - populația oficială de vârstă școlară de 11-14 ani care corespunde învățământului gimnazial - t - an școlar - a - grupa de vârstă
Perioada	Anual, raportat la începutul anului școlar
Sursa de date	SIIR
Nivelul de agregare a datelor	Județean
Interpretare	O rată de înscriere mai mare în școlile sprijinite de MATE poate sugera că intervențiile MATE reușesc să asigure un acces egal la educație, precum și integrarea copiilor și tinerilor care nu frecventează școala și a celor care au părăsit timpuriu școala.
Cerințe și limite de calitate	Indicatorul ar trebui să se bazeze pe date verificabile și exacte privind populația oficială de vârstă școlară de 11-14 ani care corespunde învățământului gimnazial și pe date privind înscrierea elevilor.

ANEXA 2. Analiza relației dintre rezultatele Teach și gradul de risc PTȘ

Tabelul A1. Impactul gradului de risc PTȘ și disciplinei (limba română/matematică) asupra rezultatelor Teach (Sinteză statistică)

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	287
Model	1988.67251	3	662.890838	F(3, 284)	=	1193.25
Residual	157.771186	284	.555532344	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.9265
				Adj R-squared	=	0.9257
Total	2146.4437	287	7.47889791	Root MSE	=	.74534

teach	Coefficient	Std. err.	t	P> t	[95% conf. interval]	
index	.1781214	.0758684	2.35	0.020	.0287857	.3274571
dinamica_index	.4443635	.0726527	6.12	0.000	.3013574	.5873695
disciplina	.8343982	.0641768	13.00	0.000	.7080757	.9607206

Sursa: Calcule Banca Mondială utilizând Stata17

Tabelul A2. Impactul rezultatelor Teach asupra dinamicii gradului de risc PTȘ (Sinteză statistică)

Ordered logistic regression	Number of obs	=	287
	LR chi2(2)	=	146.82
	Prob > chi2	=	0.0000
Log likelihood = -217.10271	Pseudo R2	=	0.2527

dinamica_index	Coefficient	Std. err.	z	P> z	[95% conf. interval]	
index	2.291734	.2364059	9.69	0.000	1.828387	2.755081
teach	-.4076158	.2731103	-1.49	0.136	-.9429023	.1276706
/cut1	.6233899	.7872178			-.9195285	2.166308
/cut2	4.029053	.8494313			2.364198	5.693907

Sursa: Calcule Banca Mondială utilizând Stata17